

No. 65

ADUNAREA DEPUTAȚILOR

SESIUNEA EXTRAORDINARĂ 1891

Sedința de la 23 Mai 1891

Președintă D-lui vice-președinte Gr. G. Păuceșcu.

— Sedința se deschide la ora 1 dupe amiază.

— Prezenți 132 D-ni deputați.

— Nu răspund la apelul nominal 47, și a-nume :

In congediu:

D-nii : G. Hristodorescu, I. Motaș, G. Nanu, I. Văsescu.

Fără arătare de motive:

D-nii : N. Albu, N. C. Aslan, D. Bădescu, G. Belloianu, L. Em. Bogdan, G. Burghela, M. Burileanu, T. Budugan, T. Calimachi, T. Cincu, N. Constantinescu, N. Drăghici, A. Enacovici, N. Fleva, M. Germani, E. Ghica, C. Langa, Iuniu Lecca, G. Livezeanu, V. Macri, B. Mares, E. Mavrocordat, V. Morțun, C. Răileanu, D. Rosetti-Tețcanu, L. Sachevari, M. Săvoiu, V. Sculy, G. Softa, D. Stati, A. Stoianescu, G. Stroici, D. A. Sturdza, Gr. Suțu, A. Șirbeiu, M. Tzoni, E. Ullea, G. Urzică, A. Vasiliu, A. Vizanti, D. Zarifopol, C. Corjescu, A. Peșiacov.

— Sumarul sedinței precedente se aprobă.

— Se acordă congediu D-lui Ilie Văsescu.

— Se trimit la comisiunea de petiționiști : petiționea D-lui N. Mingard; a mai multor locuitori din comuna Osica-de-Sus, județul Romanați; a D-nei Elena A. Avraam; a D-lui Anton Katoschvil; a mai multor locuitori din comuna Gropșani, județul Romanați, și a D-lui C. Vasiliu.

— Se trimit la comisiunea bugetară proiectele de bugete ale eforiei spitalelor din București și epitropiei sf. Spiridon din Iași pe exercițiul 1891—1892, precum și petiționea funcționarilor grefei tribunalului Băcău.

— Se trimit la secțiunile duoă propuneră prin cari se acordă căte o pensiune domnitor Ana Vioreanu și Sevastița Motaș.

— Se comunică constituirea comisiunii de petiționiști sub președinția D-lui Th. Focșaneanu și secretar D. Em. Mavrocordat.

— Se trimite la secțiunile duoă proiectul de lege relativ la recunoșterea calităței de persoană juridică a scolei profesionale din orașul Focșani.

— Se depune raportul asupra proiectului de lege relativ la deschiderea unui credit de lei 107.120 pe séma ministerului lucrărilor publice și raportul asupra proiectului de lege relativ la pozițunea oficierilor.

— Se comunică Adunării proiectul de lege pentru prelungirea legei din 1885 relativ la modificarea art. 13 din actuala lege a corpului telegrafo-postal.

D. L. Catargi, ministrul de interne : D-lor deputați, vă rog ca acăstă lege, care

este compusă numai dintr'un articol, să o votați de urgență, și iată pentru ce :

Legea de la Ianuarie 1885 incetând de a mai avea putere astăzi, nu mai este permis a se admite ca elevii aspiranți în corpul telegrafo-postal de căt tineri cu titlul de bacheloret. Acăsta ne pune în imposibilitate de a găsi în asemenea condiții tineri cari să se destine serviciului telegrafo-postal cu retribuția modestă de 80 lei pe lună.

De aceea vă rog ca, până se va vota legea organizării serviciului telegrafo-postal, să votați de urgență prelungirea legei din 1885, căci și școala și serviciul sunt în suferință, și am fost silit să cer de la D. ministru de resurse militari ca să indeplinească necesitatele serviciului.

— Se pune la vot urgență și se primește.

D. C. Popovici : D-le președinte, ca membru în comisiunea pentru luarea socotelor cesturei, sunt însărcinat din partea acelei comisiuni a vă aduce la cunoștință printre adresă că, voind a lua în cercetare socotelile cesturei pe ani trecuți, am văzut că din sesiunea trecută lipsesc atât registrele unde îscăleau D-nii deputați pentru primirea diurnelor, precum și bani cărui au rămas de la unii din D-nii deputați cărora nu li s-a plătit diurnele, precum și unor omeni deserviciu, cărui toți au venit și au reclamat că nu li s-au plătit salariile.

Intrebând despre aceasta la cancelarie, mi s'a spus că D. Duca și Mișu Marghiloman, foști cestori, au luat aceste registre și restul acelor bani la D-lor.

Vă rog ca, prin mijloacele de cari dispuneți, să bine-voiți a face să se aducă acele registre ca să se pătește lăsa socotelile. Iată coresponderea adresei :

, Domnule președinte,

„Comisiunea luărește socotelile, voind să începe verificarea compturilor cesturei, a rămas surprinsă văzând că din casa cesturei lipsesc registrele și actele justificative pentru plata diurnelor deputaților și salariul personalului Camerei; ba încă ceva mai mult, că la o mare parte din deputați nu li s'a plătit diurnele și salariul personalului, iar bani s'a ridicat împreună cu registrul de D. Duca, fost cestor, în loc de a se lăsa în casa de feră cesturei.

„Vă rugăm, D-le președinte, prin mijloacele ce dispuneți, să urmăriți și face pe calea legală ca D. Duca să ne prezinte atât registrele, cât și bani ce a luat din cancelaria cesturei.“

D. vice-președinte : Bioul a și luat aceste măsuri.

D. Dincă Schilleru : Am onore să atrag atenția onor. Adunării și în special a guvernului asupra a trei cestuni importante :

1) Aducerei la îndeplinire a art. 15 din legea rurală promulgată la 1864, care articol până acum a fost nepus în aplicare și rămas, mai bine decât, ca o literă moartă.

Art. 15 din acea lege spune clar în modul următor :

Islazurile, locurile de femeie și arătura

rămase în proprietatea sătenilor dupe decretul de față, se vor hotărni și petru; inginerii topografi, îndestulător orându-i și plătiți de Stat, se vor numi pentru fiecare județ spre a dirige și activa lucrarea de mai sus.

D-lor, acest articol a rămas, cum disem, ne pus în aplicație, din cari cause s'a uivit mari neînțelegeri și pagube asupra tuturor sătenilor improprietării; dupe acea lege unii dintre sătenii improprietării și cari au fost mai influenți, prin dizerite înțelegeri au putut să atragă la ei din locurile celor mai slabii, și în alte părți în cea mai mare parte arendași moșilor Statului având în vedere că locuitorii nu se învoiesc dupe placul lor, a trebuit să le ia din dreptul lor cea mai mare parte din moșia ce li s'a dat țărănilor a stăpâni; în mai multe părți asemenea proprietări lacomi, dupe ce s'a uivit pământurile dupe lege, au și stăpânat sătenii căto dobo și trei ani, de la cari iar li se lăsa din stăpâname sub dizerite preTEXTE, așteptând din cînd în di aplicarea aceluiași articol.

Cea mai mare parte din locurile lor cele cari au fost mai bune li s'a uivit, din cari cause au rezultat multe procese; și putea să vă spun procese importante din acele cari au existat la tribunale și curți căte 7, 8 ani, când legea este precisă. De ce nu se aplică, pentru ce săteanul, dupe ce și-a vîndut boii și vaca de la plug ca să plătescă pământurile dupe legea rurală, să mai fie acum nevoie, dupe atâtă ană, să alege pe drumuri cu advergă și marți cheltueli ca să câștige pământul dat în virtutea unei legi și plătit; scu mulți săteni cari au trebuit să facă angajamente grele cu unii și alții, și cu mine chiar, fiind lipsiți de cheltuelile necesare, să le pun de la mine ca să le pot câștiga dreptul prin judecată; cu toate acestea, pământul tot nu lăsă. Proprietarii de bună voie nu vor să dea dreptul însuși.

D. vice-președinte : Aceasta este interpellare?

D. Dincă Schilleru : Cum voi să lăsă, nu mă privesc. Ești voi să atragi atenția guvernului și a comisiunii bugetare ca să se trăce o sumă suficientă pentru ca să se înființeze ingineri în toate județele.

D. vice-președinte : Aceasta o puteți face la discuția budgetelor.

D. Dincă Schilleru : Până atunci să se ia măsură a se trăce în bugete sumele necesare. De aceea, ești voi să atragi atenția guvernului, a Camerei și a comisiunii bugetare ca să pună în bugetul Statului un fond atât că este trebuincios ca să se pătește numi ingineri îndestulători pentru a verifica pământurile foștilor clăcași și alii se da pământul așa cum le-a fost dat dupe legea rurală și stăpânat până la un timp sărac procese.

A doua cestune.

In toate discursurile Tronulu din anii treceți s'a atins cestiuarea ameliorarei sörtei clerului mirean; în discursul din anul acesta Majestatea Sa nu a atins cătuși de puțin a cestă cestune, care este foarte importantă, și cred că și onor. Cameră și guvernul trebuie să ia măsură să se treacă un fond în buget, pentru ca sörta clerului să fie îmbunătățită;

acăstă stare de lucruri nu mai poate întârzi; însuși D. general Florescu a spus că programul partidului conservator este biserică și școală; apoi dacă este astăză, atunci trebuie să facem ca poziția preotului mirean și a învățătorului să fie asigurată, școala și biserică bine întreținute. Dacă pentru fortificarea se găsește, de ce nu putem găsi câteva milioane și pentru ameliorarea sörtei clerului, și să nu lăsăm la discreția comunelor cări nu au fonduri?

D. vice-președinte: Nu puteți să desvoltați acum interpelarea D-vosstră.

Voci: A terminat.

D. Dincă Schilleru: Vă înșelați, n'am terminat.

Sunt datorii cu toții să fortificăm comunele rurale cu îngrijirea bisericei și a școlii mai întâi. (Intreruperi).

A treia cestiu, care are aceeași importanță, D-vostre sciști că legea de organizație a magistraturii s'a ocupat numai de magistrați, iar niște de cum și de funcționarii cei mici; funcționarii de la grefele tribunalelor au fost înlăturați ca cum ei nu ar fi avut drepturi; se scie că și acești funcționari au nenumărate responsabilități, îngreunați cu lucrările nu pe cari le aveau acum 20—30 ani, ci altele mult mai grele, de 5—6 ori mai mult; cu toate acestea leașa lor este aceeași ca acum 20—30 ani. Cum poate un ajutor de grefă cu o lăză de 147 lei, cu familie, casă cu chirie, să o pătească duce, și mai cu semă acei cu căte 70 și 80 lei pe lună? Gândiți-vă în ce stare se află acești mici funcționari și niște chiar o stabilitate nu le este asigurată. De aceea rog asemenea și pe onor. Cameră și pe onor. guvern ca să intervină la comisiunea bugetară ca salariul funcționarilor de la grefele tribunalelor din țără să fie cu cel puțin 30—40 % sporite.

D. L. Catargi, ministrul de interne: D-lor, eu n'am prea înțeles ce a voit să dică D. Schilleru, căci a cam amestecat multe lucruri la o laltă. De aceea 'l-aș ruga să facă o interpelare, să o depună la biurou, ca să nici se comunice, și să scim la ce anume avem să răspundem...

D. D. Schilleru: Fișă sigur că voi face și aceasta.

D. L. Catargi, ministrul de interne: În ceea-ce privesc proiectul de lege relativ la cler, el este deja depus la Cameră și să și cercetă de secțiuni.

Când vom trece în secțiuni, cum acăstă cestiu este aproape rezolvată, vă vom ruga și noi să vă ocupați că mai în grabă de acest proiect de lege.

D. B. Iepurescu: Va să dică guvernul și apropiază acest proiect?

D. L. Catargi, ministrul de interne: Negrezit că 'l susținem. Rămâne ca secțiunile să și numărească delegații și suntem gata a lucra cu acei delegați ca să putem termina căt mai curând acăstă lege.

Acum, D-le președintele, am onore a vă face cunoscut că Majestatea Sa Regele primesc mâine, la 10 ore, comisiunea însărcinată a 'l presintă răspunsul la Mesagiul Tronului.

D. I. Lahovari: D-lor, iată de ce am ce-

rut cuvântul, fiind că cestiu ridicată de D. Schilleru este foarte importantă și între forma solemnă și lungă a interpelării mai este și o alta mai repede, aceea a enunțării cestiu pentru a atrage atenția guvernului asupra unui punct deosebit.

S'a admis adesea-ori de Cameră ca în loc de a se recurge la acăstă formă solemnă de interpelare să se poată atrage atenția guvernului asupra unui punct important al unei cestiu.

Ei bine, ceea-ce a făcut D. Schilleru nu este alt-ceva de căt a atrage atenția guvernului asupra unei cestiu foarte importante, și mă ușesc și eu cu D-sa, fiind că aci este vorba de aplicarea articolului 15 din legea rurală, care de 25 ani a rămas neaplicată. Este o cestiu gravă care s'a și enunțat în programul guvernului ca o cestiu care are să se trateze și care, de să nu se va termina acum, cel puțin la târnă, după formula cunoscută, are să se reguleze.

Să nu vă faceți iluziune; cestiu pe care a ridicat-o D. Schilleru este pe atât de dificilă pe căt este și de importantă.

D. L. Catargi, ministrul de interne: Eu nu știu cum D-vosstră anvisageați acăstă cestiu. În acăstă privință este o lege și în virtutea acelei legi mai multe comune și-a angajat inginerii cari le-a măsurat pământurile. Prin urmare, pe cătă vreme este o lege, trebuie ca toate comunele să numărească inginerii cari să le măsoare și să le hotărnicescă pământurile...

D. I. Lahovari: Numai principiul este inscris în acea lege; trebuie acum o lege specială pentru aplicarea aceluia principiu.

D. L. Catargi, ministrul de interne: Am șis, D-lor, că atunci când D. Schilleru va formula în scris ceea ce cere, voi răspunde la toate aceste cestiu, și atunci onor. Cameră va lua hotărîrea pe care o va crede de cuvînță, căci cestiu nu este astă de ușoară precum se crede.

Dupe cele ce a șis D-sa, văd să intrăm în cestiu cari sunt pendinte înaintea instanțelor judecătoresc. De aceea am șis să și depună cererea în scris, spre a o studia și eu cu atenție.

D-sa a șis că în acăstă privință sunt reclamații înaintea tribunalelor și că unele tribunale au hotărît într-un sens deosebit; D. Schilleru însă crede că se poate face altfel.

Sunt dar aci cestiu judecătoresc în cari nu știu cum administrația să arătă amesteca.

De aceea, încă odată rog pe D. Schilleru să consemne în scris cererea ce a făcut, ca să o studiez și eu, și apoi 'l voi răspunde, iar onor. Cameră va holâri ceea-ce va crede de cuvînță. Este o cestiu foarte grea, nu este astă ușoară cum se pare la prima vedere.

D. N. Filipescu: Numai atât văd rugă, D-le președintele, ca consecință la cele spuse de D. ministrul de interne în prima sa cuvântare, să înscrivă la ordinea dilei a secțiunilor proiectul de lege pentru imbunătățirea sörtei clerului mirean, depus din inițiativă parlamentară. Nu propun acăstă pentru a

discuta și a vota un asemenea proiect în sesiunea acăstă; dar ca să se numărească delegații cără să pregătesc raportul.

D. vice-președinte: Cred că proiectul de lege asupra clerului mirean trebuie însumit de cine-va, ca să-l putem lua în discuție.

Voci: Ni'l însușim noi.

D. vice-președinte: Sunt două proiecte de lege în acăstă cestiu, unul presintat de guvern și altul din inițiativă parlamentară. Guvernul a vorbit, pare-mi-se, de proiectul presintat de densus.

Voci: Le-a unit secțiunile.

D. vice-președinte: Lucrările secțiunilor trecute nu mai există, trebuie să se refacă; și dacă voiți a uni proiectul din inițiativa parlamentară cu acel al guvernului, conform regulamentului, trebuie să faceți o propunere în scris subscrise de 7 deputați.

D. N. Voînov: Sună mulțumit că văd present pe D. Lascăr Catargi, căci am să fac o propunere care intră în dorințele sale. Il rog să bine-voiescă și nu uita să ne aducă că mai curând un proiect de lege pentru regularea tocmeilor agricole. 'Mă aduc aminte că însuși D-sa a cerut acăstă, și eu comptând pe bunul simț practic al D-lui Catargi cred că D-sa va găsi chiar în sesiunea acăstă vremea ca să facă ceea-ce dorea să se facă de mult: aducerea unui proiect de lege pentru tocmele agricole.

D. L. Catargi, ministrul de interne: Proiectul de lege care a fost presintat de guvern trecut D-vostre sciști că s'a tratat în secțiuni și s'a numit delegații; eu însuși am luat parte la discuțiile aceluia proiect și nu găsesc că trebuie să mai aducem un altul.

O voce: Va să dică vi'l însușită?

D. L. Catargi, ministrul de interne: 'L însușesc cu ore-cară modificări.

D. N. Voînov: Sună mulțumit de declarația D-lui ministru de interne că primul proiect adus de guvernul trecut; cu toate acestea 'l-aș ruga să recunoască că puțină stăruință din partea D-sale e de ajuns ca secțiunile să discute chiar acum acest proiect de lege.

D. L. Catargi, ministrul de interne: Voi face tot ce 'mă va sta prin putință.

D. R. Stătan: D-le președintele, conform regulamentului, avem onore a depune acăstă propunere prin care ne însușim proiectul de lege din sesiunea trecută pentru ameliorarea sörtei clerului mirean.

D. C. Popovici: Toți ni'l însușim.

D. vice-președinte: Se va trimite la secțiuni.

La ordinea dilei avem interpelarea D-lui A. Catargi.

D. A. Catargi: D-lor deputați, dacă ridic cestiu aplicare legei vindecare bunurilor Statului în loturi mici la țărani sub formă de interpelare, mă grăbesc a declara în totă sinceritatea că nu o fac dintr-un spirit de popularitate, ci pur și simplu în dorință de a provoca o desbatere în acăstă Adunare care să lămurescă și să lumineze

o-dată pentru tot-d'a-una acăstă gravă cestiune, care ne privesce pe toți de o potrivă.

Intru căt mă privesce, întreb pe D. ministrul al domeniilor, cum de pildă în județul Ilfov, unde se văd consemnate în tabelele pentru loturi 16.000 cereri (art. 17 l. c.), în ce chip socotește că le va putea satifica, de óre-ce Statul nu dispune, pe căt scăi, de căt de 50.000 hectare în Ilfov?

Prevăd răspunsul D-lui ministru, că se va da pămînt și din județele limitrofe; dar atunci se impune realizarea și a avansurilor bănești prevăzute de lege în art. 3. Aplicarea însă a acestui articol este imposibilă întrucă creditele agricole de astăzi nu sunt încă reformate în acest scop, de unde obligația pentru minister de a veni căt mai întârziat cu o lege pentru realizarea avansurilor.

Pe lângă acăsta, cum s'ar împăca nevoia de pămînt în județul Ilfov, precum și în cele alte județe, cu o mare populație, cu prescripțiunile art. 2 din lege, cari cer a se rezerva o a patra parte din domeniile mari pentru loturi de 10 și 25 hectare?

Apoi importantele prescripții ale art. 84 din lege nu sunt aduse până astăzi la îndeplinire, cu toate că a trecut termenul în care era obligat ministrul a veni cu o tabelă de prețurile generale cu cari să se facă vîndarea loturilor, spre a se vota de Adunarea deputaților, așa ca să se scie de toți țărani prețurile hotărîte pentru fie-care ținut.

Astfel fiind, fără a mai însîrba lipsurile din cele-alte articole ale legei, cum art. 4, 17, etc., întreb pe D. ministru cum socotește D-sa să lămurescă cestiunea, să aplice legea?

Mai rog pe D. ministru să ne spună dacă cugetă a pune imediat în vîndare moșile ale căror termene de arendare expiră la 1893, așa ca locuitorii ce urmăză a cumpăra loturi să poată fi puși în posesiune din tîrnă anului 1892.

De asemenea rog pe D. ministru a ne spune dacă, pentru localitățile unde desimea populației reclamă o mai grabnică îndestulare cu pămînt, nu cugetă D-sa a se folosi de art. 5 și 67 din 1868, și 79 din 1883 ale condițiilor de arendare a moșilor Statului, spre a scôte din vîndare în loturi acele moșii chiar înainte de expirarea terminulu de arendare?

Voi sfîrși cum am început, declarând că imi dau forțe bine séma de greutățile ce are a întîmpina ori-care ministru întru aplicarea acestei legi, cu desăvîrșire incompletă, și 'mă reserv dreptul, dupe răspunsul D-lui ministru, a face o propunere de revisuire a legei printr'o comisiune ad-hoc, căci așa precum este pare a fi mai mult o făgăduială nerealizabilă pentru îmbunătățirea sörtei țăraniului nostru către care cu toții trebuie să avem așintile privirile noastre. Fac dar un călduros apel către toți colegii mei ca să-și dea osteneala a lămuri și lumina acăstă însemnată cestiune.

D. C. Dobrescu-Argeș: D-lor, asupra interpellării de astăzi m'am înscris și eș vorbesc, pentru cuvîntul că acăstă cestiune este așa de importantă și atât de gravă în căt am băgat de séma că nu se intereseză de ea

numai reprezentanții colegiului al treilea, ci toți D-vostre, din dorința de a vedea rezolvată acăstă cestiune mare, de care se lăgă atâtea alte cestiuni complexe și de la care putem dice că atârnă liniștea, pacea și siguranța Statului.

In Camera trecută am urmărit de aproape cum are a se pune în aplicare acăstă lege, la facerea căreea mai toate grupurile politice au luat parte și fie-care a venit și a propus câte un amendament, pentru ca să facă să cădă o lege căt se poate mai armonică, mai completă.

D-vostre însă ati vădut că îndată după aplicarea legei au început reclamațiuni și din partea locuitorilor, și din partea corpului ingineresc, și din partea comisiunilor însărcinate cu aplicarea legei, arătând o mulțime de lacune și viiosități în procedură.

Causele pot fi multe că acăstă lege n'a putut să fie completă; însă ori-care ar fi acăstă imperfecție constatătă încă de mai înainte, căci chiar Camera trecută a venit să facă revisuirea acestei legi, totuși cred că bine ar fi ca guvernul actual să intervină și să facă așa ca legea să se perfecționeze, să se completeze.

D-vostre sciți, D-lor, că toate cestiunile agrare sunt complexe, în căt nu se poate, prin soluția unei mici cestiuni, să se implice totul, cum ați putut vedea chiar cu legea din 1864.

Afară de acăsta sunt interese opuse ale claselor sociale cari împedîcă ca o lege de ordine economică, socială, să iasă complet favorabilă poporului. Asemenea reforme mai mult se iau de căt se dau. Si ca ori-ce lucru forțat nu iese întreg, clar și deplin, binefăcător.

Legea de care ne ocupăm sciți dupe ce eveniment trist s'a obținut. Si nicăi de cum n'a fost senină și spontanee discuțiunile ce urmară la votarea sa. Aceste furtuni și lupte au adus confuziuni și ingerințe în economia de detaliu a legei.

Credința mea, D-lor, este că în acăstă lege s'a strecurat articole cari, dacă s'ar aplica sincer, ar da loc la așa fel de nemulțumiri în căt ar putea face pe locuitorii să credă că acăstă lege nu este de căt o aruncătură de praf în ochii săi.

Pe urmă vedem și un regulament de aplicare care alterează cu totul înțelesul legei.

Intre altele vă pot cita art. 6, care vorbesce despre acele locuri infundate, cum sunt: locuri pentru conacul moșiei, de móră, alt loc pentru cărciume, hanuri, despre cari acel regulament nu voiesc a clarifica spiritul legei și a'l recunoșce, care precis și categoric stabilisce că toate aceste bunuri se vind exclusiv numai țăraniilor, de și acestea din urmă prin licitație.

Acesta locuri infundate au fost pentru țărani nisice curse, și eș așă dori ca legea să se respecte și să s'aplice cu cea mai mare exactitate, vîndîndu-se aceste bunuri pur și simplu țăraniilor din localitate și numai când ei nu ar voi sau nu ar putea să le ia să se vîndă altor săteni.

Citez aici art. 6-7 cu aliniările sale.

D. P. P. Carp. N'ăți înțeles; acest articol

se raportă la legea anterioară pentru vîndarea de bunuri mici, iar nu pentru vîndarea moșilor Statului, în întregul lor, la săteni.

D. C. Dobrescu-Argeș. Tote moșile Statului coprind asemenea bunuri de cari aceste articole vorbesc. Deci e curios cum legea acăstă s'ar ocupa de nisice bunuri pe cari altă lege din 1881 le-a regulat felul de vîndare! Dar fie. Eș însă sunt scandalisat de felul de aplicare al legei prin ministerul respectiv. Exclusiv legea vinde totul numai țăraniilor; de ce aplicarea acestei legi su viață la acest articol de către ministrii de domenii?

Voi și probe?

Eș am să vă dai exemplu culese din experiență; acum, dacă regulamentul pentru aplicarea legei este viatos, eș nu sunt de vină...

D. P. P. Carp: Atunci...

D. C. Dobrescu: Atunci... tocmai eș găsesc acum ocazia de a trage concluziună din argumentația D-lui Carp că legea este obscură...

D. P. P. Carp: Ba nu este obscură de fel.

D. C. Dobrescu: Minunat! Nicăi eș nu dic alt-fel. Ba am pus cestiunea astfel ca D-vostre, Camera, stabilind încă o-dată lămurit și categoric scopul legei, spiritul său să nu mai fie violat așa arbitrar, fără nicăi un motiv de obscuritate, de cei ce sunt chiar și a o aplică. Oh! căte alterări, căte eresi! nu s'au săvîrșit la aplicarea ei. Eș am voit să se scie de țără cine e pricina răului? Legea, sau executorii săi?

Legea dice ca aceste locuri să se vîndă în loturi prin licitație publică, de sigură sătenilor, și de fapt așa s'a urmat până acum?

Ceea-ce este curios, în lege este un principiu consacrat și în regulamentul de aplicare este alt-ceva.

Eș vă pot da exemple că aceste locuri de cari vă vorbesc său vîndut altora de căt sătenilor, și dacă aș avea regulamentul văști căta cum se acomodează acest articol cu ceea ce se face în practică!

In privința articolului 8, D. ministru al domeniilor, D. Păucescu, a venit mai în urmă cu un proiect de revisuire și a cerut ca să se mai lase părțile acelea din moșile Statului cari se învecină cu orașe ca să se înființeze stabilimente de industrie. S'au discutat duocă articole, nu s'a terminat totă revisuirea și a rămas în suspensie.

Eș aș fi vrut, dacă Camera este de părere, ca moșile acestea cari sunt lângă orașe, și cari de și pot fi bune pentru interesul industriei care are să se înființeze nu se scie când, să se cedeze mai bine țăraniilor dupe acum ca să le cultive, să producă ceva; căci acei țărani nu pot fi lipsiți de pămînturi, ei cari, locuind mahalale și formând un cordon împrejurul orașelor, ar putea, ca română, prin o cultură mai îngrijită, să procure orașelor grădinăria și alte recolte. Dupe cum acele modificări se introduc, ar fi să alunge pe acești muncitori de pe lângă orașe să se educă unde vor vedea cu ochii!

Oare aceste cordone românescă, aşedate așa

de bine imprejurul orașelor pline de străini, sunt un rău, un pericol pentru noi?! Ciudat lucru!

Astăzi aș necesitațe țărani de aceste locuri; prin urmare, lor să li se vindă. Să vedem dacă onor. Cameră incuviințeză acest lucru.

Trebue dar ca să se revizuiască acăstă lege dacă coprind articole cam obscure, echivoce, înlesnesc prilegiul ca ea să fie rău aplicată și astfel să nemulțumescă pe țărani.

Maș este un alt articol, art. 17, care este fără încurcat în aliniările sale; în cât dacă de exemplu s-ar scăpa în vîndare mai multe moși sau loturi de cât sunt amatori într-o localitate, nu se spune ce are să se facă cu acele moși, cu acele loturi nevîndute, pe când în altă localitate sunt săteni cari au nevoie de pământ, dar cari nu s'au prezentat la licitație nescind despre acăsta. Ei bine, legea este întunecată, ea nu ne spune cum sătenii din alte părți au să fie încunoscători despre nisice locuri cari au rămas nevîndute din lipsă de concurență...

D. P. P. Carp : Vă voiu spune cum.

D. C. Dobrescu-Argeș : În regulament nu se lămuresc acăstă cestiune, și din acăstă cauză până astăzi așe rămas pe aiurea la câmp sute de loturi în sarcina Statului.

Acum ultimul meu cuvânt nu ar fi altul de cât a ruga pe D. Carp ca să dovedească că legea este fără clară; se poate, dar ești nu știi cui să atribuă reaua ei aplicație.

Ești susțin că tot răul provine de la reaua aplicație a principiilor inscrise în lege.

Prin urmare, o revisuire a legei acestea se impune prin natura lucrurilor. Revisuirea întreprinsă s'a suspendat și discuția supra ei era acolo că rămăsese a se fixa criteriul ce trebue să se aibă în vedere la fațarea evaluării loturilor.

Trebue a se determina acest criteriu, căci normele regulamentului nu sunt nicăi suficiente, nicăi drepte.

Una din pedicale cele mari cari au amărat așa de mult pe săteni și îi-au desgustat a mai cere și cumpăra moși d'ale Statului și prețul exorbitant de mare pe hektar. Sunt evaluări cari ridică heclarul la 700, la 900, la 1.200 lei vîndarea. Aceasta e ne maș audiat.

Pe urmă la munte, unde locurile sunt așa de improprii culturăi, aceste prețuri sunt extravagante! Un hektar, care nu dă sătenului venit actual de 30 lei, să îl dai prin vîndare cu 300, 400 lei, se poate?

Apoziții și alte locuri improductive tot cu același preț?!

Dar iată ce normă se are până acum; așa de exemplu, înmulțind arenda cu 20, facem ca la unele moși să ajungă heclarul 1000 lei. Pot cumpăra cu acest preț moșie locuitorii țărani? În alte localități evaluările sunt făcute pe un preț derisoriu. Pe de altă parte unificarea prețurilor este și acăsta un rău, căci atunci o moșie străbătută de drum de fier și posedând un teren de o calitate superioră este expusă a se vinde în același preț cu o moșie lipsită de aceste insușiri, cari modifică în mod fără simțitor valoarea pământului.

D. ministru al domeniilor, care are la înțemâna D-sale experiență inginerilor, care nu este lipsit de datele științifice, ar putea mai ușor să ne găsească formula care să împace și vederile sale, și interesele Statului, și puterile locuitorilor.

Ești cred că se poate găsi o normă care să fie de așa fel în cât valoarea venală a prețului să fie bine stabilită; și în ceea ce acăstă cestiune care este axa în jurul căreia se învertesc totă economia legei, să fie din nou examinată spre a se fixa o normă de evaluare.

Văști putea spune și altceva: că sunt deputați cari ar putea să împrumute luminele lor, așa în cât legea să fie expresiunea tuturor și ca justă, și mai cu seamă ca punct mediu de deslegare a acestei cestiuni.

D-lor deputați, D-vostre sciți fără bine că aici vin pe totă ținută petiționi din partea locuitorilor țărani prin cari cer pământuri, și tot în același timp la minister toți spun că nu se poate aplica legea. Am vrea să ui se spună care este cauza că s'au vîndut atâtea moși fără ca legea să se potă aplica, astfel dupe cum noi doream și voi am votat-o? Cumpărațiorii se plâng, ministrul se plâng. Ei bine, din toate reclamațiile nu reiese că trebuie să fie aci o cauză care trebue studiată?

De aceea, vă rog să spuneți dacă și D-vostre recunoscă că legea trebuie revizuită în articolele cari se dice că nu sunt aplicabile. Procedând la o nouă examinare a legei, vom descoperi dacă sunt și alte lacune în ea, și atunci vom găsi adevărată soluție a cestiunii care să împace și pe Stat și pe săteni. (Aplause).

D. P. P. Carp : D-lor, nu văd să dică în mod absolut că legea vîndării bunurilor în loturi mici la țărani n'are nicăi o lacună, nicăi o imperfecție care ar putea fi completată de Corpurile legiuitorice; însă susțin că lacunele cari s'au arătat aici nu există și că sunt numai rezultatul sau al unei neaplicări, sau al unei reale aplicări a legei.

Evident legea acăsta trebuie luată în literă ei, dar tot-de-odată și în spiritul ei. Că legea nu e numai o operație comercială, o vîndare de bunurile Statului, acăsta reiese din art. 1, care limitează numărul cumpărațiorilor și face o clasă privilegiată de cumpărațori, clasa țăranielor.

Prin urmare, legea acăsta nu avea numai scopul de a scăpa de sub administrația Statului bunurile și de a face să se transforme în banii capitalului închis în pământ, și a avea tot-d'o-dată și scopul social de a veni în ajutorul clasei țărănești. Pornind din acest punct de vedere, înțelegem prea bine că prima preocupăție a legiuitorului, precum și spiritul legei, a trebuit să fie ca legea acăsta să nu se aplice numai la o parte din țărani, ci căt se va putea mai mult să se întindă bine-făcătoarele ei rezultate asupra totalității populației rurale. Tot-d'o-dată trebuie să ne dăm seama că nu putem da la toți; căci dacă am fi voit să dăm tuturor, nu am fi avut de ajuns, și fortamente am fi fost nevoiți să excluitem părții întregi ale țării de la folosele legei. Am șis dar: înțelegem că trebuie să dăm celor cari nu au nimic, și dacă, dupe

ce vom îndestula pe aceștia, va mai rămâne pământ, numai atunci să păsim la o altă categorie și să dăm și celor cari au ceva.

Vă să dică, înainte de a scăpa în vîndare moșile Statului, trebuie să se facă o listă generală în totă țara despre acei săteni cari n'au nimic. Ei bine, nu s'a făcut așa; s'au făcut în adevărat liste în fiecare județ, dar s'au trecut înțelesul toate cererile cari s'au ivit.

A cerut preotul, dascălul, cel împămentnit la 1864, și s'au pus toți într-un tablou. De aceea D. Catargi adineorii a adus cifra de 60.000 cereri, pentru că nu s'au făcut liste numai de acei cari n'au nimic, excludându-se cei-alții, ci s'a făcut pentru toți.

Care e primul rezultat al acestei reale confețiiuni a listelor, și care n'are nimic a face cu legea? Primul rezultat a fost că cererile locuitorilor vecinii erau așa de numeroase în cât, dacă se dădea la toți cei înscriși în liste, atunci moșile nu puteau să se vîndă de cât la comune vecine, și nu se împărtășea, cum vrea legea, întrăga populație rurală.

Ați întrebat: pentru ce nu s'au aplicat avansurile? Nu s'au aplicat pentru că până acum nu s'au vîndut moșii d'ale Statului de cât la țărani învecinați. Astăzi Statul nu știe care este proporția între cei cari nu au nimic și loturile cari le poate pune la dispozitie lor. Dacă va face însă cum vrea legea: înțelegem o listă generală a celor cari n'au nimic, dacă și da séma în mod sistematic, ar fi sciut tot-o-dată cum trebuie să procedeze la deplasarea populației care nu găsea în vecinătatea ei moșii de ale Statului.

Atunci fortamente guvernul ar fi fost obligat să aplice avansurile, fiindcă ar fi sciut că din județul Roman, de exemplu, unde sunt, Statul are numai vr'o 10 miil de pogone, ar trebui să mute o parte din populație aiurea, și în același timp ar fi sciut unde trebuie să mute, pentru ca să beneficieze astfel întrăga populație din țără, iar nu numai vecinii acestor moșii.

Tot așa s'a procedat, fiindcă nu s'a ținut séma de acăstă cerință a legei, și cu publicarea de la comune. Legea dice că atunci când sunt cereri — și acăsta e o disposiție luată din legea anterioară — se depune la comună planul moșiei ce Statul vrea să vîndă. Fără bine; dar legea consideră ca cerere tot de o dată și înscrerile făcute la fiecare comună pe tablou, în cât Statul, dupe lege, are și dreptul și îndatorirea să trimită, de indată ce în mod sistematic știe unde are să deplaseze, să trimită și planul, și să dică: din inițiativa mea, în aplicarea acestei legi, vă trimitem la cutare moșie din Ialomița pe D-vostre cari sunteți în Roman. Dacă vreți să vă duceți, Statul vă pune la dispoziție cutare avans prevedut de lege; negreșit dacă vor să se ducă, cu sila nu poți impune nimeneu.

Ei bine, nicăi acăsta nu s'a făcut; și totă acestea, D-le Dobrescu, sunt prescripții clare ale legei. Și pentru ce nu s'au aplicat? Ce voiați să revizuiți aci? Să nu mai dați pământuri la acei cari nu au de loc? Atunci are să se intempele inconvenientul că moșile Statului au să se vîndă numai la veci-

nii cutări moșii, nebeneficiând de acăstă lege întrăga populațiune din țără.

Legea a mai prescris pe lângă acăstă că trebuie să se facă și tablouri de evaluare. Ce voi să modificați din tōte acestea? Este vina legei dacă nu s'a aplicat acăstă prescripție?

Ați pus în discuție și voi discuta și eu în treacăt care sistem e cel mai bun, sistemul de tabele, sau acela al evaluărilor cum se fac de ministerul domeniilor. Scișt că am fost tot-d'a-una de părere că sistemul tablourilor e cel mai bun, așă că, chiar dacă veți propune vre-o modificare, eu am să o combat.

Dar s'a făcut la ministerul domeniilor și ceva mai mult. Dupe ce s'a luat ca normă de evaluare, în contra prescripției legei care permite acăstă numai pentru 6 luni, norma cea mai vechiă, înmulțirea arendei de 20 ori, s'a întemplat casuri unde ministrul cu propria sa subsemnată a urcat în mod arbitrar prețul stabilit prin legea anterioară, așă că am avut pămînturi în Moldova cari au ajuns până la 1.200 lei falcea.

Fac apel la toți moldovenii din acăstă Cameră să spună dacă falcea, afară de mică excepție unde concurența e mare, dacă falcea valorează unde-va în Moldova 1.200 lei.

Așa că ceea-ce nu pot eu ca capitalist să plătesc, tocmai acăstă pretinde de la țărani ministerul domeniilor.

Dar pentru ce ne trebuie tabele? Pentru că numai cu tabelele putem ajunge la o evaluare exactă a valorei pămîntului. Si când dic evaluare exactă a valorei pămîntului, să mi dai voe să vă spun ce înțeleg eu prin o evaluare exactă a valorei pămîntului, și ce înțeleg eu tot în sensul legei care dice că n'a voit să facă din acăstă o operație comercială, dar a voit să dea țăraniului cu ușurință de plată pămînt; acum, D-lor, să vă dău un exemplu, ca să vedeați că nu se poate găsi dupe arendă valorea pămîntului; să luăm un district foarte popular, unde brațe sunt numeroase și pămînt puțin, se face o concurență între săteni și ajunge ca pagonul să fie arendant 20 sau chiar 25 lei. D-vostre știeți, fiind valoarea de 20 lei, să o înmulțim cu 10 sau 20 și acăstă e valoarea; ei bine, nu este exact, pentru că în acăstă evaluare intră elemente cari nu au nimic a face cu adevărata valoare.

Anterior, în prețul acesta exorbitant de care se vorbesce, intră ca factor concurența; al duoilea intră ca factor faptul că țărani nu pun în compt munca lui, adică capitalul lui de exploatare, și astfel, luând ca basă de valoare chiria care o dă astăzi țărani, D-vostre ajungeți la o valoare urcată care se compune din trei factori, adică: anterior pămîntul, al duoilea concurența, al treilea munca. Credeți că este drept, eu afirm că este inic. Valoarea pămîntului nu se poate stabili de căt luând valoarea producției cu reducținea celor două elemente de cari v'ām vorbit, și acăstă nu se poate stabili de căt prin tabele cu prețuri uniforme, dupe zone și calități.

Acum, D-lor, cari mai sunt cele-alte observații?

Că a fost reclamații; sciū, aui fost reclamații din partea țăraniilor, fiind că toți

țărani vor să aibă pămînt, și legea opresce de a se da la toți, și face forte bine că opresce, fiind că nu ai de unde să dai la toți.

Au fost reclamații din partea inginerilor. Da, o fi fost; dar ești susțin că D-nii ingineri n'a făcut până acum nică un plan de parcelare așa cum trebuia să fie făcut.

Ce se mai obiecteză?

Se obiecteză că legea nu este perfectă; dar ce este perfect pe lumea acăstă? Idealul este un lucru pururea urmărit, dar nică odată atins; și precum liniile matematice nu există în lumea reală, așă și perfeția este mai mult un ce de teorie de căt de realitate.

D. B. Iepurescu: Viciul e în concepție.

D. P. P. Carp: În concepție? Dar concepția e forte simplă; ea a voit că țărani, care nu s'a bucurat nici odată de fericirea de a știe că are și el o bucată de pămînt, să devină proprietar fără a plăti mai mult de căt în timp de 20 ani arenda anuală pe care o plătea până acum. Aveți ceva de obiectat în contra acestei concepții; susțineți că legea e greu de aplicat; dar oră cum vei face legea, să nu credeți că o asemenea lege poate să se aplique fără greutăți; atunci nu vă dați săma de ce vrea să dică a împărți în loturi un milion și jumătate de pogone. Dacă vă feriți de greutăți, suprimați legea, e singurul mijloc de a scăpa de ele. Atât avem de obiectat și, dacă veți releva alte lacune, sunt gata să vă să vă dau oră ce explicație.

Am dis și, dacă aveți și alte nedumeriri, sunt gata să vă dau oră ce explicație.

D. I. Iancovescu: D-lor deputați, D. Carp, cu o rară precisiune, ne-a arătat cări sunt vițile fundamentale și causele primordiale pentru cări legea vinđărei bunurilor Statului în loturi nu s'a aplicat, sau s'a aplicat rău în multe privințe.

D. Carp a dis că ceea-ce trebuie înainte de către să se facă era un tabel de numărul tuturor țăraniilor de categoria acelora cări aveau dreptul, dupe lege, să cumpere pămînturi pe moșii Statului. D. Carp are dreptate; dar l-aș intreba eu pe D-sa: cine a avut trei ani de guvernămēnt? Cui i-a fost încredințată în curs de trei ani aplicarea acestei legi dacă nu ministerielor cări au fost susținute de D. Carp? Afară de acăstă, ceea-ce a scăpat din vedere D-lui Carp este că nu tocmai legea în sine este viciosă, dar este vicios famosul acela regulament de aplicare a acelei legi, regulament care m'a surprins când l-am citit, fiind că mi se pare că cei cări l-au făcut nu și-au dat ostenă, când l-au elaborat, să-l pună în armonie cu legea pentru vinđarea în loturi mici a moșilor Statului...

O voce: Cine a făcut regulamentul?

D. I. Iancovescu: Guvernul trecut.

O voce: Guvernul D-lui L. Catargi.

D. I. Iancovescu: Vă înșelați.

O voce: Cine era ministru la domenii?

— **D. vice-președinte A. Vericeanu** ocupă fotoliul președinției.

D. I. Iancovescu: Nu sciū; dar sciū că era sub guvernul D-lui general Manu; prin urmare, când am dis guvernul trecut, am spus adevărul.

D. Carp: trebuie să vadă mai anterior de către regulamentul acela nu este de loc în armonie cu legea pentru vinđarea moșilor Statului; acesta este un fapt care nu se poate contesta.

Și acum, fiind că s'a făcut cas din acăstă observație, pentru că să arăt un rău pe care trebuie a ne sili cu toți să-l înălțăm, să mi dai voe a face o observație: din nenorocire, noi am avut nisice ministere cări au avut fericirea să fie compuse mai mult din avocați, cări nu cunosc nevoie vieței practice a celor de la țără, cări au trebuit să cu semă de pămînturi... (Intreruperi, sgomot).

Acum, D-lor, trec la o altă cestiu, ridicată de onor. D. Al. Catargi; D. Catargi cere să se desființeze loturile de 10, de 15 și de 25 hectare.

Cred, D-lor, că acăstă ar fi o mare greșelă, din diferite puncte de vedere: anterior, din punctul de vedere conservator, fiind că mobilul care ne-a dus la constituirea acelei proprietăți mijlocii este idealul la care trebuie să tindă un guvern conservator, pentru că astfel să se creeze un fel de intermediator de la proprietatea mică la cea mare.

Și al duoilea, fiind că se calcă principiul de egalitate; nu uită că oră ce lege de socialism de stat și de protecție a unei clase, cum este legea vinđărei bunurilor Statului, trebuie să fie căt se poate mai egalitară și mai dreptă pentru acei pe cari voiesc să protege, și legea acăstă mai ales sub acest punct de vedere păcătuesc în dispozițiunile ei capitale.

Constituția noastră dice că toți Români sunt egali înaintea legei, și prin legea vinđărei bunurilor Statului nu se observă acest principiu... (Sgomot).

Acăstă lege este astfel făcută în căt nu permite industriașului, meseriașului și funcționarului mic, cări ar avea un capital modest și ar voi să se retragă la țără, nu le permite să beneficieze și ei de vinđarea acestor moșii ale Statului.

Așa dar, atât din punctul de vedere egalitar, că și din punctul de vedere conservator, legea vinđărei bunurilor Statului este o lege viitoasă.

Mai este o cestiu gravă; acăstă este iar relativă la păcatele inerente socialismului de stat, este cestiu evaluarăi pămînturilor.

Se poate ca chiar pe aceeași moșie să fie pămînturi de diferite categorii, o parte să fie necultivat, o parte inculativabil, o parte de o calitate mai bună și alta de o calitate inferioră și, prin urmare, nu căt pămînturile unei moșii să aibă aceeași valoare. Așa fiind, nu este just ca hecțarul să se plătească cu același preț pentru oră ce calitate de pămînt al unei moșii, și ar trebui, prin urmare, să se stabilescă o compensație echitabilă în acăstă dispoziție a legei, care numai dreptă și egalitară nu este prin acăstă egalitate a prețului.

Iată observațiunile ce am avut de făcut asupra acestei cestiuni.

D. Gr. Păucescu : D-lor deputații, D. Cătagri vă expus ore-cară dificultăți cară să ușăridicăt cu ocazia aplicării legei pentru vindarea bunurilor Statului, și aceste neajunsuri sunt în parte adevărate.

Dar D. Carp vă spus că este absolut imposibil ca o lege de însemnatatea acesteia, al cărei obiect este de a vinde mai bine de un milion hectare de pămînt și de a face proprietari pe mai bine de două sute mii săteni, este cu neputință ca o astfel de lege, ori că de bine ar fi făcută și aplicată, să nu ridice, fie reclamațiunile din partea celor ce sunt chiamați a cumpără, fie dificultăți pentru cei însarcinați a vinde, fie din partea D-vostre cară controlați aplicarea legei. Si cu toate acestea, D-lor, am credința tare că, dacă cineva va examina de aproape și fără idei preconcepute aplicăriunea acestei legi, ea ar fi mai lesne un titlu de onore pentru acela care s-a străduit mai bine de un an și jumătate ca să reviuască toate lucrările ce necesita executarea ei.

Eu singur am căutat să execut legea și am și executat-o împarte; căci, dacă nu mă însel, D. Marghiloman, care a venit dupe mine, a suspendat cu desărurire aplicăriunea ei. Ei bine, dacă și ar da cineva ostenela să vadă ce am lucrat în timp de 16 luni că am fost la minister pentru a pregăti aplicarea legei, sunt convins că nu critici, nu acuzați mări și adresat un drept și consuințios reprezentant al țării. Din nenorocire, am fost adesea oră judecat cu idei preconcepute, și mai ales de D. Carp, care a voit să dovedească nu cum să aplicat legea, ci că lui și numai lui se datorăse această lege bine-făcătoare; a căutat să și atribue paternitatea legei, a căutat să facă o reclamă dicând că D-sa este acela care a făcut această lege (aplause), și deci D-sa trebuie chijamat la guvern ca să o aplice.

Si cu atât mai mult a voit să dovedească că legea vinđărilor este numai opera sa, cu căt aceasta nu este adevărat!

Este neexact că ideea vinđărei bunurilor Statului fără plată înainte și numai la țărani este o idee a D-lui Carp; ideea aceasta s-a format cu început, cu timpul, și s-a lămurit din discuțiile opoziției unite contra colectivității; și în adevăr, vinđarea bunurilor Statului s-a început încă de la 1868, și cu început a început a germina această idee că ar fi bine să se vindă la țărani; și în cea din urmă fază a guvernului D-lui I. Brățianu această idee era consacrată, dar de o parte se vindea și la alii de căt la țărani, și de altă parte, când se vindea la țărani, li se cereau să plătescă înainte o mică parte din prețul pămînturilor ce cumpărău.

Aceasta este schimbarea care s-a făcut prin legea nouă: S'a desființat plata pe care o făcea țărani înainte și s'a hotărît să nu se mai vindă pămînturi de căt la țărani. Si aceste duoidei au existat din criticile pe care noi le adresam contra guvernului colectivist, de care ne plângem noi acuzați pe acel guvern: Că aplicarea legei nu se face cinstit, că pămînturile cele mai bune se vind la favoriți, și ceream ca, de aci înainte, să nu se

mai dea de căt la țărani cără nu au pămînt, și fără plată înainte.

Iată de unde a existat legea vinđărei, iar nu din capul D-lui Carp, cum pretinde D-sa, care nu a avut această idee de căt dupe ce noi am formulat și am susținut prin presă și prin întruniri publice. (Aplice).

Compta mult D. Carp pe această lege ca să și facă și el popularitate, să îl considere lumea și pe densus ca unul din factorii cei mari ai binelui public, ca bine-făcător al claselor de jos.

Iată pentru ce, de căte ori ia cineva cuvântul în Cameră ca să vorbească de această lege, D-sa se ridică și impieteză asupra celor care în favoarea țăranelor, ca să aducă aminte mereu ceea-ce a afirmat, că această lege este a lui. Curată reclamă! Si fiind că m-am găsit eu în drumul reclamei D-lui Carp, D. Carp lovesc mereu în mine. D-sa are aerul a dice: legea mea este admisibilă, dacă nu sunt toți țărani fericiți, vina este numai și numai a lui Păucescu, care n'a scutit să o aplice.

Si iată pentru ce, când am venit la minister și am aplicat legea aceasta într-un mod onest și consuințios, pe căt mă-a stat cu putință, am întîlnit pe D. Carp exploatand nemulțumirile, atâtând nerăbdările cu reclama D-sale nesănătösă. (Aplice).

Dar până acum D. Carp nu explicase nici odată pentru ce e nemulțumit, nu spuse cum se aplică rău legea și cum ar trebui să se aplice. Eu unul sunt mulțumit că și-a deschis inima, ca să vede că dacă este ceva serios în plângerile sale, sau dacă ele constituiesc o curată reclamă. Cară sunt erorile pe care le-a semnalat D. Carp? D. Carp dice că legea este bună, dar că vina este regulamentul ei, modul de aplicare al legei, este lipsa unor lucrări cară trebuiau făcute și nu s'au făcut până acum. Ei bine, cară sunt acele lucrări? Sunt tablourile de toate persoanele în drept de a cumpără pămînt, tablourile acelora cără nu au pămînt, sau cără au puțin de 5 hectare. Iată ceea-ce a lipsit! Dacă un om, nu dic cu minte, dar fără idei preconcepute, să arătă un moment, ar fi văzut că ceea-ce spune D. Carp este un lucru fără seriositate. Oră-cine va putea vedea că învinuirea ce mă aduce D. Carp este absolut nefundată. Nu s'a făcut tablourile celor în drept de a cumpără! Dar o asemenea lucrare s'a făcut! A fost în adevăr foarte anevoie; afară de regulamentul legei care arată cine să facă și cum să facă, am alcătuit instrucțiuni, am alcătuit formulare cu rubrică lămurite, am dat circulări explicative, pote 10 ori 15, am dat circulări prin cară grăbiam lucrarea, pote 20, și lucrarea aceasta s'a făcut! Vă iau pe toți de martori că trebuie să sciți, când s'a făcut lucrarea și sunt în minister tablourile complete pe județe, pe plăși și pe comune, tablouri de căt cei în drept să cumperi pămînt, dupe categorii, cară n'au de loc și cară au mai puțin de 5 hectare.

Sunt tablouri! De ce atunci mă acuză D. Carp? Cum un om serios vine să spună că lipsa de tablouri este cauza pentru care nu s'a aplicat legea? Dar ce rezultă din aceste tablouri? Rezultă că într-un sat de 300 familii, 500 oameni ar fi având dreptul să cumpere, și că într'un județ sunt atât oameni cară n'au pămînt căci locuitorii sunt! Si aceste tablouri sunt iscălită de primar, de notar și înaintate prin canalele legale! Acestea nu în totă județele, dar în cele mai multe, nu putem să am încredere în ele. Tablourile sunt inveredat inexacte! Ce era să fac cu acele tablouri? Să le verific? Prin ce mijloc? Legea da un mijloc de a vedea cine are drept să cumpere și cine nu, înșințează o comisie la fiecare proprietate scosă în vinđare, și acea comisie ia cererile făcute pentru acea vinđare în special și le examină. Dar ca să instituie comisiunea trebuie să scot cutare moșie în vinđare și să examinez cererile făcute pentru acea moșie. D. Carp cere să verific tablourile în general; dar cum? Ce instanță va judeca 500.000 săteni dacă au pămînt sau nu? Gândită-să D. Carp la aceste tablouri, ori a improvisat? Înveredat D. Carp nu s'a gândit la lege. Cine trebuie să judece dacă cererea de pămînt e fundată? Legea dice să se numească o comisiune compusă din un agent al Statului, un agent al comunei și un reprezentant al proprietăței mari; aceștia singuri pot să judece dacă cererea este bună. Si când se face această constatare? În momentul punerii în vinđare a cutării moșii; atunci comisiunea alege cără sunt cei cu drept, cără sunt fără drept.

D. I. Iancovescu : Comisiunea a decis că nu poate să aplice legea, fiind că sunt mai multe cereri de căt pămînt. **D. Gr. Păucescu :** D. Iancovescu spune ceea-ce s'a întemplat în o anumită localitate, că adică comisiunea s'a dus la fața locului și a constatat că din 400 cereri numai 100 sunt intemeiate, și pentru aceste 100 a tras la sorti cele 25 loturi puse în vinđare. **D. I. Iancovescu :** Nua tras la nici un sorți. A atribuit fiecăruia căte un loc de două hectare. **D. Gr. Păucescu :** Intreruperea D-lui Iancovescu mă aduce aminte de călătorul acela care, trecând printr-o țară, având un animal chiar și a spus că toate animalele din țară sunt chiore. Nu s'a întemplat tot așa cum spune D. Iancovescu în toate părțile. Este adevărat că în căteva localități țărani fără pămînturi sunt numeroși, au cerut să li se dea căte două hectare de om, ca să se ajungă pentru toți, și în două sau trei comisiuni i-a ascultat și în altele nu i-a ascultat, și țărani stăruind nu să aibă putut face vinđarea. Dar în cele-alte părți legea s'a aplicat în spiritul și în litera ei.

Așa dar, D-lor, ca să scriu eu cără sunt acei ce au drept să cumpere, tocmai pentru această trebue să scot moșii în vinđare, să intrunesc comisiuni la fața locului, și ele să spună cine trebuie să figureze în tablou. Încă odată, eu de la mine nu aveam dreptul să judec dacă cutare are sau nu dreptul să cumpere, și nici puteam să o fac. Așa dar, vina pe care mă o atribue D. Carp că trebuie mai întâi să am un tablou definitiv și irevocabil de căt acei ce au drept să cumpere și pe urmă se începe a vinde, această vină nu există, mai întâi pentru că această procedare nu este prescrisă de lege și

al duioile că nu se putea verifica dreptul celui ce cere de căt pentru fie-care proprietate în parte, și numai de comisia numită de lege ca să judece; și, ca să se întunescă comisia, trebuia să scot în vinđare. Dar pentru ce nu s'a aplicat avansurile?

D. Carp a spus că și acesta s'a făcut tot din greșela mea. Dupe D. Carp trebuia să am ântâi tabloul tutulor acelora ce nu au pămînt de loc și pe urmă, de căte oră scoteam căte o moșie în vinđare, să trimit planul moșiei locuitorilor celor mai strimtorăți și în același timp să le pun la dispoziție și avansul, considerând cumpărători pe cei ce vor primi.

Iată procedarea ce crede D. Carp că trebuie să urmez și, pentru că n'am urmat așa, D. Carp în toate ocasiile critică aplicarea legii și asimile pe mine jurnalele ce sunt la solda D-sale; ce stric eū dacă D. Carp nu scie legea a cărei aplicare o critică, de și revendică paternitatea ei; ce stric eū dacă nu și-a dat osteneala nicăi măcar s'o citeșcă?

Iată ce dice art. 17 din legea vinđărilor:

„Planul moșilor împărțite în loturi, căt și acela al locuințelor, împreună cu un tablou de numărul loturilor, se va depune la primărie și se va pune în vederea locuitorilor de către un delegat al ministerului.

„Acest delegat va lua declarație scrisă, legalisată de primărie, din partea fie-cărui locuitor pentru lotul anume ce voiesce a cumpăra.”

Și mai jos adăogă:

„Loturile se vor trage la sorti când ar fi mai mulți doritori pentru același lot.

„Tragerea la sorti se va face mai ântâi între locuitorii stabiliți pe proprietatea ce se vinde.”

Art. 18 arată asemenea cum se compune comisiunea care vinde.

Ei, cum puteam eū, având astfel de lege, să mă apuc să trimit planul proprietăței peste 10 județe, unde sunt mai mulți oameni în lipsă de pămînt, și să le spun: iată planul unei moșii, iată avansul care v'l fac; binevoiți și veni să cumpărați.

Legea dice să depun planul în comună unde se vinde, nu în alta, și să dau avansuri celor ce au cumpărat și vor cere; iar nu să ofer la cei ce pote nu vor cădea nicăi o-dată la sort.

Cum puteam eū să consider ca cerând să cumpere pe cei înscriși în tablou, când legea vrea cerere individuală, scrisă și legalisată de primar? Cum puteam, în sfîrșit, să consider ca cumpărători pe cei ce primesc avansuri, când nu vind eū, ci comisia instituită de lege?

D. Carp nu scie legea și de aceea în fiecare dî vine și spune că nu se aplică. Nu se aplică legea aceea pe care o are în gândul D-sale; dar se aplică legea pe care am făcut-o cu toții!

Dar care e adevărata cauză pentru care nu s'a aplicat avansurile? Lucrul se explică bine. Aș vîdut că legea dice ca ântâi să se dea țărănilor cari sunt pe proprietatea ce se vinde și numai dacă prisoșesc loturi să se dea și la alții, negreșit acelora cari vin să

făcă cereri. El, ce s'a întemplat? Acei cari sunt pe proprietate n'aă trebuință de avansuri, fiind că au deja casă, sunt stabiliți, iar cei-alții, având de la lege răgaz trei ani ca să se strâmute, numai dupe acest termen au de gând să céră avansul. Iată pentru ce legea, începând să fie aplicată de anul trecut, tocmai peste doi ani, când vor fi siliți să se strâmute, vor veni să céră avansuri.

Iată cauza pentru care nu s'a aplicat avansurile, iar nu închipuirile extra-legale ale D-lui Carp.

D-lor, cea din urmă vină pe care mă o găsesce D. Carp e că n'am depus tabloul de evaluări.

Este adevărat că legea cerea să se aducă un tablou de prețuri la începutul sesiunei ordinare, și eu l-am adus către sfîrșit. Și cauza întârdierei a fost nu numai greutatea ce am întâmpinat de a alcătui un tablou de prețuri, care nicăi pe mine nu mă satisfacă, ci încă trebuința ce am simțit de a se aduce căteva modificări la lege, ca s'o facă mai ușor de aplicat. Și, în sfîrșit, dacă D. Carp va voi să aibă un moment de bună-voință aducere aminte, pote să vă spună că și D-sa n'a fost strâin la o întârdiere de cel puțin duoă săptămâni în depunerea acestui proiect.

Dar acă întârdierea n'a facut nicu un rău, că în tot casul budgetul nu era încă votat când am depus proiectul de lege modificător legei pentru vinđare, împreună cu tabela ce mi se cerea.

Dar, D-lor, cum trebuiau făcute până una altă evaluări? Dupe legea existentă trebuia să se țină în semă arenda pămîntului, acăsta fusese cea d'ântâi basă pentru evaluări. D. Carp spunea că s'au găsit casuri când un ministru singur a îndrăsnit să modifice evaluarea. E adevărat faptul. Am fost nevoie, în multe casuri, să modific evaluarea aşa cum rezultă din arendă; pentru că, dupe părerea mea, arenda e numai o basă de evaluare, iar nu o adevărată valoare. Și de aceea am pus îndatorire, prin regulamentul aprobat de consiliul de miniștri, inginerilor cari mergeau la fața locului să ia în vedere toate elementele putințiose pentru evaluare, și țineam semă de toate aceste elemente pentru a stabili prețul.

Dar pentru ce? Vă spunea acăta D. Carp, fiind că, luându-mă dupe arendă a ajuns, că D-sa, în Bacău să se vindă falcea de pămînt cu 1.000 lei. Așa este; ba a ajuns în alte părți chiar la 1.000 ori 1.100 lei hecatrul. Ei bine, a trebuit să iau o normă, să pun eū un maximum ce nu era prevăzut de lege.

Iată duoă proprietăți vecine a căror arendă calculând'o, ajunge pentru una la 1.200 lei hecatrul și pentru cea-altă la 200 lei, de și sunt absolut identice ca valoare. Dar s'a întemplat că una s'a arendat astăzi și alta cu 3 ani în urmă, pentru una a fost concurență, iar pentru cea-altă s'au învot concurență între denești, negreșit că e absurd să vinđi falcea uneea cu 200 lei, iar a celelalte cu 1.200.

Pentru acăta am făcut un preț aproape uniform, ca să nu plătescă unul prea mult și

altul prea puțin. Vă asigur însă că acolo unde sunt evaluări exagerate, acestea nu sunt opera ministrului, ci rezultă din textul formal al legei, și chiar și aci ministrul a trebuit să scadă, negreșit că nu prea mult.

Iată, D-lor, cum s'a întemplat cu aceste evaluări.

Dar, D-lor, D. Carp a mai afirmat un lucru foarte ciudat; D-sa a șis că, pentru a stabili prețul, nu trebuie să ținem semă de desmea populației de concurență.

Dar, D-lor, mie mi se pare că era vorba să ținem semă și de sciință, și de economia politică. Atât ne-a bătut urechile D. Carp că numai D-sa posedă sciință, în cât mă intreb: sciință este acăta?

Dacă pote cine-va să șii încipuiască că pentru a forma prețul unui lucru nu trebuie să te uiți la cererile ce se fac! Dacă se pote concepe în economia politică prețul unui pămînt independent de locuitorii cari locuiesc acest pămînt! Sciință să fie acăta, ori fantasia înaltă? Și dacă acăta este sciință D-vosstră, atunci ne place mai bine să n'o priceprim, ca să nu simili să ridem.

Dar încă o-dată, D. Carp nu se găndesc nici la ceea-ce trebuie ca legea să fie bună, nici la ce trebuie ca legea să se aplice bine.

D-sa vrea cu oră cea de revendică pentru sine paternitatea acestei legi, și pentru acăta șii-a creat în mintea D-sale o lege pe care mă tot acuză pe mine că n'am aplicat-o. Dar eū am aplicat legea adevărată, nu puteam să aplic o lege care nu e de căt în imaginea D-lui Carp și care, afară de acăta, este și absurdă.

D. Ilariu Isvoranu, ministrul agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor: D-lor, conform art. 76 din regulament, obiectul unei interpelări ce se adresază guvernului trebuie să fie bine precisat, pentru că astfel ministrul căruia i se adresază interpelarea să fie în poziție de a scri asupra căror puncte are să fie discuțione și de a da un răspuns bine lămurit asupra acestor puncte.

Interpelarea adresată de D. Al. Catargi e formulată în termenii următori:

„Am onore a interpelă pe D. ministrul al domeniilor, comerțului și agriculturii asupra chipului cum se aplică legea vinđărel bunurilor Statului, mai cuosebire cu privire la moșile a căror arendare expiră la 1893.”

Dupe cum vedeți, interpelarea este foarte laconică, să în căt poziția mea ar fi fost tocmai pentru acăta foarte facilă, răspundându-i, fără a perde timpul Camerei, numai în duoă cuvinte, cu totă deferență ce am pentru fie-care D. deputat: aplic legea aşa cum e votată de Cameră; iar în ceea-ce privesc vederile mele asupra moșilor a căror arendare expiră la 1893, neafându-ne acum la acea epocă, nu sciu ce interesele Statului m'vor dicta să fac atunci în acăta privință.

Cu toate acestea, intenția leală a D-lui Catargi, dulceța cu care mă-a adresat acăta interpelare, interesul ce portă țărănilor, au dat ocasiune la nisice discuționi ce de altminteri au fost foarte interesante din punctul de vedere al luminei ce s'a resfrâns asu-

pră acestei legi; dar acesta nu e de ajuns; s'a făcut mai mult o discuție pentru reformarea acestei legi din multe puncte de vedere; mai mulți D-ni deputați au adus lumenile lor asupra părților rele și lacunelor din acăstă lege. Asupra tutelor acestor lacune, dacă și ești, ca unul care sunt mai bine pus în poziție să le scui, dacă și ești așă începe să le arăt astăzi înaintea Camerei, de sigur că discuția nu ar putea să se termine astăzi și, ori-cât de folositore ar fi pentru Cameră, nu va putea avea nici un rezultat practic.

Așa dar rămâne ca discuția urmată astăzi între mai mulți D-ni deputați să știe deoarece ei în viitor. Tot ce pot ști este că lacunele arătate de cea mai mare parte din D-vostre sunt adevărate, și afară de acestea mai sunt și altele care nu se pot observa de căt de acei care pun în aplicare legea.

Răspund dar D-lui Catargi că vederile mele în ce privesc aplicarea acestei legi sunt ca legea să fie aplicată în sensul cel mai larg și ca terenii să se improprietăresc cât mai curând, pentru ca fiecare din terenii să pote dispune de parcela sa de pămînt, asupra căreia să știe pote aplica munca sa. Dar dacă ar fi numai dupe simpla dorință ce așa avea ești, lucrul s-ar face mai lesne; însă totușă tot-o-dată trebuie să am în vedere și interesele Statului și economia legei, trebuie să studiez și intenția în care legiuitorul a făcut acăstă lege. Apoi deosebit de acăstă mă sporesc și de dificultățile ce întâmpin în aplicarea legei, fiindcă sunt moșii care pentru moment nu sunt în posibilitate să le pun în vințare, pentru că legea este categorică și face răspundător pe Stat de fiecare lot pe care îl vinde; astfel că orice moșie care se pune în vințare trebuie să fie bine studiată, ca să nu aibă veri-un proces cu vecinii, sau veri-o altă incercătură.

Afară de acestea mai este o dificultate și în mișcările de care dispune ministrul; personalul este foarte mărginit; nu are ministerul de căt un număr de deces ingineri, afară de cei care se angagă în fiecare județ cu plată deosebită.

Cu tōte acestea, pentru satisfacția unei D-lui Catargi și a tuturor care se interesă la acăstă importantă cestiu, pot afirma că în decurs de trei lună s'a scos în vințare până astăzi 80 și mai bine de moșii. În total parcelarea și vințarea este făcută la veri-o sută patru-deci de moșii. De la 7 Iunie 1888, de când s'a pus în aplicare legea și până la venirea mea în capul acestui departament, s'a pus în vințare 40 și ceva de moșii; de atunci și până astăzi s'a pus în vințare 80 și ceva de moșii. Va să dică, în decurs de trei lună tot ce a fost posibil să se facă s'a făcut; s'a făcut ceea-ce nu s'a făcut în decurs de doi ani de dile.

Acum, D-lor, în ce privesc vederile mele asupra moșilor ce au a se arenda pe perioada 1893, ești cred că și aceste moșii trebuie să pune în vințare în loturi; iar acele dintre densele care, din diferite impregiurări, Statul ar fi în imposibilitate de a le scăpa în vințare, negreșit că ele nu vor rămâne nearene-

date. Prin urmare, tot ce pot certifica este că și moșile ce sunt a se arenda pe perioada 1893 intră în categoria celor ce urmăzează a fi puse în vințare, și la aceste vințări va trebui neapărat să se aibă în vedere și acele impregiurări despre care s'a vorbit astăzi în privința valorei diferențelor loturilor, și pe care am avut și ești ocazia a le observa în mai multe casuri, și a constat că observația D-lui Păulescu este foarte justificată că concurență, la unele moșii, mai ales din cele mici, în infierbințela lor, au oferit prețuri mari, fiindcă capitalurile mici sunt mai numeroase și, prin urmare, concurența mai mare la acele moșii, pe când la moșile mari nu se prezintă de căt capitalurile mari, care sunt rare; așa în căt s'a întemplat ca la unele moșii, calculând prețul arendării înmulțit cu 20, a ajuns un hecitar la prețul de 6, de 7 și de 8 sute lei hecitarul, ceea-ce este foarte greu pentru un teren de a plăti; iar la alte moșii, care sunt de 20 și 30 milioane de pogene și unde arenda este, de exemplu, de cinci lei hecitarul, ajungem la o evaluare de 100 sau 150 lei hecitarul, ceea-ce este în mare disproportiune cu prețul hecitarului de la o moșie mică.

S'a luat, D-lor, tōte măsurile posibile spre a se activa căt mai mult punerea în lucrare a acestei legi; s'a decis mai întâi să se vindă tōte moșile Statului care se căută în regie, afară de acele care se află în proces. Iată o categorie de moșii care sunt puse în vințare.

A doua categorie este aceea a moșilor care sunt arendate cu mai puțin de 20.000 lei, fiindcă contractele lor de arendare nu ne fac nicăi o pedică.

In a treia categorie intră moșile ale căror contracte expiră la 1893, afară de acele care ar fi angajate în procese. La acăstă categorie de moșii voi căuta ca pentru noua perioadă de arendare să pun o clausă în contract, că Statul le poate vinde.

Așa în căt, cu acest sistem și consultându-mă cu omenei competenți, cred că voi putea pune în vințare treptat și fără multă întârziere un mare număr din moșile Statului.

Dar iată, pe de altă parte, să nu credeți, D-lor, că vințarea este așa de mare în tōte părțile pe căt se dice. Din rezultatele obținute până astăzi se vede că în unele părți cererile au fost foarte mici.

Intr-o localitate, punându-se multă grabă ca să se dea pămînturi, s'a întemplat că, venind cereri în număr destul de însemnat și nefiind de căt 30 sau 40 loturi de împărțit, atunci ni s'a răspuns: nu avem destule pămînturi să le dăm, căci la aplicarea legei nu ști-a dat săma cei chiamați a o aplică de scopul pe care îl-a avut legiuitorul când a făcut acăstă lege; s'a grăbit, s'a făcut cereri multe, fără ca reclamanții să aibă dreptul; mulți au credut că acăstă lege poate să dea loc la specule, au credut, cum cred de multe ori, că se poate lua pămînturi fără ca aceste pămînturi să fie plătite.

Așa s'a întemplat la moșia Orbesci, din județul Tecuci, unde, după ce s'a cerut cu in-

sistență vințarea pămînturilor, s'a prescris să înaintea comisiunii 700 cereri pentru 108 loturi. Astăzi ni se comunică din acea comună că 48 locuitori refuză de a mai păstra și plăti acele loturi.

Tot așa s'a întemplat în comuna Gostinari, din județul Ilfov, unde se pretinde că populația este foarte mare.

Am aici o listă cu a cărei citire nu voi să vă obosească, dar pe care o pun la dispoziția unei orice căruia din D-vostre care ar voia să o consulte, pentru ca să vedea că acest cas să repetă pe mai multe moșii.

Prin urmare, vedeți că acăstă trebuie să facă pe ministru să cugete și să bage de semăna într-un loc unde se face improprietărire să se simtă acăstă necesitate de către locuitori, și locuitorii aceia să fie în poziție de a continua cu plata.

In ceea-ce privesc județul Ilfov, despre care mă vorbi și în particular onorabilul D. Alexandru Catargi, vom avea o deosebită solicitudine, dupe cum vom avea pentru tōte județele unde populația va fi mai numerosă și trebuința mai mult simțită.

Așa dar, D-lor, cred că în ceea-ce privesc partea acăstă, în ceea-ce privesc lacunele ce prezintă legea, ele se vor completa când acăstă lege se va modifica. Când se va reforma legea primesc tōte observații, și ești însumi voi avea onoreala de a face o propunere în sensul acesta, de a se prevedea o comisiune din sénul Camerei care să supraveghieze aplicarea legei. Când Camera va fi dispusă de a face acăstă reformă, ești voi fi la dispoziția D-vostre cu tot personalul ministerului, spre a ajunge la un bun rezultat cu acăstă reformă.

Conchid declarându-vă că nu voi lipsi de a aplica actuala lege așa cum este, dupe spiritul legiuitorului, până la reformarea ei, căutând să dai satisfacție teranilor, pentru ca așteptarea lor să fie o realitate. (Applause).

D. C. Iareca : D-lor, este incontestabil că, în urma discuțiilor ce au avut loc, s'a dovedit că legea vințării bunurilor Statului este o lege bună, bine-făcătoare, și deci, fără ca să fac un compliment D-lui Păulescu, fost ministru al domeniilor, voi dice că D. Carp Ia-a atacat cu spirit de partid.

Este adevărat că legea este în unele puncte inaplicabilă, și că totușă bună-voința ce ar avea un ministru de a o pune în aplicare devine ilusoriă, din cauza unor defecte și unor lacune ce legea coprinde.

In adevărat, unul din defectele legei este că prețurile nu sunt peste tot acelești; ele sunt atât de mari în unele locuri, că devine aproape imposibilă cumpărătorea de către teran. S'a hotărât să se ia de 20 ori arenda ca normă, fără să se jină socotela că unele arende sunt exagerate. Cu modul acesta s'a ajuns în adevărat ca un hecitar să valoreze până la 800 lei. Dacă s-ar fi pus în aplicare ideea ce a predominat când s'a făcut legea, ca Statul să nu facă o speculație din vințarea acestor pămînturi, ci să rezolve o cestiu socială, ar fi trebuit ca Statul să nu ia de normă arende, căci pentru teranul care devine proprietar

tar și are să muncescă pământul cu brațele sale este indiferent dacă pământul este la câmp ori la munte; pe deșul numai calitatea pământului îl preocupa, și în acăstă printră tocmai la munte calitatea este mai inferioară și tocmai pământurile de munte sunt cele mai scumpe, pentru că la munte populătia este mai desă. În acăstă cestiune Statul nu trebuie să aibă în vedere de căt un lucru: proprietăria a căt mai mulți ţărani. De unde atunci luat D-vosstră norma de 5 hectare?

O voce: E în lege.

D. C. Iarca: De ce acăstă egalitate fixată în lege?

Acăstă e încă o lacună care trebuie împlinită.

S'a mai relevat încă un punct, considerat ca stabilirea conservatismului, este vîndarea de 25 hectare, și s'a cerut ca și asupra acestui punct legea să fie modificată; astfel că observațiunile ce s'a făcut dovedesc că legea e vijiosă și că trebuie un nou proiect modificator; dar tōte aceste observațiuni vor fi mai la locul lor când vom avea în discuție acel proiect, iar nu acum când ele nu pot avea nici un rezultat practic și nu fac de căt a perde timpul Camerei.

Voci: Inchiderea discuției.

D. G. D. Palladi: D-lor, eu nu cred că se poate întrebui că bine timpul Camerei, mai ales când la ordinea dilei nu avem nimic alt-ceva de căt discutând o cestiune așa de importantă, așa în căt acei cari cer inchiderea discuției nu vor alt-ceva de căt ridicarea ședinței.

Aud dicēndu-se: în secțiuni! Dar secțiuni sciți că în limbagiu parlamentar va să dică: urcarea în trăsură și ducerea la șosea. Eu văști rugă să mă lăsați să vorbesc și vă asigur că veți face o economie de timp, căci interpelarea n'a fost anunțată de căt pentru o parte din acăstă lege, și mai sunt și alte părți defectuoase, astfel că mă adresez în particular guvernului, întrebându-l să alergă dacă voiesc să îmi fac altă interpelare.

D. ministrul domeniilor: Aveți dreptul, dupe regulament, să faceți interpellări.

D. G. D. Palladi: Vedeți că de mult e necesitate de discuție, când oratori ca D. Lahovari sunt nevoiți să alerge la subterfugiu de a cere cuvântul pentru inchiderea discuției ca să păță vorbi asupra cestiunei. Sunt sigur că D-sa ar putea să plaseze observațiunile D-sale mai bine într-o discuție liberă de căt vorbind pentru inchiderea discuției; dar dacă îl săiliș, va vorbi asupra inchiderei discuției.

Așa dar, D-lor, pentru că însuși D. ministrul a arătat că n'a fost interpelat de căt asupra unui singur punct, de aceea este bine să lăsați a se mai semnala la atenția D-sale și alte puncturi vijiose ale legei.

D. Iancovescu a fost cam malicioas. D-sa a spus că neaplicarea legei se datoră faptului că toți miniștri au fost advocați, și ministrul actual fiind tot advocat pare că avea aerul să ceră schimbarea ministrului.

D. I. Ișvoranu, ministrul domeniilor: Văști simțit D-vosstră ofensați pentru că sunteți advocați.

D. G. D. Palladi: Eu nu sunt ministru. Prin urmare, D-le președinte, dacă inchideți discuția, vă rog să bine-voiți a face să se comunice D-lui ministru o interpelare în privința modului cum D-sa aplică legea vîndărei bunurilor Statului.

D. vice-președinte: Bine-voiți a o depune în scris la birou, pentru a se comunica guvernului.

D. Lahovari: Are cuvântul pentru inchiderea discuției.

D. Al. Lahovari: D-lor, nu voi recurge la nici un subterfugiu, dupe cum bănuia D. Palladi, ca să iau de pretext inchiderea discuției spre a face un discurs. Eu găsesc că a venit momentul să se inchidă discuția, căci mai toți oratori cari au vorbit au criticat legea în sine, dar nu am văzut de căt prea puține observațiuni asupra aplicabilității ei, și aceste observațiuni au fost așa de confuse în căt, cu totă atenția ce am dat, nu am putut înțelege mai nimic. Am priceput numai că legea este puțin cam defectuosă, sau că prezintă mari dificultăți în aplicare; tōte acestea însă nu se pot rezolvi printr-o interpelare. Dacă căi-i va din D-vosstră găsesc că legea e defectuosă, n'au de căt să propună un proiect de lege interpretativ, sau modificativ. Dacă guvernul găsește de nevoie să facă el acăstă, nu are de căt să vină guvernul cu un asemenea proiect de lege, sau să ia proiectul de lege, depus de guvernul nostru pe bioul Camerei, pentru modificarea unor dispoziții din acăstă lege.

Acum, înainte de a inchide aceste scurte observațiuni, mi voi permite să fac și eu duo mică rectificări la nisice alegațiuni cari au atins într-o cătă guvernul din care am avut onore să fac parle, rectificări pe cari mai bine le relev acum de căt într-o cestiune personală.

D. Iancovescu a ăis că s'a votat un regulament absurd, și acăstă sub guvernul D-lui general Manu, cu bine-cuvântarea D-lui Carp. Acăstă nu e exact. Mai întâi regulamentul nu e absurd, poate fi imperfect, ca orice opera omenescă; dar absurd nu este; al doilea, acest regulament a fost propus la 2 Iulie 1889 de D. Păulescu și aprobat de consiliul de miniștri din care făcea parte D-nii Catargi, Vernescu, general Manu, C. Boerescu, Gherasim (applause), fără îscălitura mea, și nu știu dacă eram față. Prin urmare, acest regulament nu cade nici în sarcina D-lui general Manu, nici a D-lui Carp, care atunci făcea opoziție guvernului care a publicat acest regulament.

Mai am o observație de făcut, și acăstă la adresa D-lui ministru al domeniilor. De sigur că un ministru are dreptul să se apere, are dreptul chiar să se laude.

Acesta e un lucru nedespărțit de funcție.

Însă și acei cari au fost miniștri au dreptul, dacă nu să se laude, cel puțin să se apere. D-sa, în adevăr, a ăis că în trei ani s'a vîndut 40 de moșii, iar sub D-sa 80 de moșii.

D. I. Ișvoranu, ministrul domeniilor: Nu a fost în intenția mea nici una, nici alta, nici să atac pe cineva, nici să mă laud pe mine; am spus un fapt.

D. Al. Lahovari: D-vosstră sciți, D-lor, că pentru a se vinde o moșie trebuie să se facă, dupe cum recunoște și D. ministrul domeniilor, multe lucrări preliminare, măsurători, tabele, etc. Când a venit D-sa la guvern a găsit tōte aceste lucrări făcute pentru 80 de moșii, pe cari le-a și pus în vîndare.

Cel care va veni dupe D-sa va găsi lucrări făcute pîte pentru 100 de moșii, și de aceea va vinde 100.

Nu contest într-un nimic meritele D-lui ministru; am voit numai să îmi rog să fie drept.

Sub beneficiul acestor scurte observațiuni, cred că Adunarea poate inchide discuția.

— Se pune la vot inchiderea discuției și se primesc.

D. Al. Catargi: Am cerut cuvântul pentru o propunere.

D. vice-președinte: Nu e depusă la birou. Dacă o veți depune se va trimite la secțiuni.

D. G. Dem. Teodorescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice: dă citire Mesajului regal prin care se înainteză în deliberația Adunării proiectul de lege pentru a se recunoște calitatea de personală juridică societății din Focșani pentru ajutorul persoanelor săraci.

D. vice-președinte: Se va trimite la secțiuni.

Am onore a vă anunța, D-lor, că pentru sedința de mâine avem la ordinea dilei creșdutul fortificațiunilor.

D. Al. Catargi: Onorate D-le președinte, am a mă plâng la D-ta în contra D-tale. (Applause).

Eu am venit la birou și vă am anunțat că am o propunere, în urma discuției ce a urmat cu ocazia interpelării mele.

D-vosstră atunci luat act de declarația mea și cu tōte acestea atunci pus la vot inchiderea discuției, și pe urmă atunci dat cuvântul D-lui ministru, spunându-mi mie că moțiunea mea aveți să o trimiteți la secțiuni.

Acăstă nu o puteți face, nu puteți trimite la secțiuni o moțiune care nu s'a citit în Adunare.

Vă rog să restabiliți regulamentul și să mă acordați cuvântul ca să citești moțiunea.

D. vice-președinte: D-vosstră atunci spus că aveți să faceți o propunere și vă am rugat să o depuneți la birou, dar n'auți depus-o, și eu nu puteam să vin dupe D-vosstră în Cameră să vă caut a mă da propunerea... (Sgomot).

D. Al. Catargi: Nu puteți trimite propunerea la secțiuni până nu se citea în plină Cameră. (Applause). Vedeți că singur vății pus într-un impas. (Applause).

D. vice-președinte: D-vosstră vății pus în impas, fiind că nu atunci depus moțiunea la birou în timp util.

Acum aveți cuvântul să citiți propunerea. (Applause).

D. Al. Catargi: D-lor deputați, în urma discuției făcute în acăstă Cameră, cred că s'a dovedit de ajuns că legea vîndărei bunurilor Statului este neaplicabilă în multe

din părțile ei. De aceea, ești vin înaintea Camerei cu o propunere care este subscrisă de aproape 20 deputați.

Iată conținutul ei:

„Propunem ca Adunarea deputaților să numească o comisiune ad-hoc din sénul său, de 7 membri, cari să procéde de urgență la revisuirea și mai repede aplicare a legii asupra vîndărei bunurilor Statului în loturi mici la fierană.”

A. C. Catargi, C. Kogălniceanu, G. Voinescu Boldur, G. Em. Bogdan, Al. Djuvara, I. G. Lecca, N. Gerassi, D. Cesianu, Bobeica, V. Vlădoianu, C. Grădișteanu, C. Cesianu, A. Simu, Ioan Epureanu, Ar. Pascal, C. Cantacuzino, Dr. Brândză, N. Popp, I. Ciuflea, Nedescifrabil.

D. vice-președinte: Se va trimite la secțiuni.

D. Al. Catargi: Cer să punem la vot urgența propunerii.

— Se pune la vot urgența și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanți	94
Majoritate de două treimi . . .	63
Bile albe	41
Bile negre	53

D. vice-președinte: Urgența este respinsă. Propunerea se trimite la secțiuni.

Acum trecem în secțiuni. Mâine la ordinea dilei este creditul pentru fortificaționi.

— Sediția se ridică la orele 3 și 50 minute, anunțându-se cea următoare pe a doua zi, 24 Maiu.

Sediția de la 24 Maiu 1891

Președinția D-lui președinte, colonel G. Rosnovanu.

— Sediția se deschide la ora 1 și 10 minute după amiazi.

— Prezenți 139 D-ni deputați.

— Nu răspund la apelul nominal 40, și anume :

In congediu :

D-nii: G. Hristodorescu, I. Motaș, G. Nanu, Gr. Șuțu, I. Văsescu.

Fără arătare de motive :

D-nii: N. C. Aslan, G. Belloianu, U. Boldescu, P. Brătășanu, G. Burghela, T. Budugan, T. Calimach, G. Cantacuzino, A. Enacovici, N. Fleva, E. Ghica, C. Iarca, C. Langa, I. Lecca, Iuni Lecca, G. Livezeanu, V. Macri, V. Morțun, C. Răileanu, D. Rosetti-Tetcanu, L. Sachelari, M. Săvoiu, V. Sculy, G. Softa, G. Stroici, A. Șirbei, M. Tzoni, E. Ullea, G. Urzică, A. Vasiliu, A. Vizanti, D. Zarifopol, I. Zoiade, C. Corjescu, A. Peșiacov.

— Sumarul sedinței precedente se aprobă.

D. președinte : D-lor deputați, bioul, împreună cu comisiunea alături de D-vostre, a avut onore a prezinta astăzi M. S. Regelui Adresa Adunării, la care M. S. a bine-votat da următorul răspuns:

„Domnule președinte,
„Domnilor deputați,

„Primesc cu o deosebită bucurie
„Adresa Camerei prin care reînouește simțimintele sale de dragoste
„și recunoșcintă către Mine.

„Dacă putem privi cu viuțumire acestă pătrar de secol de muncă, de progres și de însemnate rezultate dobândite, tocmai acăsta trebuie să fie un nou indemn pentru noi toți de a urma opera începă și a desvolta totă energia și silințele noastre spre a asigura României un viitor fericit; căci ceea-ce se zidesce cu înțelepciune și cu dor de Tără trainic rămâne.

„Nu Mă induoesc, D-lor deputați, că D-vostre veți da guvernului Meu tot sprijinul ca lucrările Adunării din această sesiune să fie roditive.

„Încă odată, vă mulțumesc din tot sufletul pentru urările ce Mi le aduceți Mie, Reginei și Principelui Moștenitor.”

— Se acordă congediu D-lui Gr. Șuțu.

— Se trimite la comisiunea de petiții unea mai multor proprietari din plasa și județul Argeș.

— Se trimite la comisiunea budgetară petițiunile funcționarilor plaiurilor Teleajen și Prahova, din județul Prahova, și aceea a mai multor cetățeni din Tecuci.

— Se trimite la secțiuni propunerea pentru a se acorda o pensiune D-nei Elena G. Slătineanu.

— Se depune raportul comisiunei budge-tare asupra proiectului de budget al ministerului de interne pe exercițiu 1891—92.

— Se trimite la comitetul delegaților de secțiuni petițiunile depuse de D. C. Dobrescu din partea mai multor preoți spre a se avea în vedere la discuțiunea proiectului de lege relativ la poziunea clerului.

— Se trimite la secțiuni: proiectul de lege relativ la autorisarea comunei Huși de a ceda Statului un loc; proiectul de lege relativ la autorisarea comunei Iași de a cumpăra casele D-lui N. R. Rosnovanu pentru a se instala primăria orașului; patru proiecte de lege prin cari se autorisă județele: Argeș, Bacău, Constanța, Covurlui și Dolj, de a contracta împrumuturi, și proiectul de lege votat de Senat relativ la modificarea unor articole din legea pensionilor militare.

— Se trimite la comisiunea comunală proiectul de lege relativ la modificări de circumscripții comunale în județul Fălticeni.

— Se trimite la comisiunea financiară proiectul de lege relativ la deschiderea unui credit extraordinar de lei 807 pe săma ministerului de interne, și proiectul de lege relativ la deschiderea unui credit suplimentar de lei

25.253 la cap. IV, art. 14 din budgetul instrucțiunii publice pe exercițiu 1890—91.

D. C. Dobrescu-Argeș: D-lor deputați, am onore a depune pe bioul Camerei un număr de 200 petiții, cari coprind vreo 500 subsemnatări ale preoților de mir cari cer îmbunătățirea materială a sörtei lor; și mai cu sămă vor să scie, din partea guvernului, mai întâi, dacă în această sesiune pot să speră că se va vota legea pentru îmbunătățirea sörtei lor.

Depunând aceste petiții și dori să sciū, mai cu sămă că am audiat ieri pe D. ministru dicând că și apropiată proiectul de lege din Camera trecută; și dori să sciū, în mod pozitiv, dacă în această sesiune se poate să nu votă acăstă reformă; acăsta cu atât mai mult că vă destulă bună-voință din partea tuturor și totuși fie-care, pledând pentru această cestiu, o exploatază aşa cum interesul lui l' povătesce.

Așa dar, și dori să sciū dacă ceea-ce se tot dice pe totă diua că cestiuă acăstă are să fie rezolvată în cestiuă actuală va fi un adever său nu; adică dacă votându-se proiectul de lege guvernul are său nu fondurile necesare pentru a'l executa.

Mai am încă o petiție, D-lor, din partea unui număr de vre-o 16.000 locuitoră din Argeș către D. ministru al lucrărilor publice, prin care se atrage atenția D-sale că gara care se va face la comuna Merișani să nu se facă pe moșia unui dom proprietar Rătescu, ci acolo unde comisiunea tehnică a găsit calea că e bine să se facă; căci aşa reclamă și interesele economice ale acelor locuitori.

Depun totă aceste petiții pe bioul Camerei.

D. C. Popovici: D-lor, este curios că ori de câte ori vine o cestiuă extraordinară și când suntem chemați pentru anume lucrări pe timp de o lună sau două, unii din D-nii deputați vin cu cestiuă de acelea de cari în cestiuă ordinată nu vor să pomenesc nimic. Am observat că în această cestiuă extraordinară mulți din D-nii deputați, cari vor să și facă o propagandă electorală, stăruiesc în fiecare di că cestiuă îmbunătățirei sörtei clerului, cestiuă forte serioasă și care necesită un studiu forte mare, să fie pusă în desbatere.

Ei bine, preoți s'au săturat de atâtă propagandă electorală și de atâtea cuvinte în zadar. Ei vor un proiect de lege care în adever să le îmbunătățescă sörta. Ei singuri au convenit că proiectul de lege care este în studiu Camerei nu este suficient, nu este bun. Avem aici în Cameră un memoriu din partea tuturor preoților din Tără, unde protestă contra acestui proiect de lege; prin urmare, ar fi imposibil ca noi în această cestiuă să putem vota un proiect de lege bine cumpănit; am pierdut timpul de găba.

Ar fi dar mai bine să rugăm pe guvern a lua inițiativa să facă un alt proiect de lege mai bine chibzuit, pentru ca să mulțumim pe preoți, și imediat, în cestiuă de toamnă, să se pună la ordinea dilei și să se voteze; căci în această cestiuă nu se poate vota acest proiect și perdem timpul.

De aceea, și rugă pe onor. guvern să spună

dacă voește să facă un alt proiect de lege, sau să îmbunătățescă pe acel care este în Cameră; căci cu acela preoți nu sunt mulțumiți.

D. Dimitrie A. Sturdza: D-lor deputați, mă mir cum vine D. Popovici? (aplause din partea minorităței); în ce calitate vine D-sa să impună colegilor din Cameră ceea-ce aș să vorbesc și ceea-ce nu aș să vorbesc? (Applause). Crede cum că este liderul majorităței? (Applause). Crede cum că este aspirant la minister? (Applause). Cum vine D-sa să impună deputaților că cer cuvențul pentru cutare cestiune? Aci noi nu ne aflăm în consiliul județen, unde pote a făcut parte D-sa mai adeseori, și cu mai mult succes, ci ne aflăm în Camera deputaților; suntem aici reprezentanții țărăi și avem dreptul să vorbim fie-care în ori-ce sesiune, fie ordinată sau extraordinară, ori-ce vom crede, bine înțeles în mod cuvâncios și nu întrerupend, cum a făcut D-ta, D-le Popovici, de multe ori în trecut și nu pentru a ne arăta că vom să vorbim și să facem propagandă electorală, cum a făcut tot D-ta de multe ori. Ei bine, D-lor deputați, cum vine D. Popovici și impună că s-a luat cuvențul în această cestiune a clerului în sesiunea aceasta? Si eu voi am în această sesiune să aduc aminte onor. președinte al consiliului că D-sa, înainte de disolvarea Camerei trecute, a spus că programul guvernului actual ar fi școală și biserică, și când am audiat acestea și eu care sunt deputat independent — o scris bine aceasta — m-am ăs: forte bine; dacă sunteți pentru școală și biserică și eu sunt alături cu D-vostre, în cestiunea aceasta bine înțeles. (Applause).

Dar cu toate acestea am audiat, spre marea mea mirare, că onor. președinte al consiliului a ăs: de-ună-dîi cum că trebuie să se ocupe de alte cestiuni mai importante; va să dică, programul expus l-a uitat onorabilul guvern și numai dacă va remâne timp, cum a ăs: D. prim-ministru, se va discuta și cestiunea clerului; acestea a răspuns D. prim-ministru la o interpelare a D-lui Iepurescu.

D. președinte: D. Iepurescu n'a făcut interpelare.

D. Dimitrie A. Sturdza: Dați-mi voie, D-le președinte, să mi exprim ideea; n'am să fiu lung.

Astăzi nici nu veneam să ia cuvențul; dar când audii pe acela care tot-dă-una a vorbit în favoarea cestiunei clerului, ca ales al clerului, că a venit astăzi să combată pe același cler, a trebuit să ia cuvențul.

D. C. C. Popovici: Am cerut un proiect mai bun.

D. Dimitrie A. Sturdza: Ori și ce proiect de lege se pote modifica și îmbunătății, și nu avem nevoie pentru aceasta să ne acușăm reciproc unii pe alții ca să ne facem reclama electorală, mai cu seamă că D. Popovici și-a făcut-o de atâtea ori.

Afără de aceasta, obiceiul de întrerupere cred că nu însemnă de cât „slăbiciune”, fiind că fie-care pote lua cuvențul la rândul său, în ori-ce cestiune, și răspunde după cum vrea să aprecieze lucrurile, fără a întrebupe, cum m'a întrebupe D. Popovici.

Prin urmare, astăzi D. Popovici vine și impută celor-alții D-nii deputați, cari tocmai voește să se occupe de această cestiune, că prea se grăbesc cu regularea poziției clerului, și această imputare o face D. Popovici noă, celor cari voim să grăbim cu îmbunătățirea sortei clerului, numai pentru ca să fie D-sa agreatul băncii ministeriale; fiind că banca ministerială, prin D. prim-ministru, a ăs: că astăzi n'are timpul să se occupe cu această cestiune, că se va occupa dacă va avea timp.

Eu însă rog pe onorabilul prim-ministru, pe guvern, și în deosebi pe D. ministru al cultelor, să bine-voiască să și mențină ideile de mai înainte....

D. ministru de interne: Am declarat-o ieri.

D. Dimitrie A. Sturdza: Să bine-voiască să se mențină de programul enunțat, adică că programul său este: „școală” și „biserica”, și să bine-voiască a se grăbi cum se grăbesce pentru obținerea proiectului de lege privitor la 45 milioane pentru fortificări; să se grăbescă, dică, și pentru acela al clerului, care nu va costa pe Stat de câteva milioane, spre a face bine acelor omeni, adică clerului, cărora trebuie să li se facă cât mai curând; și atunci D-vostre guvern vești câștiga, noi pote vom păgubi.

Căci vi se va atribui meritul că D-vostre le-ătij făcut această îmbunătățire, cu toate că noi căji-va am strigat și strigăm de mai multă ană; dar mă este temă că vom mai striga încă mult timp fără să se facă nimic. (Întreruperi).

Am vînt, în fine, să ăs: D-lui Popovici că nu înțeleg cum un deputat vine de observă altora că de ce ia cuvențul spre a face cutare și cutare propunere. (Applause). Aci nu suntem la școală, ci în Parlament. Numai D. președinte poate să ne facă observații când trecem peste marginile cuvînței; D. Popovici nu are acest drept, cu atât mai mult cu cât D-sa singur a subscris proiectul de lege pentru îmbunătățirea sortei clerului, venit din inițiativa parlamentară. Si cred că onor. guvern, care trebuie să fie mai presus de toate, nu va dice că de ori-ce D. deputat Filipescu este în fruntea proiectului nu trebuie să ni'l insușim. Eu cred că onor. guvern trebuie să ia în considerație acest al doilea proiect de lege din inițiativa parlamentară, rămânând să facem amendamentele necesare, cum va fi mai bine. (Aprobări).

Destul a așteptat clerul; trebuie odată să vadă și el că acest guvern — care prin programul său a declarat că se va occupa de școală și de biserică — și va face odată datoria (aplause) și se va unicu noi a termina cât mai urgent cu această cestiune care nu mai poate suferi întârziare.

D. C. C. Dobrescu-Prahova: D-lor deputați, am anunțat o interpelare D-lui ministru de interne privitor la motivele pentru cari a disolvat consiliul comunei rurale Păcurești, din județul Prahova.

Mai înainte de a începe desvoltarea acestei interpelări, trebuie să fac o constatare.

O-dată cu anunțarea acestei interpelări, am cerut să mi se pună la disposiție ra-

portul D-lui prefect de Prahova, prin care cerea disolvarea aceluia consiliu comună.

Cererea mea era intemeiată pe dreptul ce 'l avem ca deputați să cerem ori-ce sciințe de la D-nii miniștri. Neprimind până ieri copia acestui raport, așă am fost la ministerul de interne unde am întrebat pentru ce nu se trimite acel raport, când raportul e în București, funcționarul la care m'am adresat 'mă răspuns că D. ministru de interne 'l-a spus că nu e trebună să mi se mai pună la disposiție raportul de ore-ce 'mă va răspunde la interpelare. Constat că un act oficial care trebuia să mi se pună la disposiție nu mi s'a pus. Cu toate acestea voi desvolta interpelarea, pentru că prin mijloacele ce avem, ca cetățenii, am putut să 'mă procur toate actele oficiale privitor la acest falș comis de un prefect prin un raport oficial.

D-lor, actele oficiale ce 'mă am procurat nu se vor putea contesta, ba ceva mai mult, sunt sigur că nici chiar ministru de interne nu va putea să facă aci alte afirmații de căt acelea ce le voi face înaintea D-vostre.

Mai anteriu, să luăm Monitorul oficial cu No. 30 de la 9 Maiu 1891, și să vedem ce afirmă ministru de interne Majestăței Sale Regelui când 'l solicită disolvarea consiliului comunei rurale Păcurești. Nu dic că D. ministru de interne afirmă de la sine neadeveruri isbitore; dar D-sa le afirmă pe încredințarea prefectului. Concluziunea însă ce vom trage din faptele afirmate de acest raport negreșit că nu privese personal pe D. ministru de interne, ci pe prefect care 'l-a dat nisice informații cu desevârsire false.

In raportul No. 8.720 către Majestatea Sa Regele, D. ministru de interne se exprimă astfel:

„Vedînd din raportul sub No. 3.868, ce am primit de la D. prefect al județului Prahova, că membrii aleși în noul consiliu al comunei rurale Păcurești, din acel județ, conduși de interese personale asupra desemnării persoanei ce are și fi ales primar, nu s'a presintat nici până astăzi spre a presta jurămîntul legal și a constitui autoritatea comunală, astfel că la acea comună lucrările se geră încă de vechi consiliu comunal ai căruia membrii, în vederea expirării mandatului lor, negligă ză cu totul administrația afacerilor comunitare, subsemnatul are onore, etc. etc. etc.”

Care vrea să dică, în acest raport D. ministru, pe baza încredințării prefectului, afirmă Majestăței sale Regelui că consiliu comunal, din nou ales în comuna rurală Păcurești, nu s'a constituit, nu a depus jurămînt, nu 'să ales primar; că vechiul consiliu comunal funcționează încă; că afacerile se negligă; că în fine comuna rurală Păcurești este fără administrație.

In fața acestor fapte forte grave, D. ministru cere disolvarea. Dacă așa ar fi fost lucrurile; dacă ceea-ce spunea D. prefect era exact, nu mai începe induioală că disolvarea ar fi fost legală, că D. ministru nu făcea de căt să 'să îndeplinească datoria și să țină prestigiul legei comunale în picioare. Lucrurile însă s'a petrecut cu totul alt-fel; căci dacă vom

examina actele oficiale, se va vedea că nimic din cele ce se afirmă în raportul către Rege nu este exact. D-vostre ați avut în față un raport al prefectului plin de sus până jos de afirmații inexacte, și pe baza lui ați cerut disolvarea unui consiliu comunal care prestase jurământul, care se constituise, care și avea primar, care avea tot dreptul să mărgă înainte. D-lor, la 24 Februarie 1891 s'a ales noul consiliu al comunei rurale Păcureți; la 3 Aprilie, D. sub-prefect al plășei Cricovu-Podgoria, cu adresa No. 2.398 din 31 Martie, înscriind că pe fostul primar să și depună puterea în mâinile nouului consiliu comunal pe care l-a invitat, contra legei, să mărgă la sub-prefectură să și depună jurământul. Noul consiliu comunal sosește la 7 Aprilie 1891 la Urlați, iată ce spun consilierii disoltați într-un act oficial:

"Acolo la Urlați, înaintea D-lui sub-prefect Gheorghe, am prestat cu toții jurământul, fiind față multime de primari din plasa Cricovu-Podgoria, cîștigul de vătășei Mihăilă Năstase Pătroiu, din comuna Opăriți și D. Matei Urlăteanu din comună Păcureți. În urma prestării jurământului, D. sub-prefect ne-a sfătuit să alegem primar și să îngrijim de interesele comunei."

Lucru curios! În capul comisiei interimare, pe care o numesc D. ministru dupe raportul D-lui prefect, e Matei Urlăteanu, acela care asista la depunerea jurământului!

Va să dică, la 7 Aprilie nouii consilieri au depus jurământul, apoiați de intors înapoi la Păcureți și, conform legii, procedează la constituire. Iată procesul-verbal de la 14 Aprilie 1891, prin care toți consilierii comunală—vedete, D-lor, am aici o copie legalizată din dosarul comunei prin care se constată că:

"În ziua de 14 Aprilie 1891, subsemnatii membri ai consiliului comunal al comunei Făcureți, din nou aleși, adunându-ne în localul ospelului comunal și procedând la alegerea primarului și ajutorului, conform art. 54 din legea comunală, prin scrutin secret, s'a ales primar cu unanimitate de voturi D. Ioniță I. Mișcarici și ajutor D. Alecu I. Zidaru, tot cu unanimitate de voturi."

D-lor, mai am încă un act. Fostul primar, Mitică N. Gogu, care era și el consilier comunal, vădând alegerea aceasta, a predat totuști actele cancelariei. Pentru aceasta există și un proces-verbal îscălit de ambii foști primari, proces pe care eu l-am în copie. Iată ce se dice într-ânsul:

"Astăzi, 14 Aprilie 1891, subsemnatii Mitică N. Gogu, pe de o parte, fost primar, și Ioniță I. Mișcarici, actual primar, încocitor, în urma alegării de primar săvârșită adăugă de membrii consiliului nou ales, dupe ce în ziua de 7 Aprilie a depus jurământul legiuitor, am procedat la predarea archivei și cancelariei, dupe inventariul în finită, etc., etc., etc."

Ceva mai mult: noui primar, în ziua de 14 Aprilie 1891, adică în ziua alegării sale,

cu raportul No. 197, face cunoscut D-lui sub-prefect acăstă alegere. Dar ați putea dica D-vostre: bine, tot ce s'a petrecut să a petrecut la Păcureți; organele administrative mai multe n'a avut ocazie să cunoască acăsta! Ei bine, nu e așa. Acest primar, om simplu, mai simplu negreșit—cum suntem noi obiciuți să considerăm pe fără—mai simplu de căt D. prefect al Prahovei (ilaritate), a săcut o adresă prin care dica:

"Respectuos vă fac cunoscut D-vostre că subsemnatul am fost ales de colegii mei din consiliu ca primar al acestei comune și D. Alecu I. Zidaru ca ajutor în urma novei alegeri comunale și a jurământului depus, în urma ordinului D-vostre N. 2.398, pentru care înaintez un proces-verbal și un tablou de despujarea scrutinului pentru acăstă operațiune."

Iată dar, D-lor, încă un act oficial prin care noui consiliul comunal, după ce și-a ales primarul, a adus la cunoașterea sub-prefectului acest lucru.

D-lor, m'am interesat să văd cum se face că acest raport al primarului să nu fi ajuns la sub-prefectură și apoi de aci la prefectura din Ploesci? Am aici, în original, actul acesta și o să vă citesc. În ziua de 11 Mai, când a sosit decretul de disolvare la Păcureți, toți au rămas trăniți de acăstă disolvare făcută într-un mod așa de neînțelus; așa că notarul care era acusat că n'ar fi înaintat raportul de constituire al consiliului comunal, notarul a întrebat pe dirigintele oficiale postale de la Văleni-de-Munte. Acestea își răspund prințo hartie oficială, de și într-un stil cam telegrafic, prin care confirmă că acel raport s'a trimis la destinație.

Așa dar, D-le ministrul de interne, în momentul când D-vostre primăți raportul de disolvare, pe care eu nu l-am citit, pot că la replică voi lăua cunoașterea de el, actul de constituire venise mai înainte. Cine a putut să dea asemenea informații prefectului și astfel și D-vostre să fiți induși în erore?

S-ar părea un mister! Cine, în adevăr, să fie acela care a întors așa lucrurile, în cât un consiliu comunal care funcționa de 28 de zile să fie considerat ca neexistent și tot-dată prin decret regal să fie disolvat pe motive de cari nu poate fi lovit nică de cum.

Iată ce spune acest consiliu comunal d'impreună cu primarul în procesul verbal prin care se constată ilegalitatea ce să comis cu acăstă disolvare:

"Din acea zi de 14 Aprilie, primar, ajutor, consilieri comunală, cu toții am continuat a ne crede aleși, legal constituiri. S'a încheiat contracte de antreprize, s'a legalizat acte, s'a efectuat acte de stare civilă, s'a legalizat contracte agricole și altele."

Și totuști acestea s'a întâmplat în Păcureți, fără ca sub-prefecțul să scie său să bănuiască ceva! Aceasta e archi-grav.

D-lor, în raportul către Majestatea Sa Regele se recomanda ca membri în comisiunea interimară D-nii: Matei Urlăteanu, Vasile N. Predescu și Iancu Dumitrescu.

Și în acăstă privință î-am procurat un cer-

tificat de la comuna Păcureți. Art. 30 din legea comunală dice că atunci când se disolvă un consiliu comunal, ministrul trebuie să aibă în vedere la compunerea comisiunii interimare pe alegătorii cei mai greu impuși, cari pot oferi mai multe garanții de solvabilitate, de onestitate. Ce se întâmplă însă? Cele 3 persoane pe care D. ministrul îi recomanda Majestatei Sale ca să fie numite în comisiunea interimară nici una nu sunt dintre cele mai greu impuse, și ceva curios: Matei Urlăteanu, acel care asistase la jurământ, apare în fruntea comisiunii interimare în comuna Păcureți. Persoanele cele mai greu impuse sunt D-nii: Gheorghe Mărgăritescu, Anton Bală și Nae N. Maleescu; iar persoanele numite în comisiunea interimară sunt dintre cele mai de pe urmă.

Aci, D-lor, era un interes electoral; venea un guvern nou și un prefect nou; veneau alegători de delegații succesiive; cum în Păcureți este un centru de căi-va proprietari liberali, oameni cari nu pot așa lesne să fie la disposiția sub-prefectului, oameni cari ei însăși nu au trebuință de nici o influență, înțelegând bine că trebuie noua administrație să caute să și impună voința sa pentru a căpăta câteva voturi în alegerile ce aveau să urmeze. Promisese disolvarea consiliului; deci neavând motive le-a inventat și a făcut o escamotare care va rămâne că o dovedă despre corectitudinea sub-prefectului și prefectului. Indrăsnela prefectului de a înainta un asemenea raport este mare, fiind că afirmă lucruri cu totul neexacte.

Dacă prefectul n'ar fi avut credința că D. Catargi nu controlă ceea-ce spune, de sigur că n'ar fi îndrăsnit să facă acel raport. Când însă a vădut prefectul de Prahova că D. ministrul disolvă consiliul comunal fără motive serioze, cum bună-ora a disolvat consiliul comunal de Râmnicu-Sărat, pentru motiv că consilierii fac politică, de și alte consiliile comunitare a căror membri fac politică nu sunt disolvate, a luat și D-sa curagiul. D. prefect de Prahova își-a spus: de vreme ce D. Catargi disolvă consiliul comunal de Râmnicu-Sărat, care este oposant, de ce nu măști apucă și eu, devotat al acestui guvern, amic veci și intim al D-lui Catargi, să fac un raport și să afirm fapte cari n'a existat nici o dată, ca astfel să obțină disolvarea consiliilor acelora cari mie nu mă convine. În aceste condiții s'a făcut acest raport și s'a obținut disolvarea consiliului comunei rurale Păcureți.

D-lor miniștri, dacă D-vostre nu luați măsură în contra unui prefect care se părtă așa, să-mi dați vă să vă citesc o parte a procesului-verbal al consiliului comunal, proces-verbal pe care l-a făcut ei singuri la Păcureți și care purcede din inițiativa lor proprie.

Tăraniș s'a deșteptat asupra drepturilor lor, și în la ele atâtă în cât sunt gata a face sacrificii pentru menținerea lor.

"Acum vedem, dic consilierii disoluți, că suntem disoluți pe motivul că n'am depus jurământul până la 6 Mai."

"Luaserăm hotărirea ca în față unui

"asemenea act ilegal să nu cedăm de căt „forței; însă vădendu-ne în fața unui act de cea mai înaltă autoritate, emanat de la Rege, ne-am retras, declarând că noi „ne consideram de drept și de fapt ca „membri ai consiliului comunal din Păcureți.“

Vedeț dar, D-le ministru, că faptul prefectului era să provoce un act de anarchie. Consiliul comunal, tare pe dreptul său, era să se opună, și din cauza acela să se întempele un conflict ca țărani să sară în apărarea consiliului, care s'a ales cu 300 voturi contra a 50 guvernamentală. Dar ei s'a oprit în fața perspectivei care li se infățișa, de a se opune cu forță ca să și apere un drept consacrat prin lege. Țărani, șomeni cu minte, și-a ăs: să facem o denunțare Regelu, să spunem tote acestea și D-lui ministru de interne. De acea s'a mărginit numai la proteste; iar eu am luat curagiul de a aduce aci aceste plângeri și a cere pedepsă pentru culpabilii și repararea ilegalităței comise.

Cum, voiți D-vostre ca țărani singuri să se facă apărătorii legei comunitare? În aşa hal am ajuns ca autoritățile administrative, care în mod oficial trebuie să susțină prestigiul autorităței comunitare, să facă acți cari să provoce pasiunile țărănesc?

Dacă țărani ar fi făcut veri-un act de anarchie, nății fi crujat cuvintele cele mai tarăi spre a-i ataca. Ei bine, cu ce cuvinte s'ar putea veșteji faptul acestuia președinte, fapt care constituie un falș și o escrocherie? Nu este demn de un președinte să afirme în mod oficial că un consiliu comunal nu s'a constituit spre a-și alege primarul, când el și-a ales primarul; nu este demn să afirme că membrii unui consiliu comunal nu au depus jurământul cerut de lege, când ei și-a depus!

Nu sci, pe acelaș cale, unde voiți să împingeți pe țărani. De aceea vă rog a face declarație de natură a liniști nu numai pe cei din Păcureți, ci și pe totă lumea, pentru că oră consiliul comunal este o instituție garantată de Constituție, ori dacă, în specia de față, consiliul necomisend nici o ilegalitate trebuie să repunești la locul lor pe consilierii în contra cărori ați pronunțat disolvarea.

In fața acestor fapte din partea D-lui președinte, rog pe D. ministrul de interne să binevoiască a declara dacă consilierul acuțit de D. președinte, sau dacă nu crede a lăua măsură aspre contra falsificatorilor, ori că ar fi ei, precum și a se gândi la măsurile prin cari să repună la loc consiliul comunal disolvat. Am ăs.

D. L. Catargi, ministrul de Interne: D-lor deputați, nu voi răspunde D-lui Dobrescu nici la cuvintele de falș, nici la cuvintele de escrocherie, nici la cuvintele de interes, pentru că acestea sunt numai în imaginație D-sale; voi arăta numai, pur și simplu, cum sunt lucrurile în realitate, și veți vedea că în vînt și în zadar a fost totă pledoaria D-lui Dobrescu, care aiurea potea fi prins, dar nu aici... (ilaritate).

Iată, D-lor, cum sunt imprejurările: la

24 Februarie s'a ales acel consiliu comunal; la 8 Martie s'a confirmat și i s'a făcut cunoscut să depună jurământul. Ei bine, nouă consiliu nu a depus jurământul până la 7 Aprilie. Sub-prefectul local, vădend că acești șomeni se refuză a depune jurământul și considerând că art. 17 și 18 din legea comunală dice că cei ce nu depun jurământul se consideră ca demisionați, a făcut la 6 Aprilie raport la prefect expunându-i acelașă împrejurare, că consiliul cel nou nu voiese să depună jurământul; se înțelege acum că până să vină raportul de la sub-prefectură la prefectură a trebuit oarecare timp. În acest interval nouă aleșii, astăzi că prefectul a făcut raport de disolvare, s'a dus și a depus jurământ. Sub-prefectul a primit și i-a instalat bucuros.

Acum care este vina sub-prefectului? Vina lui este că nu a comunicat îndată prefectului, că acesta să nu mai facă raport către ministrul și ministrul raport la Rege. Noi, necunoscând instalarea consiliului comunal, am cerut la Rege disolvarea. Acelaș, D-lor, este totă cesta. Ei bine, de unde scote D. Dobrescu de aci interes? Dacă D-sa dice că a fost la mijloc interes pentru alegere, apoi tocmai acest consiliu a funcționat în timpul alegărilor. Escrocherie? În ce? A fost numai o confuzie și lucrul nu merita să vină în Cameră sub formă de interpelare. Eu aș și dat cu placere D-lui Dobrescu toate explicațiile, și spus că am să fac raport din nou că să nu se mai convocă colegiul pentru o nouă alegere.

Pentru Dumnezeu, D-le Dobrescu, mai cruci-nă vremea, căci veți bine că vin căldurile! (ilaritate).

Nu și voi răspunde pentru disolvarea consiliului comunal de la Râmnicu-Sărat, pentru că D-ta ar trebui să scri că îndată ce primarul și consilierii se amestecă în politică, voind a face turburări, eu nu pot de căt să disolv acel consiliu. De aceea am disolvat consiliul comunal de la Râmnicu-Sărat, și voi disolva toate consiliile cari vor întrebunția pe împiegați la turburări...

D. G. Palladi: Afară de Bucuresci.

D. L. Catargi, ministrul de Interne: D. Palladi dice: afară de Bucuresci. Te înșeli, D-le Palladi, de adresă. Ceea-ce s'a făcut la Bucuresci nu s'a facut sub guvernul nostru; sub guvernul nostru ceea-ce s'a făcut a trecut în totul la parchet. Sciul că D-vostă ați și dorit să vă dați, cum dice românul, lapte în păsat. (ilaritate). Dar ce? Mă socotiți pe mine așa de naiv? Dupe ce odată s'a făcut agitație cu alegerea colegiului al 2-lea pentru Cameră sub ministerul trecut, cu alegerea colegiului al 2-lea pentru Senat, cu alegările generale din urmă, cu alegările de balotaj, cu alegările județene, să vă mai dați loc de agitațuni și cu disolvarea consiliului comunal? Aceasta ocasiune nu am voi să vă dăm; dar când un consiliu comunal, fie de Bucuresci, fie de oră unde, nu ar merge dupe lege, atunci să fiți siguri că l voi disolva.

Așa dar, D-lor, vă rog ca toate cele spuse de D. Dobrescu să le pună la carantină,

pentru că nu s'a făcut nici falsuri, nici escrocherii, ci a fost numai o simplă greșeală, și, dupe cum v'am spus, voi face către Majestatea Sa un raport prin care să cer a ramâne tot acel consiliu comunal.

D. C. C. Dobrescu: D-lor, răspunsul D-lui ministrul de interne, cu declarație care a făcut-o că va restabili consiliul comunal care l-a disolvat—D-sa dice din greșeală—negreșit că nu putea de căt să mă mulțumescă, căci scopul interpellării mele a fost tocmai să provoc o discuție asupra acestei cestiuni. 'Mă pare bine că D. ministrul a recunoscut că raportul acela în virtutea căruia a cerut disolvarea nu era exact, prin urmare va menține tot vechiul consiliu. Dar D. ministrul a mai făcut o afirmație; a ăs că consiliul comunal a jurat mai târziu, după ce se făcuse raportul de disolvare.

Aci trebuie altă rectificare. Consiliul comunal din Păcureți a primit înșinuare despre validarea sa la 3 Aprilie și la 7 a depus jurământul, cum am dovedit cu actele ce am examinat. Aveți dar informații cu tendințe greșite, numai că să se încurce afacerea de cei interesați. Dupe art. 17 din lege, jurământul trebuie depus în ospelul comunal, iar nu la sub-prefectură. Cu toate acestea țărani tot să dus. Vă rog dar, D-le ministru, să fiți cu atenție asupra administrației din Prahova, asupra prefectului și sub-prefecților, ca să nu se mai întempe greșeli de acestea, cum să a mai întemplat, căci se pot face asemenea greșeli în timpul când Cameră e închisă și nefiind nimănii care să atragă atenția ministrului, să nu se pătească greșele. Prin urmare, dacă e vorba de carantină, bine ar fi ca D-vostă să pună la carantină raporturi de acest fel ale prefectului de Prahova, iar nu arătările mele întemeiate pe acte oficiale și pe plângările țărănilor.

De aceea, înțind societățile de declarație care ați făcut-o, aștept ca D-vostă să faceți să se respecte legea și să nu se mai întempe greșeli d'acestea.

— Ne mai cerând nimănii cuvenitul, se pune la vot închiderea discuției care se primesc.

D. I. Poenaru-Bordea: D-lor deputați, mă voi sili să fiu căt de scurt, pentru că să nu pun pe D. ministrul în poziție să 'm declare și mie că ceea ce cer e interesul meu personal și că astfel trebuie pus la carantină.

De ce e vorba? În județul Constanța există o comună numită Beilicul, formată de locuitori din Muntenia emigrați în diferite timpi, fie din interes personal, fie din cauza marilor nevoi ce îndurați pe atunci cu ocazia diferențelor invaziunii. Ei au trecut Dunărea și său stabilit pe o parte de pămînt în Dobrogea, pe când acelaș era sub dominația otomană. Guvernul otoman i-a îmbrățișat și le-a pus la dispoziție terenurile necesare pentru cultură și pentru hrana, dându-le în același timp și un act prin care se constată și titlurile lor de proprietate asupra terenurilor parcase.

Acești locuitori au stăpânit terenurile lor în liniste, și drept răscumpărare a acestor pă-

m nturi ei dedea  Sultanului dijma din dece una.

Cu ocaziunea lu rei de noi în posesiune a Dobrogei său numit comisiunĭ cară sa verifice posesiunea acestor terenuri. Comisiunile au găsit pe acești locuitor  posed nd în regulă p m ntul lor,  sa cum se obic nuesce pentru ori-ce proprietate din Dobrogea,  i prin procese-verbale intocmite de comisiunea din anul 1882 s a recunoscut acestor locuitor  dreptul de proprietate. Noi însă am transformat deciuiuala ce se plăteau în răscumpărare de 4 lei de hectar  i țeranii au plătit regulat.

In 1889 a intervenit o lege care a recunoscut că răscumpărarea ac sta de 4 lei era prea mare  i de aceea a redus-o la 2 lei, dacă nu mă in el.

In lege se mai dice însă că ceea ce au plătit ei de la 1882 să li se țința în s m  pentru viitor până la acoperirea acelu  plus de 4 lei.

Din nenorocire, D-lor, acești țerani se găsesc de o-dată goni  din p m nturile lor.

Reclamă prefecturei  i apoi ministerului, dar ministerul le răspunde că nu póte să facă nimic. Reclamă atunci Camerei  i peti unea lor s a înfundat şi ea ca alte mi  de peti uni ce sunt în archiva Camerei, fără a dob ndi vre-o satisfacere.

Dispera i apucă pe un senator intră o rug ndu l  a intervină pentru d ns i, pot săi spun  i numele, este D. Teodosiade. Ca unul ce cunosc bine localitatea, D-sa m a rugat pe mine să intervin. In adever, cunosc localitatea. E o comună adeverat rom nesc   i una din cele mai bogate, care mie m i-a atras simpatia prin faptul că, sub administra unea D-lui Opran,  i-a fost destul o impulsione ca cu toții să se cotiseze spre a realisa o sumă de 15 mi  lei cu care să facă o biserică, ghicind ast-fel incă de pe atunci programul de ast ndi al D-lui Lascar Cat rgu cu școla  i biseric a. (Ilaritate). Dar nu a trecut mult timp dupe aceea, se pomenesc deposedați. Am cerut de la D. ministru s m  trimis  rcari informa uni în ac st  privin ,  i in adever mi său trimis.

D-lor, este o nenorocire pentru  era n str  c nd partea aceea a Dobrogei, fie din cau  dificult ilor de transport, fie din alte impregiurări, este abandonată de prieghiarea puterei centrale  i comunale, sunt lăsate pe m na unor  meni de felul acelora cum sunt perceptori  i notari din Dobrogea, car  au devenit celebri. Locuitor  plăteau  t e impositele  i credea , ca la turci, că pot să li se dea o simplă  ifui  care să nu fie  t at  din o condic  cu matcă  i să fie siguri că nu li se va  tag dui plata la percepto ,  i ast-fel perceptori, în loc să le dea chitan  cu matcă, le dedea  o chitan  manuscrisă; c nd venea timpul ca perceptori să dea socoteală la casierie spuneau casierului că nu au incasat din aceste venituri. Ast-fel, de o-dată, D. ministru primesce o adresă din partea D-lui casier general de acolo, prin care  i spune că cutare locuitor din cutare comună nu a plătit răscumpărarea pe 3 ani  i ast-fel ministrul d  acest ordin:

Pe lângă raportul casieriei generale a ju-

de ulu  Constanța No. 19.687 din 1888, primindu-se 66 liste de locuitor  car  nu au plătit, în termen de trei ani, răscumpărarea dijmei pentru p m nturile ce li său recunoscut în comunele notate pe contra pagină, am onore a le înainta D-v stre în original, rug ndu-  ca, pe temeiul art. 14 din legea pentru regularea propriet i imobiliare din Dobrogea, să regulați ca prin administra iile de plasă, în unire cu  sf ii oc elor domeniale respective, să se deposedeze posesorii de p m nt prev ju i în anexatele liste, car  nu au plătit regulat răscumpărarea dijmei pe trei sau mai mul i ani din urmă, soco i până la 1 Octombrie 1888,  i să se ia la Stat acele p m nturi, d ndu-le în partea pri mierelor locale, car  vor semna de primire.

D. P. Carp: Cine a dat acest ordin?

D. I. Poenaru-Bordea: Ceea-ce vă pot spune e  este că nici e  nu mă aduc aminte cine era ministru, fiindcă în comunicarea ce mă s a dat nu se vede cine a subscris acest ordin. Tot ce vă pot spune este că acest ordin s a dat la 12 Decembrie 1888.

Din lista ce am primit vă pot citi numele locuitorilor car  au fost deposedați, ca să ved  că to i sunt români. Iată acea listă:

„Fra ii Neagu  i G. Costea, Fra ii Stancu G.  i Eniu Deli G., Ilinca Ni  , Nicolae Ion Burlacu, Fra ii Stoian Ion  i G. Vasile, Dumitru Dobre, Ioana Ion Vlad, Ion Ion, Dobri  Criste, Vasile Teodor, Nicola Ciobanu, Niculae Petre, Zamfira Tănase Panait, Tănase Panait, Tudor Ion.“

Cum ved , toți acești locuitor  sunt români  i se vede că guvernul român nu a avut alt cuv nt mai bun de a i deposeda de c t pentru că sunt români; căci pe turci  i pe t tar  nu  i-a putut deposeda, fiindcă, nu sc u din ce caus , mai to i au emigrat din comunele in car  au avut locuri.

Iată ce mai văd în acest tablo  in privin  cifrei de răscumpărare ce anual fie-care din acești locuitor  era u dator  să plătească: văd că unul datoria 5 lei, altul 3 lei, altul 7 lei, ast-fel că datoria fie-căruia se urcă la 20 p n  la 27 lei pentru trei ani. De i pentru nis e asemenea dator i ei au fost deposedați.

Dar ceea-ce este mai caracteristic este că acești  meni, în ultimul an, înaintea anului in care au fost deposedați,  i-a plătit datoria pe acel an. Ei bine, vă intreb: c nd e  plătesc datoria de răscumpărare pe anul 1890, cred că m  este permis să presupun cel puțin că voi  fi credu  că am plătit  i pentru ani precedenți. Acum acești locuitor  vin  i dic: dacă crede i că datorim, dacă crede i că este drept să plătim răscumpărarea incă o-dată, atunci să o plătim incă o-dată; iar nu să veni   i, în urma unuĭ raport al perceptorului sau al casierului  i fără ca să ne  ntreb ti, fără ca să ne cerceta i, să ne deposedați.

Ei bine, ia să vedem, D-lor, dacă în adever dupe lege acești locuitor  car  se dice că datorează plata de răscumpărare pe trei ani puteau să fie deposedați?

D-lor, dupe art. 14 din legea din 1889, articul pe care s a basat ministerul, acești locuitor  nu puteau să fie deposedați, pentru

că ei au posedat locurile lor cu mult  nain tea acestei legi; au plătit prețul de răscumpărare sub turci  i sub român,  i cu t te a-cestea cu mai mul i ani în urmă  i în b sua unuĭ articol din legea din 1889 său pomenit deposedați de o-dată.

Ei bine, vă intreb,  i mă adresez în special la onor. D. Vernescu  i îl intreb: dacă o dispozit une luată de legiuitor prin o lege în urmă se póte pune în aplicare contra unor locuitor  car  au luat nis e p m nturi în posesiune în virtutea unei legi cu mult anterio r , căci acești locuitor  au avut aceste locuri incă sub guvernul turcesc.

Prin urmare, primul punct pe care îl supun la deslegarea D-lui ministru este acesta.

Art. 14 dice categoric:

„Ace i car  nu vor plăti dreptul de răscumpărare în timp de trei ani perd în folosul Statului dreptul la p m nt, fără a putea reclama int rcerea plătilor anterio re.“

Cu alte cuv nte, de st pt  pe to i acei locuitor  cară cumpără p m nt de la Stat. Dar de c nd?

Din momentul aplicarei acestei legi, de atunci să cunosc  ei că, dacă nu se vor  ine de angajament, Statul  i va deposeda  i va intra el în posesiunea  i a p m ntului,  i a plătilor anterio re ce vor să fi făcut ei în p n  atunci. De i lor nu le este aplicabilă legea, căci ei nu sunt în acea categorie.

Dacă am presupune însă că legea le este şi lor aplicabilă, puteți D-v stre să dați numai a u un ordin ca să fie deposedați, fără ca mai  nt ju  să trimit i pe acești  meni să se județ si să justifică plata r scump rarei ce ei pretind că au dat? Este acest articol o clausă resolutorie a contractelor lor  i o dispozit une resolutorie? Resiliez  D-ta contractual de drept, fără să fi trimis p rtile înaintea justi iei, care justiție este în drept să acorde  i termene? Cum dar aplica i într-un mod at t de arbitrar  i draconian acest art. 14? Iata lucrul pe care îl supun la judecata matură, înaltă  i juridic a D-v stre  i vă dic: cred i D-v stre că este bine să despopula  Dobrogea de pu ini locuitor i cară  i mai are? Căci trebuie să sciți că nu e numai comuna Beilic care suferă acest lucru, ci sunt 58 comune cară său deposedat în condi unile acestea pe nedrept, afirma, căci  meni au plătit aceste răscumpărări.

Dar să dic că n u plătit. Este drept a  i deposeda ast-fel? Nu. D-v str  n ave i mai mult drept de c t să le cere i bani   i dob nd  lor, dacă voi   i dob nd ,  i ei vă vor plăti dacă n u plătit; căci iata ce dic ei în peti unea pe care o adresă Camerei în ac st  privin :

„Subsemna ii locuitor i din comuna Beilic, plasa Silistra-Nouă, județul Constanța, venim umili   i cu cel mai profund respect a face înaintea  naltei reprezent uni a  rei următórea plângere:

„Suntem vechi locuitor i Dobrogeni, ast ndi ne bucurăm de  t e drepturile  i privilegiile ca cet ten  român, în virtutea Constitu iunei  i art. 3 din legea organică a Dobrogei.

„Suntem vechi proprietari de p m nt cu

acte emanate de fostul guvern otoman (tăpu); dreptul nostru de proprietate ni s'a recunoscut și de guvernul român în virtutea art. 3, 4 și 5 din legea de împroprietărire în Dobrogea și în conformitatea procesului-verbal de la 1 Iulie 1882, intocmit de comisia pentru verificarea titlurilor de vechia proprietate.

„De dreptul nostru de proprietate, mult puțin că am avut fie-care, dupe cum se notează mai jos în dreptul semnăturei noastre, ne-am bucurat până în anul 1889, când de o-dată, fără veste, fără nici un avertisment, sau să fi avut măcar o mică cunoștință, fie de lege, fie de la autoritățile de cărui suntem cârmuiți, că ni se ia pământul sub cuvînt că noi nu am fi plătit în trei ani ratele de răscumpărare, conform art. 14 din aceeași lege.

„D-le președinte, nu îndrăsnim a neplâng că am fost depozați ilegal; din contra, vedem și noi astăzi, de și târziu, că depozidarea s'a făcut în virtutea legei; dacă îndrăsnim însă a face acăstă plângere înaintea D-vôstră, este:

I. Absoluta necunoștință a noastră de art. 14, în virtutea căruia s'a făcut depozidarea.

„II. Absoluta necunoștință că noi am fi rămas datorii Statului ratele de răscumpărare pe trei ani înapoi, de ore-ce în tot-d'a-una tómna, când de obicei la noi se fac plătile, aduceam bani perceptorului, și la ce fonduri încasă nu am scut nici o-dată. Credem de prisos a mai supune la înalta D-vôstră cunoștință că unii din noi, din nescuință, da bani perceptorului fără ca în schimb să se dea recepisa. Vă mărturisim însă că oră de căte ori plătim n' am scut nici pe ce plătim, nici ce suntem datori; astăzi când am rămas fără pământ, vedem și noi greșela, dar acum e prea târziu.

„III. Autoritățile financiare, domeniale și nici chiar cea comunală nu ne-a înscințat, dacă nu cu câteva dile mai înainte, ca să ne regulăm poziția, cel puțin în ceea destinață pentru depozidare; din contra, acea comisioane, dacă o fi venit, căci noi nu scim, ne-a depozidat de pământ, iar noi tocmai peste o lună, prin audite, am aflat că ni s'a luat proprietățile, iar astăzi unii din noi am rămas pe drumuri, și ca să ne hrănim luăm pământ cu chirie, care de multe ori e exagerat de scump.

„Se dice, D-le președinte, că în Dobrogea e pământ foarte mult. În adever, în cele-alte patru plăși pământ e în belșug; în plasa Siliștră-Nouă, cu excepțione de două comune de la extremitatea plășei, lipsa de pământ e foarte simțită. Onor. D. ministrul al domeniilor pote afirma că aici sunt mulți locuitori cărui n'au fost împroprietări din cauza lipsei de pământ, aşa că unii din noi cărui ne plângem astăzi singura noastră speranță era pământul de care am fost depozidați.

„Am reclamat D-lui ministrul al domeniilor prin petițiunile înregistrate la No. 10.964, 16.091 din 1890; D-lui președinte al consiliului de miniștri prin petiția înregistrată la No. 66 și chiar M. S. Regelui prin petiții-

unea înregistrată la No. 93 și prin mai multe alte petiții din anul expirat, al căror număr de înregistrare s'a pierdut. Mai mult, am arătat că suntem gata să depunem la moment sumele de bani ce fie-care datorim Statului numai să ne lase pământul de care am fost depozidați, cu toate acestea nu ni s'a dat nici o satisfacere.

„Dupe atâtea reclamațiuni, umblete și cheltuieli zadarnice ce am făcut, îndrăsnim astăzi, umiliți și cu cel mai profund respect, a vă ruga, D-le președinte, să bine-voiți a face a se modifica art. 14 din legea de împroprietărire imobiliară în Dobrogea, spre a ni se reda vechile noastre proprietăți cu tapui, cu obligațione din parte-ne de a plăti datorii taxelor de răscumpărare căt ni s'ar pretinde.“

D-le, am crezut că este nu numai în interesul Statului, dar și în interesul naționalităței noastre, pot dice, ca să ținem că se poate pe români din Dobrogea; modul care s'a întrebuințat de a-i depozida în găsesc arbitrar, și cred că D. ministrul actual mă va permite să fac o simplă propunere, nu de a modifica articolul acesta, căci nu avem nici timpul, nici nu suntem chemați pentru acăstă, și pe tărani să nu își apuce tómna fără să își facă lucrările lor; fac o simplă propunere ca D. ministrul al domeniilor să binevoiască a face o constatare drăptă de sumele ce datoresc acești locuitori, dacă datoresc, și pe de altă parte să le acorde un termen, de și ei sunt gala să plătescă toate datoriile, dar să li se acorde un termen în cas cănd s'ar întâmpla ca veri-unul din ei să nu se înlesnească, și să li se redea pământurile în posesiune, căci Statul nu percepe nici un venit de la acest pământ, și dându-li-se pământul să-i urmărescă; în oră-ce cas însă să nu se întrebuințeze contra lor mijlocul de a-i depozida fără a trimite să se facă constatare dacă datorează și să se refere fie-care cas justiție, ca numai în virtutea unei sentințe definitive să sufere acea expulsare amără pentru densus.

Iată ce am avut de dis și aștept răspunsul D-lui ministru ca să fac în urmă o moțiune de trecerea la ordinea cilei cu coprins ca să se dea o drăptă și legală satisfacționă acestor locuitori.

D. Ilariu Isvoranu, ministrul agriculturii, comerțului, industriei și domeniilor : D-le deputați, se vede că în săptămâna acăstă am șansa de a ghici mai dinainte doar înțelegători. Așa s'a întâmplat ieri cu o interpellare a D-lui Al. Catargi, căci măsurile pe care le recomandase D-sa e luasem deja înainte de a fi venit recomandarea D-sale. Așa s'a întâmplat cu o altă interpellare care recomanda iar nisce măsură pe care le luasem deja.

Așa era să se întâmpile astăzi cu onor. D. P. Bordea dacă D-sa s'ar fi mărginit numai pur și simplu în interpellarea sa, care de altfel este destul de laconică, în căt a trebuit mai mult să ghicesc ce voiesc de căt a o sci în mod precis.

In ceea-ce mă privesce pe mine, din interpellarea oră-cărui D. deputat nu va fi nimic

pus la carantină, afară de lucrurile cără ar merita să fie curățite de neadever....

D. I. P. Bordea : Credeți că un deputat spune neexactități?

D. I. Isvoranu, ministrul domeniilor : Dicăți D-vôstră la început că vă temeți că să nu vi se pună cuvintele la carantină. El bine, tot ce vine de la un D. deputat se discută și nu se pune la carantină.

In ceea-ce privesce observațiunea făcută că acei locuitori au ghicit programul D-lui L. Catargi și au făcut școală și biserică, negreșit că instinctul le spunea că D. L. Catargi are să propună lucruri bune, și el au apucat înainte prin facerea bisericei din acea comună.

Acum să intrăm în materie. D-vôstră ați desvoltat cestiunea forte bine, și sunteți mai competente de căt mine în materia legilor dobrogene, de ore-ce D-vôstră vă ocupă mult și în special cu acele legi, având ocazia să fiți proprietari acolo și să vă concentrați atenționarea în mod particular asupra intereselor Dobrogei D-vôstră...

D. Poenaru-Bordea : Este și a D-vôstră.

D. I. Isvoranu, ministrul domeniilor : Când cineva se găsește într'un cerc unde trăiesc mai intim, unde are interes, unde populaționea face apel la densus ca să se ocupe și de interesele ei, neapărat că în acăstă privință se găsește în pozițione mai bună de căt mine, care am reprezentat tărăintrăgă, ca și Dobrogea, fiind deputat ca și D-vôstră, dar nu m'am găsit în circumstanțe să studiez în special toate cestiunile cără ar putea atinge interesele Dobrogei.

In ceea-ce privesce observațiunea D-vôstră, este adevărat că cea mai mare parte din pământuri se găseau în condițiunile ce ați arătat, adică de a aparține Sultanului.

Aceste pământuri numite mirie, pentru cără se plătea o dijmă Sultanului, s'au transformat, prin răscumpărare, în proprietăți de veci, de cănd Dobrogea a trecut la noi, și s'au luat măsură ca cără plăteau o dijmă să devină proprietăți absolutive, răscumpărând o-dată pentru tot-d'a-una acea dijmă.

Legea în acăstă privință este forte categorică. Art. 11 spune că dijma pământului se desființeză prin răscumpărare, și cu acest mod posesorii pământurilor devin proprietarii absolutive.

Articolul spune cum trebuie să se facă acăstă răscumpărare, în ce termen și cu ce anuitate pe fie-care an. Apoi vine dispoziționă articolului 14, citit de D. Poenaru, care este forte categoric și forte complet. El dice:

„Aci cără nu vor plăti dreptul de răscumpărare în timp de trei ani perd, în folosul Statului, dreptul la pământ, fără a putea reclama întorcerea plășilor anterioare.“

O observațiune mi permit a face la cele dîse de D. Poenaru. D-sa pretinde că acest articol nu se putea aplica, de ore-ce acăstă lege este făcută în 1889. D-sa singur a citit apostila pusă de unul din predecesorii mei, D. Carp, care fără îndoială nu putea să citeze art. 14 din legea din 1888 când lege nu ar fi existat. Va să dică, era vorba de o dispoziționă forte precisă și D. Carp nu putea inventa un articol din o lege care nu ar

și avut ființă. De bună seamă că acest articol putea fi în legea anterioară.

D. I. Poenaru-Bordea: 'Mă dați voie să vă dai o deslușire. D-sa dice: tocmai în virtutea art. 14 din legea din 1888, Decembrie 18.

D. I. Isvoranu, ministrul domenieilor: Prin urmare, nu puteți bănuia că D. Carp a putut inventa prin imaginațiunea sa până și chiar numărul articoului din o lege care nu ar fi existat.

D. I. Poenaru-Bordea: Prin urmare, nu puteți aplica o lege din 1888 unor proprietari din Dobrogea cără aveau drepturi dobândite acolo de mai bine de 30 ani.

D. I. Isvoranu, ministrul domenieilor: Legea era votată; ea este categorică și D-vosstră mă întrebă pe mine dacă cred că expropriarea acelor locuitori este bine făcută și dacă trebuie menținută. În ceea-ce privesc acăstă expropriare eu cred bine făcută. În ceea-ce privesc menținerea ei să-mi dai voie să fac ore-cară rezerve. Când o asemenea lege este votată și când D-vosstră vă află în Cameră, cum de nați găsit până acum timpul, de la 1888, să ridică acăstă cestiune? Nu scu priu ce întâmplare veniți tocmai astăzi, la 1891, să ridică vocea D-vosstră autorizată?

Ați spus motivul: că un senator vă rugă să ridică vocea, că locuitorii din Belciic vău atras atențunea, că o face pentru sentimentele religioase ale acelor locuitori. Eu, D-le Poenaru, când sunt în fața unei legi positive, las sentimentalismul la o parte și cau să aplic legea în întregul ei.

Așa dar, ca să ajungem la un rezultat practic, sfîrșesc prin a vă spune că reclamațiile ce D-vosstră le faceți sunt gata de a le satisfacă și, ca să șurez pozițunea acelor locuitori și a le deschide o cale de a și putea redobândi pământurile, vă comunic că, luând art. 14 din lege, am căutat a cerca să l concordez, cum mi dacea ieri D. Palladi, cu un alt articol care să locuitorilor mijloacele ca să și recapete pământurile fără să se calce legea sau dispozițiunile cară au fost luate de predecesorii mei; art. 25 dice:

„Pământurile cuvenite Statului se pot vinde.”

Dupe acest articol vedeți că locuitorii nău de căt să se prezinte ca cumpărători și eu le voi da preferință.

Deja li s-a rezervat dreptul, multumită atragerei de atențione a D-vostri, D-le Poenaru. În acăstă privință său luat măsură prin agenții din localitate: prefect, primar, notar, etc., ca prin afișe să se incunoscă cea că locuitorii cără ar dori să cumpere pământuri să și presinte cererea până în Noembrie viitor, căci altfel perd dreptul.

D. G. Palladi: Afișele să fie lipite la școală și la biserică.

D. I. Isvoranu, ministrul domenieilor: Negreșit la școală și la biserică, căci școală ne instruiește și biserică ne învață buna-cuvintă.

Va să dică, vedeți că măsurile recomandate de D-vosstră sunt deja îndeplinite, și cred că sunteți mulțumiți.

D. I. Poenaru-Bordea: Dacă măsura e luată și pentru cei depozați, atunci vă declar că sunt satisfăcut.

D. I. Isvoranu, ministrul domenieilor: Măsura e luată pentru toți. Toți acei cără vor veni să ceară locuri vor căpăta. Prin urmare, rog pe D. Poenaru să nu mai facă nicăi o propunere, fiindcă măsura care o cere D-sa e deja îndeplinită.

D. Poenaru-Bordea: Dacă D. ministrul declară că va avantaja de dispozițunea legei și pe cei depozați, atunci sunt satisfăcut; dar dacă va rămâne ca pământurile să se vîndă, atunci va trece mult timp și țărani și vor lua lumea în cap.

Voci: Inchiderea discuției.

— Se pune la vot inchiderea discuției și se primesc.

D. I. Poenaru-Bordea: Am onore a depune pe biurou următoarea moțiune:

„Camera, ascultând pe interpelator și pe D. ministrul în răspunsul său, invită pe de o parte pe guvern ca, făcând o constatare de sumele datorite de locuitorii depozați din comuna Beilicu, județul Constanța, plasa Silistra-Nuoă, să le acorde un termen de plată și să-i reintegreze în pământurile lor, iar pe de alta trece la ordinea dilei.”

I. G. Poenaru-Bordea, C. T. Grigorescu, Al. Djuvara, G. D. Palladi, D. Sturdza, G. Stăncescu, M. Caracostea:

D. președinte: Se va trimite la secțiuni.

— **D. vice-președinte A. Vericeanu:** ocupă fotoliul președintelui.

— **D. N. Filipescu:** raportorul comitetului de delegați ai secțiunilor, dă citire următorului raport și proiect de lege:

Domnilor deputați,

Comitetul delegaților ales pentru cercetarea creditului fortificațiunilor Bucureștilor și câmpului întărit Focșani-Galați-Nămolosa, comitet compus din:

D. V. Vlădoianu	pentru secția I;
„ D. Cesianu	” ” II;
„ General Manu	” ” III;
„ Boldur Voinescu	” ” IV;
„ Procopescu	” ” V;
„ Protopopescu-Pake	” VI, și din subsemnatul pentru secția VII, s'a întrunit în diua de 16 Mai, fiind absent D. Cesianu, și s'a constituit sub președinția D-lui general Manu, alegând pe subsemnatul raportor.

Comitetul D-vostri, prețind folosile ce rezultă din votarea, în o singură dată, a întregului credit necesar pentru completarea fortificațiunilor, folosile ce se traduc prin un căstig de timp în săvîrșirea operei de apărare națională cu întăriri și prin condiții mai favorabile în ceea-ce privesc comandele de făcut pentru armament, a închiriat alăturatul proiect de lege întocmai cum el a fost presintat de guvern.

Acest proiect cere de la D-vostri un ultim sacrificiu de 45 milioane pentru completarea lucrărilor de întărire a țării.

Suma acăstă de 45 milioane, rămasă nevoltată din suma totală de 75 milioane, fixată în 1889 pentru săvîrșirea întregului sistem

de fortificațiuni începe în anii precedenți, este socotită dupe devise ce se află în biourile ministerului de răsboiu.

Execuția lucrărilor făcute până acum confirmă previziunile primitive că lucrările de fortificare vor putea fi desăvîrșite cu creditul pe care comitetul delegaților m'a însărcinat a vîl cere prin alăturatul proiect de lege.

Raportor, *N. Filipescu.*

PROIECT DE LEGE

Art. 1. Pentru completa terminare și armare a lucrărilor de întărire a Bucureștilor și a câmpului de luptă Galați-Focșani-Nămolosa, se dă ministerului de răsboiu autorizațiunea de a face comande și cheltueli până la concurența de 45.000.000 lei.

Art. 2. Plata acestor comenzi și cheltueli se va face în termen de trei ani cel mult.

Art. 3. Creditul se va acoperi prin emisiune de rentă amortisabilă sau prin orice alt mijloc care se va găsi mai avantajios.

D. vice-președinte: Discuția generală este deschisă.

D. Cesianu: are cuvențul în cestiune prealabilă.

D. D. Cesianu: D-lor deputați, am luat cuvențul în cestiune prealabilă, căci am fost delegat al secțiunei a doua, unde proiectul de lege al fortificațiunilor a călăut prin paritate de voturi.

Am fost delegat de secțiune în comitet, spre a spune onor. Adunări motivație pentru cără acăstă secțiune a respins acest credit astfel cum s'a cerut de către onor. D. ministrul de resbel.

Am fost convocați la 16 Mai, la ora 2; am fost în comitetul de delegați unde nu s'a găsit de căt vr'o trei delegați.

Care a fost mirarea mea vădend că ieri s'a împărțit chiar raportul, când la ora 4 și jumătate s'a întrunit comitetul, fără ca eu să fi asistat la acea ședință.

De aceea, imi rezerv dreptul să expun vederile mele în cestiunea fortificațiunilor, că și vederile acelora din secțiunea mea cără mău făcut onorează să mă delege în comitetul delegaților.

D. N. Filipescu: O simplă lămurire voi avea da onor. Camere: comitetul delegaților a fost convocat, cum se obicea în asemenea casă; săse delegați au fost prezenti la întrunire și discuția s'a amânat până la 4 ore, după cererea D. ministrului de resbel, cerere pe care nu putem să o refuzăm. Când am discutat raportul, D. Cesianu era absente și eu nu putem să nu constat absența D-sale.

D. N. T. Popp: D-lor deputați, vă rog să bine-voiți a'mi da atenționea D-vostri într-o cestiune așa de importantă, pe care declar că n'o tratăm din nicăi un prejudiciu politic de partid. Am luat cuvențul a o discuta din punctul de vedere al necesităței și din punctul de vedere al puterii economice a țării, pe baza căror negreșit s'a sollicitat creditele și împrumuturile. In contra acestei instituții care se numesce fortificații, instituție care are un nume resuător, căci se pretinde că

sunt menite pentru apărarea ţărei. Frumos și atrăgător nume; fie-care este entuziasmat și și dice: de ce să nu contribue și el la apărarea ţărei?

Ei, D-lor, încă din anul 1883, când pentru prima dată s'a solicitat creditul, mă așlam în Parlamentul ţărei, și nu sciș cum s'a făcut că entuziasmul ce coprinse pe o mare parte din majoritatea de atunci, pe mine nu m'a putut sustrage de la calmul și îngrijirile cemii inspiră acăstă întreprindere gigantică, al căruia început s'a sciut, dar al căruia sfîrșit mă n'știorez când cuget că nimenei nu poate să intrevadă.

De la 1883 și până astăzi s'aau solicitat și acordat credite în sumă de 75 milioane. Nu intru în amănunte de control, de cum cheltuielile s'aau făcut, de cum lucrarea tehnică e condusă; jin numai în parentește a semnalat onor. Cameră că mai în tot acest interval s'a criticat administrația că s'ar fi făcut fraude și, dacă nu mă înșel, chiar astăzi parchetul de Ilfov e sezisat a constata nisice abusuri la aceste lucrări ce se dic fortificații; dar, D-lor, acăstă e o cestiune care trebuie să înlăturăm cu totul din discuțiune și pentru care justiția și ministerul de răsboiu negreșit că va căuta s'o lămurescă. Pe noi trebuie să ne intereseze din ce punct de vedere s'a declarat și recunoscut necesitatea fortificațiunilor; să ne intereseze care e politica armatei noastre în materie de apărare; e o politică de ofensivă ori de defensivă?

Să ne intereseze cum, dupe poziția geografică a ţărei noastre, contra cui avem temeri, sau de către cine din vecinii noștri, într-o zi, mai târziu sau mai curând, vom fi siliti să ne apărăm.

In interesul ţărei noastre este să avem o politică militară de ordine, de pace și de defensivă, în nici un cas de ofensivă.

D-lor, mi place a crede că fie-care din noi ne punem cestiunea căt se pote de simplă, pentru a o resolva și a ne da séma în momentul când ne ducem să punem bilă albă sau négră în urnă, pentru a angaja viitorul ţărei.

Fie-care se întrebă: contra cui avem să întreprindem o luptă? In contra Austriei? Negreșit că nu. Contra Rusiei? Cu atât mai puțin, căci nu noi singur vom avea curagiul să întreprindem o campanie contra vecinilor noștri cari, nu trebuie să ne ascundem, sunt de o forță mult mai mare, și nici o dată nu mi vine să cred că la asemenea hasard ne vom arunca. Rolul nostru într'un viitor conflict ce ar exista între Austria și Rusia se reduce la acăsta: vom fi solicitați de una din aceste puteri sau și de amēndoae d'odată, și atunci ne vom alia cu puterea ce ne va oferi avantajele mai mari, bine înțeleas dacă va fi imposibilă neutralitatea noastră; a ne declara astăzi că suntem aliații uneia din aceste puteri, ar fi a ne prejudicea liniste, căci am fi considerați ca vrăjmași de cea-altă putere, în interesul nostru este să trăim în bune raporturi cu vecinii noștri, de și ambele puteri, Rusia și Austro-Ungaria, numai rele ne-a făcut.

Dacă vom fi nevoiți a lua parte într-o ac-

țiune răsboinică, înțeleg să facem totul ca armata să fie bine echipată, să aibă material de resbel bun și cu suficiență, să avem armată mai bine, mai puțină și în bune condițuni, de căt multă la număr și echipamentul să lase mult de dorit.

Sacrificii pentru armată să facem dupe puterea ţărei, căci alt-fel compromitem totul.

Cel mic când face alianță cu cel mare tot-d'a-una este în pagubă, chiar când sora aramelor este triumfătoare; am făcut o tristă experiență cu puternica Rusie în resbelul rusu-turco; i-am dat ajutor, am făcut sacrificii de banii și sânge. Am eșit triumfător, și când a fost vorba de avantajii cu toții scim care a fost rezultatul: perderea Basarabiei!!

Alianțele, în regulă generală, sunt tot-d'a-una în paguba celuia mai mic, dacă acesta se angajază într-o întreprindere răsboinică alături cu o putere mare.

Rolul armatei noastre ne fiind altul de căt a cooperă în resbel ca aliată cu armata unei puteri mari, și dacă triumfând am fost în pagubă, ce ar fi când din nenorocire sora aramelor aliate ar fi defavorabilă, de sigur că aliatul nostru puternic ar consuma sacrificarea noastră, ca să scape cu mai puține perderi.

Cu alte cuvinte, D-lor, ori-ce am face noi peste puterile financiare ale Statului nostru, va fi de prisos, și ceea ce e și mai mult, în loc de a ne întări compromițendu-ne financiale, are să vină un moment când vom fi siliți să facem economii de așa fel în căt pentru a ne regula financele să desfințăm chiar din forța armatei actuale; căci de sigur nu vom desfința școalele, justiția și administrația.

Sunt, D-lor, trei curente în cestiunea fortificațiilor: unul care e admis din principiu, fiind că a fost declarat și susținut de comisiunea constituită pentru apărarea ţărei, altul se rezumă pe motivul că s'a cheltuit o sumă destul de însemnată și așa nu ne mai putem da în lătură; în fine, al treilea curent contrar fortificațiilor este acela care recunoște că întreprinderea este rea și în prejudecătul altor instituțiuni folositore ţărei, cum instituțiuni pentru luminarea poporului prin înființarea de școli și de măsură pentru ca prim muncă să putem desvolta populaționea noastră.

Nu sunt numai dintre D-vostre în contra fortificațiunilor, sunt chiar și oficeri superiori din armata noastră cari criticiă întreprinderea fortificațiunilor tocmai pe motivul economic că la un moment dat poate să riscăm a slăbi actualele forțe de cari dispunem; recunoște acest lucru însuși D. colonel Lahovari în 1889, actual general și ministru de resbel, prin răspunsul ce făcea la o cuvântare ținută de D. Nicolae Bibescu în Parlament.

Iată ce dicea: „Cunoscem argumentul unic care turbură pe oficerii noștri când este vorba de fortificațiuni; se tem că nu cumva cheltuielile la care duc întăririle să nu facă a fi armata părăsită din cauza lipsei de mijloace financiare, etc., etc.

Actualul D. ministru de resbel dicea că

până atunci nu se făcuse încă nimic și că lucrul nu era atunci tocmai așa de îngrijitor; comitetul însărcinat cu studierea mijlocelor de apărare a ţărei, inspirat numai de acăstă cestiune, a recunoscut necesitatea fortificațiunilor; cred că comitetul de apărare, deosebit de fortificații, ar mai dori ca România să potă dispune la ori-ce moment de o jumătate milion armată; tōte acestea negreșit și au răjiunea și ar fi bine dacă am putea; dar pe lângă comitetul de apărare ar fi trebuit să fie și o comisiune care să studieze cestiunile financiare și economice; căci este frumos lucru a șice: Voesc întăriri pentru apărarea ţărei, voesc înmulțirea armatei, voesc să avem un efectiv de 200 sau de 300.000 omeni. Tōte aceste lucruri sunt forte bune; dar alături de aceste dorințe, în prima ordine de idei, trebuie să ne ocupăm și de mijlocele necesare; căci nu trebuie să se piardă din vedere că între a voi și între a putea face este o mare deosebire, și acăstă deosebire este tocmai cestiunea cea mai principală.

Ei bine, D-vostre, D-lor deputați, sunteți și trebuie să fiți acăstă comisiune astăzi; de aceea, înaintea D-vostre, mă cred dator ca, pe căt se va putea și pe căt mă vor ajuta cunoșințele mele, să vin și să vă descriu tabloul nostru economic astfel precum el este în realitatea lucrului. Si atunci când D-vostre veți vedea că în adevăr ţera noastră are mijloace suficiente pentru ca să putem acorda ceea-ce se cere, atunci și eu voi și alături de D-vostre. Dar, din nenorocire, sunt silit a declara că n'avem mijloace când ţera se află datore și datore la străini peste un miliard. Cheltuielile pentru fortificații făcute prin împrumuturi nu vor servi la alt-ceva de căt a grăbi compromiterea noastră pe terțul economic.

Multe și numeroase sunt necesitățile Statului nostru. Recunosc că s'aau făcut cheltuieli pentru scopuri bune și utile; dar s'aau făcut și se fac cheltuieli și fără nici un folos, cum sunt cele pentru fortificații. Banii cari se cheltuiesc cu fortificațiile ar fi fost mai bine și mai folositor pentru națiune a se cheltui pentru școli, pentru dezvoltarea arterelor de bogătie națională, cari prin instrucție și bogătie morală și iubirea de patrie se ridică, și fie-care român devine un erou și peptul lui este redută; din săracia și ignoranța în care zace masa populaționei noastre cu greu se poate dobândi entuziasmul !!

Cheltuielile Statului trebuie regulate cu judecată înțeleptă și tot-d'a-una în măsură cu dezvoltarea economiei naționale; dacă nu se va ține socotelă de acest lucru, chiar cheltuielile pentru scopuri bune devin un pericol. Cucerirea pe terțul economic este mult mai penibilă ca cea prin arme; săracia unei națiuni o impinge la sclavie; nu poate fi folositore o independență politică dacă economicesc cădem robă; și de acăstă robie economică vă rog, D-lor deputați, să scăpați ţera.

Balanța economiei noastre comerciale, la export și import, se urcă în mijlociu pe an la maximum 600 milioane, și acăstă în timpii cei bună; de altminteri, media am putea o

lua 550 milioane, căci a fost ană când nici suma acăsta nu s-a atins, când recolta a fost prostră și exportul slab. Din aceste 600 milioane, cari admitem ca mișcare economică, trebuie să alimenteze un budget de stat de aproape 170 milioane.

Adesea oră, D-lor, s'a făcut comparație între noi și Belgia și s'a susținut de mulți că România este Belgia Orientului.

Ei bine, D-lor, cele din urmă date în materie economică, vedem că Belgia are un comerț, export și import, de peste 6 miliarde. Belgienii, cari în tōte privințele sunt la apogeul unui popor civilizat, aū un budget de 320 milioane; proporția între mișcarea economică belgiană și bugetul lor este de 5 și jumătate la sută, cu cât direct și indirect națiunea belgiană contribue la alimentarea bugetului; la noi este o mișcare economică de 600 milioane; dacă admitem chiar acăstă sumă care în realitate nu este, avem un buget de aproape 170 milioane. Care este proporția? Este aproape 30 la sută. Cari sunt mișlocele ce aū belgienii la îndemnă ca să și pătă procure existența lor? Aū totul și tōte! Un popor instruit, un popor cu meserii industriale, un popor cu instituții de credit, un popor cu o organizare exemplară, în sine un popor cu tōte avantajile și pentru alimentarea bugetului de stat contribue cu o proporție de 5 și jumătate la sută, după mișcarea sa economică.

Care este situația noastră din acest punct de vedere?

Un popor a căruia instrucție lasă mult de dorit, un popor care este eminentă agricol, dar care în a lui profesie nu s'a făcut nimic pentru a'l îndruma pe calea cea bună, în cât dintr-o sistematică cultură a pământului să pătă avea în schimbul muncei sale o producție din care să și pătă procure existența și să i mai rămână ceva pentru timpuri răi.

Apoi care este starea instalațiilor de locuit a poporului rural la noi? D-lor, în județul Vâlcea, prin mai multe sate, am făcut o călătorie și am văzut instalația locuitorilor că sunt în nisice condiții în cât cea mai mică furtună le poate deplasa. Moralul poporului este quasi desperat; fisionomia sătenilor noștri nu atrage de cât o adâncă compătimire.

In materie juridică, dacă ni s-ar contesta dreptul de posesiune, cu ce am putea noi constata o vechiă posesiune? Negreșit cu instalațiile; dar când instalațiile sunt aşa de rele, cum vă spusei, cu greu s'a putea susține vechea stăpânire; situația este forte îngrijită și denotă lucrul următor: cum că poporul român, presărat pe văi și dealuri, mai ales în partea muntosă, nu ar fi de cât un popor isgonit din ver-o jere și de curând venit aci, în cât nu a avut timpul material să și facă instalațiile cuviințiose, aşa în cât să fie demne a fi locuite de omeni.

D-lor, prin o coincidență ciudată, pe când eu făcăm acăstă călătorie prin Vâlcea, în orașul Craiova se află D. Carp și ținea o cuvântare la întrunire publică, unde D-sa afirma că impositele la noi sunt forte mici și că Statul

român, dacă chiar datorăză un miliard, este absolut nimic, este nesimțitor, și că nu trebuie să îngrijească pe nimeni; avem bogății, avem lucruri de valoare incalculabilă și că, prin urmare, putem merge cu încredere la cheltuile, și putem fără grija augmenta impositele și împrumuturile. D-lor, să intrăm puțin în cercetarea sistemului cu care se face politica la noi; persoanele politice la noi, de un timp în cōce, și nu fac cestiu de guvernul actual, exploatază duoă lucruri: apărarea ţărei și protecția industriei. Cu cestiu de apărare ţărei ne ia și consumul la cheltuile, cu cea de a duoa a protecției industriei ne störce tot ce avem.

Ia să vedem cum se petrec lucrurile, care este norma impositelor la noi, ce contribuim noi direct și indirect; și analizând acest lucru, să ne facem întrebarea: dacă mai putem în adevăr augmenta impositele, și dacă ne putem noi permite cheltuile peste puterile Statului, și mai ales cheltuile cu împrumuturi, fără temere că nu ne vom periclipta pe terțul economic și existența și independența. Semnalizez D-vostre un lucru: să admitem o familie care ar avea un venit de șase mii lei; cât plătesc ea direct și indirect? Si atunci stabilind acest lucru să vedem în ce stat occidental este impositul așa de mare ca la noi; este adevărat că impositul foniar și decimele adiționale la 10.000 lei se plătesc 1000 lei; rămâne dar 9000; cât se raportă din acești 9000 lei la produsele și alimentele indigene și cât se raportă la obiectele importate din străinătate? Admitând că maximul 3000 lei se raportă la produsele naționale, iar restul la produsele importate din străinătate, coloniale și industrii.

Acum cu cât le plătesc un român, și cu cât un francez, un german, sau un austro-ungar?

De sigur că ceea ce luăm noi ca industrie și plătim aici cu 100, germanul, francezul și austro-ungarul le vor avea cu 40—50 mai este.

Va să dică, admitând impositul direct asupra proprietăței că este de 10%, împreună cu decimile și cu cel indirect de cel puțin 30%, avem 40% imposit.

Apoi imposit 40% direct și indirect nu vi se pare că este forte simțitor, în cât să vă îngrijescă, pe deoarece a nu mai acorda nisice cheltuile cari nu vor fi nică o-dată folositore, iar pe de altă parte să aduceți situația financiară și economică a ţărei în condiții de acelea în cât să nu ajungă la nimene.

Să luăm un exemplu, pe micul agricultor, pe ţărani.

Are ţăraniul ceva de prisos ca economie, și căci la sută? Este excepție când vezi găsi în județul cel mai bogat căci-va fruntași cari să aibă ceva peste strictul necesar; și din această de abia sunt cel mult 10%.

Restul de 90% sunt în condiții de compatimit.

D-lor, vin la proprietatea urbană. Ei bine, care casă mai bună a remas a nu fi afectată la creditul urban?

Dacă ne întorcem la proprietatea rurală,

faceți statistica și spuneți-mi care proprietate este liberă și care nu este ipotecată la creditul rural. Dacă proprietarii aceștia ar fi bogăți, să mai dea ei să și afecteze proprietățile ca să intre sub o tutelă? Negreșit că nu.

Ceva mai mult. Tōte împrumuturile noastre se urcă până la 1 Aprilie 1891, după finașii constatarea făcută prin expunerea finanțieră, la suma de 979 milioane și atâtea sute de mi, și acum cu creditul acesta trece peste un miliard, și D-vostre scîpă bine că pentru a amortiza un miliard ţera va trebui să plătescă circa trei miliarde.

Ei bine, când vrei să discuți în cestiu de economie națională, nu trebuie să discuți numai ceea-ce datorăză Statul, ci și ceea-ce datorăză particularii, și trebuie să vă întrebați cine sunt creditorii, atât ai Statului cât și ai particularilor; creditorii noștri, în mare parte, nu se află în România, ei sunt străini. Mi se face întrebarea: care națiune nu este astăzi datore? Recunosc că astăzi este era împrumuturilor ca mișloc de expedient; dar pe lângă acăstă recunoștere trebuie să fac și mărturisirea că, dacă Franția este datore miliarde, ea este datore la francezi; dacă Germania este datore miliarde, ea este asemenea datore la germani. Si este cu totul alt-ceva când un Stat este dator la fiu săi și alt-ceva când este dator la străin.

Noi, cari datorăm în mare parte numai la străini, suntem deveniți tributară, și când e vorba de un stat ca al nostru, eminentă agricol, situația atunci e forte îngrijită.

Dacă dar, D-lor, din punctul de vedere al economiei naționale, ne aflăm în o situație cu totul îngrijită, atunci vă întreb: cu ce curații putem să mergem la acordarea de credite, și cu atât mai mult trebuie să ne întrebăm: care va fi marginea!! Unde ne va duce acăstă stare de lucruri? Mă adăst că D. ministru de resbel și cei ce vor voi să apere proiectul de lege să-mi spună lucrul următor: cu acest credit se vor termina și fortificațiile și armamentul.

D-lor, când s'a început fortificațiile s'a afirmat că cheltuiala nu se va ridica de cât mult la 60 milioane. Cu trei ani în urmă se susținea de guvernul junimist său concentrat, nu sciul cum să-l calific, fiind că în guvernele aceleia aū fost persoane cari se află și acum pe banca ministerială — s'a susținut că cu 45 milioane are să se termine; acum se susține că mai trebuie încă 45 milioane. Eu mă îndoiesc fiind că mai tōte expunerile de motive cari însoțeau acele proiecte de legi, conțineau acăstă declarație, declarație care, cu tota stima ce am pentru D. ministru de resbel, să-mi dea voie să-i spun că nu pot pune temei, și iată de ce: comitetul de apărare, după ce se vor cheltui și aceste 45 milioane, vă va spune: apoală n'am făcut nimic; trebuie să ne mai dați un alt credit de 40—50 milioane, să legăm fortificațiile noastre prin drumuri subterane său să întindem fortificațiile până cine scie unde, căci fără acestea nu garantăm paza ţărei.

Nu vedeați D-vostre că o întreprindere de asemenea natură rischiază ca într-un viitor

apropiat din Belgia Orientului să devenim Egiptul!? Si pe mine cu atât mai mult mă îngrijesce acest lucru cu cât a fost un timp când din actualii D-ni miniștri mă spuneau că fortificațiile acestea sunt o butie fără fund, și că ele vor periclită viitorul finanțiar al ţării noastre.

Cum se face că miniștri, cără atunci ne spuneau acele lucruri, astăzi le susțin și găsesc că fortificațiile sunt bune, și că fără ele cine scie ce se va întâmpla? Eu sciu ce se va întâmpla. Eu sciu că fără acordarea creditului vor fi siliți să se retragă de la putere, și dacă astăzi vor obține acest credit, de sigur, în baza unei increderi morale ce va solicita de la majoritate, dupe două trei ani, dacă vor mai sta pe acele bănci, când vor cere alt credit și neputând a-l obține vor fi înlocuiți cu alții cără vor face alte alegeri ca să obțină noi credite. Si dacă astăzi se cer 45 milioane, se cer pentru că crede guvernul că acest Parlament venit de curând nu și va da ostenela să citeșcă fazele prin cără au trecut aceste credite; vor pune temeiul pe afirmările guvernului și va da credite.

Mi place să cred că votul va desminți acest lucru. Cu fericire am constatat că deputații veniți de curând în Parlament, cum să înaintat creditul de fortificații, au cercetat numai de cât diversele faze prin cără a trecut acăstă afacere și și au făcut convingerea că nu pot să credă că acest credit e ultimul, și că e chiar un pericol d'a-l lăsa să se continue.

Cred că în cel mai rău cas D-nii deputați din majoritate nu vor acorda guvernului de căt o mică sumă pentru că termine ceea-ce e început; iar nu vor acorda 45 milioane ca să se întreprindă fortificații noi și să se urmeze pe calea care s'a urmat până acum, în căt să contribue și D-lor la un act care ne va lăsa simțitorie urme pentru viitor.

Față cu multele trebuințe ce avem pentru luminarea poporului prin școli, față cu nevoile ce avem de a completa instrucțiunea și școlile d'a le pune la nivelul școlelor din statele civilizate pentru a nu mai fi părinții nevoiți a trimite copiii peste graniță să și completeze studiile și a fi espuși la diferite imprejurări. Față cu nevoile ce se simte de a avea școli speciale de agricultură și industrii agricole, cred că ar trebui să ne oprim dupe panta greșelilor. Cred că ar trebui să ne opunem acestei întreprinderi, și dacă în chibzuința noastră vom găsi că Statul poate să dispună de ceva mișloce, nu trebuie să le destinăm de căt pentru lucruri cără n-are folosi mai mult de căt fortificațiile.

Să ne gândim, D-lor, că pe terenul economic suntem tributară, și nu trebuie să mai mărim acest tribut.

Din căte am avut onore a vă spune, cred că sunteți și D-vostre alături cu mine ca să recunoșteți că n-am arătat de căt adevărul în privința stării noastre economice, și care este forte trist și forte îngrijitor, la care trebuie să ne gândim cu toții ca să nu cădem în pericolul finanțiar ce ne amenință prin întreprinderea fortificațiilor. Vă mai rog să bine-voiți a vă gândi la populația no-

stră ce se află în lipsă și pentru care trebuie să facem sacrificii pentru a o întări pe calea progresului, pentru că astfel să ridicăm moralul cetățenului și să facem ca să fie imposibil de a se mai lăsa cu chirie conștiințele mlădișoase; prin cultură și dezvoltarea muncei ne vom afirma mai bine, și statele mari din Occident se vor interesa de existența noastră.

Atât am avut de dis, și vă rog să bine-voiți a respinge luarea în considerație a cedului pentru fortificații. (Aplause).

D. general Iacob Lahovari, ministrul de război : D-lor, de ore-ce onorabilul orator care a vorbit până acum s'a pus exclusiv pe terenul economic, sper că se vor găsi vocii mai autorizate de căt a mea cără să spună că starea economică a ţării nu e aşa dupe cum o descrie D-sa. Pentru că să pot răspunde și eu, văști rugă să vorbescă un orator din punctul de vedere al fortificațiilor în sine, din punctul de vedere al utilitatii, al modulu cum se fac și al limitei la care vrem să mergem. Asupra cestiunii economice cred că va răspunde D. ministru de finanțe.

D. vice-președinte : Atunci dați cuvântul D-lui Pascal.

D. Aristid Pascal : Până nu va vorbi cine-va pentru, eu nu voi vorbi.

Voci : Inchiderea discuției.

D. vice-președinte : Atunci pun la vot inchiderea discuției, ne fiind nici un orator care să vorbescă pentru.

D. Voinov : D-le președinte, nu puteți pune la vot inchiderea discuției, pentru motivul că nu sunt oratori cără să vorbescă pentru.

D. vice-președinte : Eu am dat cuvântul D-lui Pascal; D-sa refusă, și acum întreb dacă D. Cezianu voiesc să vorbescă.

D. D. Cezianu : Aș dori să sci, D-le președinte, dacă îmi dați cuvântul să vorbesc în fond sau contra discuției?

D. vice-președinte : Aveți cuvântul să vorbiți în fond.

D. D. Cezianu : D-lor deputați, mare este îndrăsnăla mea a lua cuvântul într-o cestiu așa de însemnată, și mai cu seamă într-o cestiu unde sunt, din nefericire, puțin competenți; cred că mă cără să facu' dacă n-ăști și văd că în acăstă onor. Cameră sunt forte puțini competenți și puțini sunt aceia cără au voit să ridice glasul să susțină că fortificațiile sunt o nenorocire pentru ţără; nu aș și îndrăsnit să ia cuvântul în acăstă cestiu dacă ar fi vorba numai de banii, și sunt nevoie să mă despart de prietenii mei, de frații de cruce din timpuri grele, și să le dic: rău faceți că veniți cu acăstă cestiu pe care, alături cu mine, ați combătut-o. (Aplause). Rău faceți că veniți ca să susțineți fortificațiile cără le consider nu numai ca inutile, dar chiar și primejdioase pentru ţără românescă.

Aș fi dorit, D-lor, ca cestiu să fi venit cel puțin mâine, să mă pot pregăti materia și să vin înaintea D-vostre să vă arăt într-un mod mai metodic și mai complet argumentele cără mă fac să combat creditul cerut, și să fac apel la onor. Cameră să nu'l voteze.

D-lor deputați, numai aseră la orele 6 am aflat că cestiuă fortificațiilor va fi adusă adă-

inaintea Camerei și n-am avut timpul material să adun de căt puține note dintr-o lucrare care o făcusem acum 2 ani tocmai asupra fortificațiilor; n-am avut timpul să mă coordonez ideile astfel în căt să vă pot dovedi și să vă arăt convingerea mea intimă, basată pe fapte și probe irefutabile, că aceste fortificațiuni cum sunt propuse de comitetul de apărare a cărui ființă legală nu există și în sinul căruia sci că nu sunt reprezentate toate armele; adică n-a fost consultat și militarii noștri cei mai capabili din infanterie, cavalerie, artillerie, etc. Din contra, pe căt am aflat, el nu se compune de căt din 4 sau 5 ofițeri de geniu; prin urmare, ei nu pot trata cestiunea fortificațiilor din căt punctele de vedere a unei bune apărări a ţării.

Să vă pot dovedi, dică, că cestiunea fortificațiilor este o nenorocire pentru ţără noastră; căci ele ne sunt inutile și că fortificațiile sunt condamnate chiar de aceia cără au avut a se servi de denele.

Să vă citesc ce dice generalul prusian Blume, din statul major prusian al lui Moltke în campania din 1870 - 71.

„Nu trebuie să ne scape din vedere că fortificațiile permanente sunt costisitoare și că în treinarea lor nu este mai mică. Nu este, în destul de a împedica ca zidurile să nu cadă în ruină; trebuie încă ca lucrările, armamentul lor, să fie mereu la înălțimea progreselor continuu, ce face sciință și mărire-bătăei tunului.

„Or, aceste progrese merg repede și fie-care an vede nouă perfecționări; și cine ar putea susține că cutare fortăreță, reputată adă, ca invulnerabilă, nu va perde peste cătiva ani totă puterea ei prin noile invenții și măririle bătăei tunului de asediu?

„Dar admînă că un stat este destul de bogat pentru a consacra în fiecare an căte sumele necesare la construcția sau la reconstrucția, la armamentul și întreținerea fortificațiilor, mai ar trebui încă să țil séma de obligația de a-i da garnizoana și tot de-o-dată și trupe în stare d'a fiene campanie; așa dar, fortăreța mănâncă și o parte din armata de campanie.

„Nu trebuie să uităm că sărta unu răsboiu, se decide în câmp deschis.“

Vedeți un general de o autoritate în contestabilă din armata prusiană, armata care este reputată ca cea d'antă în lume, ce găndesc despre fortificațiuni. El dice că, chiar dacă ţără care le admite este bogată, nu trebuie să se fortifice în mod permanent, căci fortificațiile sunt supuse a fi distruse prin progresele baletistică, prin progresele tirului tunului, care din di în di își măresc bătăea.

Primele fortificațiile acum 50 de ani se făcea numai înconjurând orașele cu zid, căci tunurile nu bătea de căt la 3 kilometri; când s'a inventat tunul cu bătaia la 7 kilometri, s'a înconjurat orașul și cu forturi detașate în depărtare de 3 și 4 kilometri de la centrul orașului; astfel era la 1870 mare parte din fortificațiile Franciei; din nefericire însă pentru ele, deja tunurile băteau la 10 kilometri, astfel că asediatorul putea trimite ghiulele

până în centrul orașului, în căt mai tôté fortăretele Franției, în 1870, aü trebuit să se predea în maü puñ de 24 ore.

Profitând de acéstă tristă experiençă, a trebuit modificate fortificaçiiile și s'a imaginat câmpurile retranșate, adică unde forturile ce sunt aşedate în jurul orașului sunt la o depărtare de 10 kilometri de la centru; D. general Brialmont, autorul proiectului fortificaçii Bucurescilor, era unul din promotorii acestor câmpuri retranșate, și fortificaçia Bucurescului este făcută pe acest sistem de câmpuri retranșate.

Tunurile de asediú, a dis D-sa, nu vor putea să ajungă la o bătae aşa de mare să lovescă mieđul orașelor apărute de forturi retranșate; căci tunurile de asediú cari aü o bătae mai mare nu se pot transporta din cauza greutătei lor. Dar ce se intemplă cu progresul pe di ce trece al balisticiei? Generalul Pierron, unul din oficerii cei mai distinși ai armatei franceze și care a scris mult în cestiuine fortificaçiiilor, spune următoarele:

„Vedem dar că a înființa locașuri (abris) „invulnerabile, lucrări cari să reziste nouilor „proiectile cari aü puterea unor mine de pă „trundere, este o problemă din cele mai grele „a resolva, din cauza puterei crescende a ar „tileriei. Acesta, în adevăr, nu și a dis ultimul său cuvînt; ea poate încă să inventeze „tunuri saü proiectile de un calibră îngrozitor, putînd să fie transportabile în bucăjii.“

Vedej, D-lor, că prin acest fapt locurile retranșate cad în casurile fortificaçiiilor cari există acum 20 de ani, atunci când bătaia tunului nu ajunsese la 7 kilometri de la centrul orașului, adică că cu tunurile ce se vor inventa demontabile, chiar cu câmpuri retranșate ca Bucurescii, unde centrul este la 10 kilometri de forturi, Capitala va fi bombardată cu înlesnire asediatorul putînd aşeda pe linia de invertisment, adică la 3 kilometri de forturi, tunuri cu bătaia de 18 și chiar 20 kilometri; atunci Bucurescii nu vor putea resista 24 de ore.

Cu tôté acestea ni se cere se continuă cu fortificaçiiile Bucurescului; vedej că de 7 ani se cere banii și se cer sacrificii jerei ca să facă fortificaçiiile Bucurescilor; și s'a acordat de Cameră, pe cuvinte pe cari se credeau întemeiate; căci nu voiü să pun un moment în dubiu patriotismul guvernului și ori căruia ministru care vine să céră credite; dar aü fost induș în erore.

Ce s'a intemplat însă de atunci, D-lor? D. general Brialmont vine și recunoște, dupe 7 ani de când s'aü inceput aceste fortificaçii la Bucurescii, că explosibilele cele nouă, dinamita, coton-poudre, piroxilina, melinita, picratul de potasă și nu sciü căte altele, aü o putere de pătrundere atât de mare în căt fortificaçiiile, precum eraü proiectate de D-sa, nu puteau să fie în stare să țină o și înaintea acestor proiectile cari se chiamă ghiulele-torpile; căci fac explozii cu perforaçie, și că trebuie să céră modificarea planului fortificaçiei Bucurescilor, introducîndu-se casemate cu bolți de beton de două și trei metri grosime. Iată o cheltuială care, de sigur, D. ministru de atunci nu s'a gândit că o să aibă trebuință. In

tot casul, e o cheltuială suplimentară și e de prevîdut că în curînd vom vedea că vor cădea în casul cetăjilor de prima categorie, de cari v'am vorbit, adică tunurile inamicului asediator vor avea o bătae aşa de mare ca să ajungă în centrul orașului. În diua aceea fortificaçiiile D-lui Brialmont ale câmpurilor retranșate vor fi condamnate, vor fi mórite. În acéstă ordine de idei voiü arăta D-lui ministru de resbel că creditul de 45.000.000 e insuficient, și pentru acesta nu mă voiü luda dupe generalii cari vi "am citat adineorii, cari mai toți sunt contra fortificaçiiilor, ci voiü luda pe însuși D. Brialmont, părintele fortificaçiiilor Bucurescilor. Iată ce vă spune pentru o cetate cu forturi retranșate:

„Astăđi când forturile detașate sunt stabilite la circa 4 kilometri depărtare unul de altul, incinta este încă mai necesară de căt atunci când intervalurile libere între forturile câmpurilor retranșate nu erau de 1.500 sau 2.000 metri. În adevăr, dacă nu este centrul (noyau) fortificat, asediatorul ar putea, trecînd printre intervalele forturiilor, să împingă un atac îndrăsnești spre interior, să incendieze sau să distrugă aprovisionările, să arunce spaimă în populație și poate chiar să provoce o predare prematură a cetăței. Ar putea încă, dupe luarea a două forturi, să pătrundă în câmp retranșat, să ocupe centrul poziționel și să atace celealte forturi pe la gât (par la gorge).

„Centrul (le noyau) fortificat face ca acesta operațiune să devină imposibilă; dacă încă proprietatea de a stabili legătura între lucrări detașate, de a da siguranță trupelor însărcinate cu apărarea acestor lucrări, etc.“

Dupe cum vedej dar, chiar D. general Brialmont declară că o cetate cu forturi detașate, cum este cetatea Bucurescilor care lasă un interval de patru kilometri între forturi, e o cetate condamnată de mai înainte a putea fi luată prin asalt, prin surprindere, putînd trece inamicul, fie între două forturi, ori luând două forturi, și astfel să pătrundă până în centru; și așa că singura scăpare în acest cas e, dupe D-sa, ca sămburile (le noyau) cetăței să fie fortificat.

Intreb dar pe D. general ministru de resbel: intră în creditul de 45 milioane și fortificaçia acestui sămbur al Bucurescilor?

Ești sciü că nu; prin urmare, vedej dar că pentru apărarea Bucurescilor chiar creditul ce cere și insuficient, și veți fi silicii a veni cu o nouă cerere de credit; prin urmare, răspunsej că 45 milioane sunt suficiente pentru completa terminare a fortificaçiiilor întreprinse într'un mod atât de ușor de guvernul din 83.

Acum, D-lor, vin la cuvintele cu cari am avut onoarea a începe, că dacă le aș crede numai inutilă nu aș fi luat cuvîntul; dar am intima convingere că aceste fortificaçii nu numai că sunt inutile, dar sunt și primejdiose; căci chiar dupe mărturisirea D-lui general Brialmont, acéstă cetate, Bucurescii, nu este invulnerabilă; ea va fi luată de inamic dacă sămburile n'ar fi întărit.

Cu creditul actual nu se întăresc sămburile, prin urmare ea devine inutilă, devine și primejdiosă; căci inamicul avînd un punct desemnat, către acel punct și va dirige trupele, acolo și va pune silințele a da ultima lovitură armatei românesci. Dând aceste 45 milioane nu facem cel puñ să întărim ceea-ce constituie, în prima linie, apărarea unei jerei armată; căci nu este un general, un singur militar care să nu recunoască acéstă axiomă, că destinele unei jerei nu se decide în fortificaçiiuni, ci pe câmpul de răboiu; prin urmare, trebuie mai ântîi armata și în urmă fortificaçiiunile; trebuie mai ântîi ca armata să fie îndestulată, să fie în stare d'a corăspunde misiunile sale atunci când va fi chiamață să apere jera. Prin urmare, regret, D-lor deputađi, că n'am avut timpul să coordonez mai bine notișele ce am putut culege numai aseră, ca să vă arăt până la evidență că fortificaçiiunile acestea sunt primejdiose și că vor fi chiar primejdiose armatei; ele sunt rău concepute, fiind că dacă ne fortificăm se presupune că fortificarea ne va servi la ceva, și aș dori să sciü la ce poate servi armatei române aceste fortificaçiiuni? Toți acei cari s'aü ocupat de cestiunea unui resbel viitor, în cee-a-privesc peninsula Balcanică, toți sunt de părere că trecerea rușilor în Turcia nu se mai decide pe teritoriul românesc, ci pe câmpul de bătae deja organizat al Poloniei sau al Galiciei, unde Rusia și Austria și concentră totă puterile, avînd deja sute de miile de oști adunate și gata a se apăra, sau a lua ofensiva.

În fine, că drumul la Constantinopol nu mai este prin Tera românescă, ci el va fi prin Viena.

Ei bine, D-lor, când câmpul de luptă este deja desemnat aiurea, când câmpul de resbel are să aibă loc afară din jera nostră, atunci la ce ar putea să ne serve noă aceste fortificaçiiuni?

Ar putea óre să admită acei cari susîn fortificaçiiunile că dacă vom fi aliaji, fie cu austriaci, fie cu ruși, și când aliatul nostru ar suferi un dezastru, atunci noi români să ne retragem în forturile noastre și să ridicăm o nouă armată cu care apoî să ne întorcem contra vrăjmașului aliajului nostru?

Ei bine, o asemenea presupunere nu poate intra în mintea nimenui; și într'un asemenea cas vă intreb: la ce ar putea să ne serve aceste fortificaçii?

Motivul cel adevărat, dupe mine, aceste fortificaçiiuni nu vor putea servi de apărare de căt pentru acoperirea aripei unei armate care nu va fi armata românescă.

Și sunt convins, D-lor, că așa numitul comitet de apărare se înșelă când crede că va servi jerei sale propunînd facerea acestor fortificaçiiuni.

Ni se da ca exemplu Franția și cele-alte puteri mari cari s'aü fortificat, fără a se ține în semă că aceste fortificaçii, făcute pe frunariile lor, sunt mai mult destinate a le permite a lua ofensiva și a să asigura puncte de aprovisionare; însă și în aceste jerei s'aü făcut greșeli cu înmulțirea punctelor fortificate (în Franția aü 400 de forturi), căci ele absorbe o parte însemnată a armatei de campanie; că

ele sunt adesea cauza că oștirile cari se închid în ele sunt cu desăvârsire perdute. Fortificațiilor datoră Francia perderea oștirei sale, care d'ar fi fost în câmp liber ar fi putut opune inamicului forțe mai însemnate și să schimbe cu totul rezultatul campaniei din 1870—71.

Dăjim voie, D-lor, să vă dați cunoștință de cele ce se gădesc în acăstă privință: generalul Francez Crouzat, care comanda un corp de armată în timpul răsboiului franco-prusian, în 1870—71:

„Cu armatele immense pe cari poporele moderne le pune adă în mișcare, cetățile, adevărata locuri întărîte ale unei țări, sunt rîurile sale, pădurile, munții săi, și mai ales, înainte de tôte și mai presus de tôte, bravura și patriotismul ale unor bune armate naționale, bine echipate, bine aprovisionate, bine armate și bine instruite.

„Cetățile n'au împediat nici o dată nici o invasie; exemplu: Francia în 1814, 1815 și 1870; Germania, Italia, Spania, Belgia, Holanda, de la 1792 până la 1813. Ele n'au servit de cătă împușina armată de operație, care ar fi putut să fie întrebuită mult mai bine la apărarea activă a țărei în câmp ses.

„Pentru ce cetățile nu pot împedica o invasiune? Pentru că dacă este lesne asediului d'a împedica pe inamic să intre în cetate printr'un asalt și luă, inamicului, i' este tot atât de lesne d'a încongiura cetatea, ocupând la o mică depărtare eșirile, drumurile și podurile.

„O cetate va fi dar cu înlesnire închisă, adică nimicită, când nu se va fi putut să nu s'a vrut a o lăua, sdobind'o sub ghiulele; exemplu: Metz și Parisul în 1870, și cea mai mare parte din cetățile noastre în 1814 și 1815.

„Un fapt destul de curios de notat este că în iarna 1870—71 cetățile Belfort, Langres și Besançon aveau la căte trele împreună peste 60.000 de soldați, cu totul imobilizați, pe când inamicul ocupa mai totă Burgonja și Dijon cu mai puțin de 20.000 omeni. N'ar fi fost mai nemerit d'a forma o singură armată cu acești 60.000 de soldați și d'a apăra văile Saonei, Ognonului și al Dubului? Acestea s'ar fi întâmplat de sigur dacă Belfort, Langres și Besançon n'ar fi fost cetății.

„Cât pentru punctele de rezim (*Les camp retranchés*) ele sunt cari ne-aș perdut! Chiămăm „camps retranchés“ nisice mari, incinte fortificate, destul de mari pentru a putea adăposti o armată.

„Ele au doar destinații: său să serve de adăpost unei armate bătută, care speră să potă eșii dupe căteva qile spre a relua ofensiva, său spre a adăposti o armată tânără, incompletă, în stare de formăjune.

„Cetățile întărîte (camps retranchés), destinate a servi de adăpost unei armate bătută, au fost tot-d'a-una nisice adăposte curse de şoareci, unde rămășiile unor asemenea armate s'au vîrât spre a fi prinse; exemplu: Wurmser la Mantone, Mack la

„Ulm. Prusaci dupe bătălia de la Sena, strânsi în tôte cetățile unde putuse să se retragă. Mac-Mahon la Sedan, Bazaine cu 15.000 de soldați la Metz.

„Dacă Chanzy ar fi găsit un „câmp întărit“ la Vendôme este probabil că s'ar fi opriat acolo, și inamicul ar fi putut, dupe ce l'ar fi încongiurat cu căteva mii de omeni, să parcurgă liber tot Vestul Franței, până când fomeata ar fi făcut pe Chanzy să capiteze.

„Este cu mult mai bine pentru o armată bătută să și păstreze libertatea mișcărilor sale, retrăgându-se la spatele unui rîu sau într-o localitate întinsă și pădurösă.

„Pe câmpurile de bătăie se câștig și se perd câmpurile întărîte, prin urmare acolo trebuie să fie tare.

„Dacă armata noastră de la Loara, în loc d'ă se forma la spatele unui mare rîu și la spatele pădurei de la Orleans, care i' lăsaă libertatea mișcărilor sale și totă partea aceea, a țărei pentru a se aprovisiona, ar fi voit să se închidă în câmpurile întărîte de la Langres și Besançon, acăstă armată de sigur n'ar mai fi putut eșii din ele.

„Ah! Dacă câmpurile întărîte (camps retranchés) s'ar rezima pe mare, pe care a'i fi stăpân, precum erau pentru spaniolii Cadix și liniile de la Torrès-Vedras pentru englezi, ar fi cu totul diferit, căci atunci armatele n'ar mai putea fi închise și, prin urmare, reduse prin fomeete.“

Vedeți, D-lor, ce dice un general care a comandat un corp de armată în timpul răsbelului franco-german; arată că armatele cari au usat de aceste adăposturi au fost prinse ca în nisice curse de şoareci, și că nu poate fi un singur exemplu unde aceste cetăți și fortificații să fi servit în folosul unei armate.

Avem dar dreptul de a fi îngrijit și să profităm cel puțin de experiența altora.

Nu văd nimic care să militeze în favoarea fortificațiilor de la Bucuresc; din contra, văd că ele nu vor servi, că baniii ce se cheltuiesc cu ele sunt în detrimentul armatei care lipsesc de totă cele necesare; că ele ne vor măncă prin garnizoane 3 părți din armata de campanie și când răsboiul va isbuini ne vom găsi cu fortificații rău concepute și cu o armată departe de a fi echipată pentru a merge la răsboiu, împușnată prin faptul că parte însemnată din ea va fi lasată în forturi.

De aceea am luat îndrăsněla a ridica glasul, fiind convins că fortificațiiile Bucureștilor se fac în detrimentul țărei; fortificațiiile Bucureștilor vor să cauza pentru care armata va fi dată uitări; o spus fiind că lucrul este cunoscut de toți, că armata are multă lipsă în ceea ce privesc primele sale necesități.

Nu eu voi fi acela care să refuz banii pentru adevărata apărare a țărei chiar când starea ei ar fi aşa precum a arătat-o onor. D. Popp; dar sunt sigur că chiar D. Popp n'a ridicat cuvântul în acăstă cestiune că arate starea de plâns a țărei de cănd fiind că este convins că fortificațiiile nu

servă la nimic, și 45 milioane sunt date nu pentru apărare, ci în detrimentul săracului și al poporului român care lâncezesce în miserie.

Fac apel la sentimentul Camerei, nu sentimentul său patriotic, căci nu mă induesc că toți suntem bună patrioți, dar la sentimentul intim, care dice să vă gândiți bine la ceea-ce faceți și să nu încuviințăm aceste fortificații, căci 'm' e temă că nu vom avea bine-cuvântarea posteritatei, ci blestemele ei. (Applause).

D. general Iacob Lahovari, ministrul de răsbel: Domnilor deputați, cestiunea fortificațiilor a avut darul de a suscita discuții furtunose atât în Parlament, cât și în presă, discuții mai lungi de cum s'ar fi cuvenit.

Acăstă cestiune, aşa de importantă pentru existența țărei, ar fi trebuit resolvată odată pentru tot-d'a-una spre a merge înainte, fără ca la fiecare an să se readucă în discuție cu argumente rău înțelese, adunate din autori cari spun adesea adevăruri de felul acestora a D-lui de la Palisse.

Astfel se reîncepe o discuție întrăgă, privită din tôte punctele de vedere, asupra unei afaceri care în realitate este absolut rezolvată, și resolvată de tôte Adunările și de tôte guvernele cari s'au succedat de la 1883 înainte.

D-lor, sunteți forțe la largul D-vostre în sesiunea actuală, căci n'aveți să decideți cestiunea; cestiunea este decisă și misiunea D-vostre acum este de scăpa de un faliment moral și material apărarea țărei.

Cuvintele aduse de toți aceia cari s'au ocupat de fortificații spre a le combate, se resumă în expunerea teoriei academice; astfel, dupe citațiile ce s'au făcut, aşa cum s'au prezentat, s'ar părea că unii autori susțin că cetățile trebuie să câștige bătălii, iar alii că cetățile i-a făcut să piardă bătăliile.

ACESTE ENORMITĂȚI NU POT SĂ SDRUNCINE EXECUAREA UNEI MARII IDEI, UNEI OPERE DEJA ANGAGIAȚĂ, CARE A COSTAT PE TERĂ VRE-O 60 MILIOANE, ȘI NIMENI NU PUTEM ARUNCA PE FERESTRĂ O AŞA SUMĂ CHELTUITĂ PENTRU ORGANISAREA APĂRĂRII NAȚIONALE ȘI SĂ LĂSAM FERA FĂRĂ SCUTUL LA CARE ARE DREPT DUPE ATÂTEA SACRIFICIILĂ, LUÂNDU-NE DUPE TEORIELE CUTĂRUI GENERAL, TEORII RĂU CITITE SI RĂU ÎNȚELESSE.

Dacă discuții au fost pro și contra; dacă unii și-au modificat păreriile, armata însă nu a variat nică odată!

Da, D-lor, cestiunea acăstă de la 1874 este în studiul oficerilor armatei române; întrădevăr, la 1874 ministrul de răsbel de atunci, general Florescu, care tot-d'a-una s'a ocupat de tôte interesele armatei și le-a prevăzut dinainte (applause); general Florescu, care a constituit armata cu care ne-am bătut la 1877 (applause), ne-a pus cestiunea întăririlor de făcut, și la 1874 statul-major a făcut un plan de întărire Bucureștilor, un studiu mai mult academic pe vremea aceea, care însă peste puțin trebuia să fie realizat.

Oficerii de stat-major de la 1874 neavând încă experiență răsbelului, neavând aureola

dată de victoriile repurtate pe câmpurile Bulgariei, oficerii aceia au făcut un plan care la 1883 a fost ratificat de ilustrul general Brialmont. (Aplause).

Generalul Brialmont, fără să aibă cunoștință de planul oficierilor români, a indicat pentru întărirea Bucureștiului același sistem și chiar locurile forturilor propuse de către modestul stat-major român. (Aplause).

Așa dar avem și noi militari bună, și aceasta nu trebuie să mire pe nimenei; țera posedă ingineri de prima ordine, medici, învețăți, jurisconsulți înalți; nu sciș pentru cenu ar avea și oficeri distinși; și cine este acela care s'ar încerca a asvărli discredit asupra oficierilor noștri? (Aplause).

Dar, D-lor, afacerea aceasta s'a mai tratat încă la 1879, înainte de venirea generalului Brialmont. Dupa resbel, o comisiune, nu anonimă, nu nelegală, cum a dis precedentul orator, o comisiune militară compusă de șefi cari au comandamente, a fost intrunită în acest scop de D. I. C. Brătianu, șeful guvernului de atunci, și sub președinția cui? Sub președinția D-lui general Manu; s'a studiat atunci cestiunea întărirei țerei, fără ca să fi sosit încă momentul de executare; s'a studiat în mod teoretic și general întregul sistem de apărare a țerei.

Ne-am pus atunci întrebarea: ce se poate face pentru a cresce puterea de rezistență a țerei, și am determinat în mod academic tōte punctele și liniile ce s'ar putea întări. Am discutat apoia cari ar fi, din tōte, întăririle acelăi maș necesare cari trebuesc făcut imediat, și cu toții în comisiune am dat prioritate fortificării orașului Bucurescī.

Am să vă spun, D-lor, pentru ce comisiunea a dat prioritate ridicării acestei cetăți și care este utilitatea lagărului întărit al Bucureștiului.

Noi, militarii, n'am percut din vedere un principiu de căpetenie în conducerea unei armate, acela că o armată nu poate să existe în resbel dacă n'are ceea ce se numește o bază de operațiune.

Or, ce este baza de operațiune? Este linia sau punctul de unde armata trage tot ce trebuie pentru asigurarea existenței sale.

Căci nu te poți bate când omenii nu au muniționă, n'au hrană, când nu sunt aprovisionați de tōte și regulat. Aveți D-vostre o idee ce mari cătimi de muniționă de tot felul, căte resurse imense trebuie să adune țera ca să intreții 120.000 oameni pe un timp chiar mărginit!

Pe baza de operațiune se adună aprovisionamentele, se construiesc depozite, magasii, se pregătesc tōte mijloacele de transport. Puteti D-vostre să expuneți aceste bogății, strinse cu atâtă anevoie și cari asigură existența armatei, în aer liber, în locuri deschise? Nu, D-lor, o bază de operațiune trebuie să fie apărătoare, trebuie să fie la adăpost de o surprindere.

Astfel noi, în studiul nostru, am căutat să ne asigurăm ca punct de rezem o bază de operațiune care să ne permită a manevra în tōte direcțiunile. Nu voi urma pe onor. D. Cesianu în supozițiunile răsboinice cu veci-

nii ce a făcut, căci noi am recunoscut că trebuie să garantăm armatei noastre posibilitatea de a combate și manevra, ori-care ar fi vrăjmașul. Prin urmare, ne-am dis, vădând configurația țerei, că dacă ne-am pune să întărim punctele pe graniță și am grămadă acolo aprovigionamente, am fi în primejdie a le perde înte; granițele noastre fiind forte înținse, tōte punctele sunt slabe, și dacă ai vrea să le păzesc tōte, nu l-ați păzi pe nici unul bine; dacă, din contra, te-ați mărgini a întări numai unele, ele ar cădea de sine, căci ai fi atacat tocmai acolo unde n'ai pază.

De aceea am ales ca bază de operațiune București, nu pentru că e tocmai Capitala țerei, dar fiind că acest punct prin situația sa îndeplinește tōte condițiunile strategice de cari avem nevoie; într'adevăr, poziția geografică ce are permite a se rezema pe dēnsul operațiunile dirigiate în ori-ce direcție și prin concentrarea de căi ferate ce posedă creșă o înlesnire imensă pentru adunarea forțelor și aprovigionamentelor; pe de altă parte, acăstă disposiție a căilor ferate face din București un punct forte însemnat, căci nu aînăputea să miscă un singur vagon de la Dorohoi la Severin dacă acest punct nu ar fi în mâna noastră; afară de aceasta, București are în jurul său un câmp de tragere așa de întins în cătăria sa tactică este de o valoare incontestabilă.

Când D. Cesianu vorbea de bătaia tunurilor atacatorilor uită că și apărarea poate să aibă tunuri tot așa de mari și încă și mai mari; pentru că cei ce atacă trebuie să aducă tunurile pe drumuri cu mari greutăți, pe când apărarea le poate instala mai dinainte. Tunurile apărării pot să fie de un calibră cel puțin tot așa de mare ca și ale atacului, și lupta între artillerie și fortificație s'a urmat și se urmăzează mereu, fără ca una să intră pe cealătă; egalitatea între apărare și atac e stabilită chiar acum, cu tōte invențiile cele noi ale artilleriei.

Noi, în cursul lucrărilor făcute la București, începute pe când nu exista melinită și obuzele torpile, am modificat imediat lucrările pentru a le pune în stare de a rezista nouilor invențiuni; am explicat remediul pe care inginerii l-au găsit în facerea forturilor cu beton comprimat care rezistă la tōte melinitile cunoscute până aici. Am avut și avem în vedere invențiunile cari se fac în fiecare an.

Cu modul acesta București vor deveni una din cele d'ântărei cetăți ale Europei și utilitatea ei pentru armata română e fără margini.

Dar ce argument se aduce contra cetăților?

Se dice: cetățile n'au împediat căderea armatelor.

Ce? Cetatea poate să iasă din rolul ei și să dea bătălii? Cetatea înlesnăce operațiunile armatei și apoi îi servă de adăpost dacă e înfrântă, așa în cătăalte trupe, alte armate, poate chiar aliații să aibă răgaz să se poată aduna, forma și relua lupta cu succes.

Acesta e rolul lor și acest rol l-a jucat pe larg cetățile franceze în 1870.

Putem să dice din contra, istoria ne arată că

armate așa fost învinse de și avéu cetăți, dar nu pentru că le avea.

Armata franceză, în 1870, era inferioară în număr, la începutul campaniei, armatei germane, și s'orta ei a fost decisă în 14 zile, de la 4 la 18 August.

Ce a crăpat Franța de o cădere rușină și imediată a fost cetățile.

Dacă cei 300.000 Germani, cari s'a prezentat înaintea Parisului la 19 Septembrie, n'ar fi găsit forturile, ar fi intrat în ciua a-cea chiar în mărețul oraș, iar nu dupe 4 lună de asediu, de muncă și perderi, nevoiți a face intrarea lor cu o conveniune bine stabilă, care le limita zilele de sedere și chiar ulișile pe cari le puteau ocupa, ferind astfel țera de mari nenorociri.

Dacă Germanii ar fi intrat în Paris la 19 Septembrie unde ar mai fi fost cele 4 lună de apărare?

Vorbă de generalul Chanzy, D-le Cesianu; ei bine, opinionea D-vosstră e contrariă faptelor recunoscute de toți autori.

Putut-a ore Chanzy să deblocheze Parisul? N'a fost el respins și urmărit chiar cu suliță în costă? Dacă a fost un general însă care a putut resista și care a scăpat armata sa de o perdere rușină a fost generalul Faidherbe, comandantul armatei de Nord, care s'a sprijinit pe cetățile ce existau; și nu este serios, D-lor, fiind că a căutat repede ore-cară cetăți isolate construite dupe timpuri vechi, ca să conchidem că cetățile moderne sunt cu totul inutile.

Și noi suntem oameni ai progresului, și să ne credeți că n'am făcut cetăți vechi dupe sistemul ce există altă dată în Franța pe tim-pul lui Vauban, și cari ar putea pentru tunurile actuale să devină găuri pentru obuze; și noi suntem în curenț cu sciință și n'am făcut cetăți isolate cari să pote să repede înconjurate, și a căror cădere un bombardament să o pote decide în puține ore.

Noi am voit cămpuri întărite cari să potă adăposti armata și cari să reziste mult timp înamicului înpresurător. Acestea e rolul cetăței Bucureștilor, acestea va fi întrebuitarea fortificațiunilor sale.

Dar, D-lor, am mai fortificat ceva; era vorba să mergem și mai departe cu studiile noastre. Ar fi fost însă o curată nebunie, o adevărată absurditate dacă ne am fi ocupat să fortificăm tōte granițele țerei, și acăstă nicănu am fi putut face. Unele ce sunt acoperite cu obstacole naturale se vor apăra singure, și poate cu puține forțe, numai la momentul oportun să scim utilizarea marșurilor trupelor noastre pentru a le veni la timp în ajutor. Căt despre întărirea granițelor cu totul deschise ale țerei, puteți presupune lesne că am renunțat la asemenea cheltuieli zadarnice, fiind că ar fi fost absolut nefolositore. Intinderea ce a și disposiția lor în raport cu configurația țerei face că ori-ce linie de întărire în aceste părți ar cădea prin atacul unui singur punct într-o parte a țerei. Dar avem un mare interes de apărare; există o linie îngustă care unește Moldova cu Muntenia și avem armată și în Moldova și în Muntenia.

Acăstă linie este linia Focșani-Nămolosa-

Galați, cum o numim în termeni militari. Pe densa se va face joncțiunea celor două armate din Moldova și Muntenia. Nu voi face supoziții politice, nu voi aduce aci ipoteze de acțiune militară; voi rămâne numai pe terțul ideilor de apărare și garantare existenței armatei noastre.

Ei bine, în casul unui atac, ori din ce parte ar veni el, e invederat că primul interes al unei invaziuni ar fi să despartă în două armata noastră, tăând armata din Moldova de aceea din Muntenia, și pentru ca aceasta să nu se întâpte am întărit linia de joncțiune a celor două țări așa în cât să putem veni în ajutorul trupelor noastre de peste Milcov, și această linie de apărare nu e o întărire permanentă de care se temea D. Cesianu, e o întărire de câmp de bătăie, de defensivă activă, și de această întărire ne vom folosi pentru a putea manevra înainte cât de departe ne vor permite forțele noastre sau acelea cari ni se vor opune! Dar să nu avem câmp de bătăie pregătit? Să dică cine-va că e o primejdie dacă voim să întărim apărătorii țării noastre pe cari avem înădrăsnă, pote singur în Europa, să î luăm de la plug să î ducem în fața vrăjmașului? Să dică cine-va că e a periclită existența noastră dacă întărim armata prin lucrări pregătite de mai nainte! Cred că o asemenea asemuranță produsă nu are nevoie de a fi respinsă.

D-lor, mareșalul Moltke, când a fost vorba de cesiunea Alsaciei și a Lorenei, a cerut a se lăua prin tratatul de pace și Metzul; și la întrebarea ce i s-a făcut de ce să nu lase Metzul, pentru ca astfel să mai indulcescă tratatul de pace, a răspuns: Metzul reprezentă 100.000 oameni. Ei bine, 100.000 oameni e ceva chiar pentru o țară mare și cu atât mai mult pentru o țară mică ca și noastră, care nu poate să pună în luptă de cât un număr limitat de apărători. Noi suntem din acei oameni cari nedăm bine să se deosebească și de starea economică a țării și de putința lucrurilor, și nu venim să aruncăm frâne sfărătoare cerând ridicarea întregiei țări în piciore cu sutele de mii de oameni cari, dupe lege, avem dreptul să î chemăm sub arme, dar pe cari nu am putea nici să î hrănim, nici să î comandăm. Nu vrem să avem turme desorganizate de condus la măcel.

Nu vrem să avem o armată cît de bine instruită, bine condusă, bine comandanță, și acestei armate vrem să î garantăm existența. Cât? Dacă Francia a pierdut armata sa în 14 zile, înădrăsnesc cine-va să spună căte dile de existență ar da armatei române luptându-se în câmp deschis, ori cît de valorosă, de puternică și de instruită ar fi?! Soldatul nostru ar scrie pe câmpul de luptă că glonțele cele primesc nu sunt de cît a suta parte din acele cari vor veni dupe ele.

Aceasta e o condiție morală foarte grea, foarte durerosă, și de aceia suntem în drept să dicem:

Să nu ne jucăm cu existența armatei și a țării.

Votați pe fiecare an pentru armată cîte 38 milioane, cari reprezentă un capital de 800 milioane, aveți gloria ce am cules pe câmpurile Bulgariei, aveți drapele încununate cu lauri,

și totuști acestea vreți să le compromiteți și să le primejduiți într-o singură zi nenorocită! Nu trebuie ca armata să găsească un câmp de bătăie pregătit ca să poată lupta cu avantajul, și dacă nenorocirea va face ca să piardă unele linii, va găsi puncte de sprijin unde o vor conduce în ordine, fără ca nici o dată o luptă perdută să se schimbe în desastru, care îi ar nimici și existența, și trecutul glorios.

D-lor, aci se pune cestiunea de timp care este prea înaltă ca să nu misce pe toții.

Pentru o țară mică timpul câștigat este o cestiune de viață și de moarte, și de aceea trebuie să căutăm a avea puterea de a rezista cît mai mult posibil fără întăriri.

Resistența va fi scurtă cu întăririle ce ceară; timpul rezistenței va fi pote de ajuns pentru salvarea țării; și să nu uităm cuvintele ducului de Grammont, care la întrebarea ce i se făcea, că cum a putut angaja Franția într-un resbel așa de crâncen fără alianță, a răspuns: „Franția a căzut în prea puține dile sub nivelul unde se nasc și pot trăi alianțele!“

Iată pentru ce facem aceste întăriri.

Să răspund acum la acei cari vor să arunce un dubiu asupra costului întăririlor ce am întreprins.

Ne-ați cerut 45 milioane; nu vă ajunge, ne dic D-lor.

Dacă a fost o critică ore-cum fondată ce să aruncă partidului liberal-național, a fost aceea că nu s'a pronunțat nici-o-dată asupra însemnatășei sacrificiilor ce se cereau țării, n'a venit cu cifre hotărîte.

D. general Manu, când a venit la minister, a fost cel d'antetul care a cerut comitetului de apărare să î arate precis cari sunt proiectele și să stabilescă devisele cît se poate de exacte; aceste proiecte și devisele au fost atunci hotărîte și s'a constatat că mai era nevoie de o cifră de 75 milioane ca să se întărescă București, Focșani, Nămolosa și Galați.

Nu cred, D-lor, că se poate înduoi cine-va de cuvântul nostru; s'a acordat, în principiu, de fosta Adunare acăstă cifră; s'a votat și cheltuit din ea 30 milioane; ne trebuie încă 45 milioane spre a termina, și D-vostre ni le veți da! Mă adresez pentru acesta la toate fracțiunile Camerei; D-vostre liberali-naționali le veți vota pentru că piatra fundamentală a acestei opere a fost pusă de șeful iubit pe care îl plângeți.

D-vostre, conservatorii de diferite nuanțe, le veți vota fiind că intră în principiile D-vostre; iar D-vostre din majoritatea liberal-conservatorilor le veți vota înaintea tutulor, căci țara dându-vă puterea vă încredințăt paza drapelului său, și ca să îl putem ține sus și tare în numele D-vostre, trebuie să ne dați acest credit! (Applause prelungite).

Voci: Inchiderea discuției.

D. vice-președinte: D. Aristid Pascal are cuvântul.

Voci: S'a cerut inchiderea discuției. (Sgomot).

D. vice-președinte: De ore ce șe deputați cer inchiderea discuției, nu pot da cuvântul de cît contra inchiderei. D. A. Lahovari are cuvântul contra inchiderei discuției. (Sgomot).

Voci: Ati dat cuvântul D-lui Pascal. (Mare sgomot).

D. vice-președinte: D-lui Pascal nu î pot da acum cuvântul de cît contra inchiderei discuției. (Sgomot). Dar fiind că D. Lahovari este cel d'antetul înscris contra inchiderei, D-sa are cuvântul.

D. A. Lahovari: De și sunt pe deplin satisfăcut de explicațiunile date și de argumentele aduse de D. ministru de resbel, însă aș ruga Adunarea ca în o cestiune atât de importantă să lase a mai continua discuțione.

Acăstă discuție are două caractere: d'antetul un caracter strategic, și în acăstă privință noi trebuie să ne declinăm competența, afară de D. D. Cesianu...

D. D. Cesianu: Cu toții că am declinat competența, eu am studiat cestiunea.

D. A. Lahovari: Si ați tratat-o din punctul de vedere strategic. De aceea am făcut excepție de D-vostre.

Pe lângă caracterul strategic, acăstă discuție mai are și un caracter politic foarte însemnat.

Dacă D-vostre ați prelungi discuție, ați da ocazie să se explice șefii unui partid care are gloria și răspunderea acestui proiect, și să ne spună pentru ce astăzi î combat? Tot de odată am avea să cerem aceste explicații și de la acei cari au votat cele 15 milioane propuse de D. Galargi și au refuzat cele 15 milioane propuse de D. general Manu.

Pe cei cari au votat contra la ambele aceste credite, și vor vota și acum tot contra, nu pot de cît să î felicit pentru consecința ideilor D-lor.

Pe aceia insă cari au votat la creditul de an contra și la cel de estimp pentru, am avea dreptul să î întrebăm de ce și-au schimbat votul, schimbându-se ministerul? (Applause).

Pentru ca să avem aceste interesante explicații, ar trebui să continue discuțione.

Am fi în drept noă unii — căji-va amici ai mei și eu — în virtutea acestei tradiții, să votăm astăzi în contra fortificațiunilor, pentru că nu mai suntem pe banca ministerială. Ei bine, noi vom face cu totul din contra, vom vota fortificațiunile (applause), fiind că le considerăm nu ca o cestiune personală dată pradă disputelor noastre pasionate, ci ca o cestiune de onore națională. (Applause prelungite).

Un singur cuvânt, D-lor, și voi termina. De secole atâta seminții barbare cît și armate organizații s'a scurs prin acăstă țară între malurile Dunării și către malurile Bosforului; România a fost o punte; de astăzi înainte voim să fie un șanț! (Applause prelungite).

Voci: Inchiderea discuției.

— Se pune la vot inchiderea discuției și se primeste.

D. N. Voynov: Cer cuvântul asupra punerii votului. Propunem ca votul pentru

luarea în considerare să se facă cu apel nominal și pe față.

Vocă: Da, da.

— Se pune la vot cu apel nominal luarea în considerare a proiectului de lege și rezultatul este cel următor :

Votanți	124
Abținuți	3
Majoritate absolută	63

Așa votat pentru 79, și anume:

D-nii : Argetoianu Grigore, Bădescu-Rosiori Dimitrie, Bălănescu Grigore, Bobeica P. Constantin, Bogdan Em. Gh., Brândză D. dr., Burchi A. locot.-colonel, Burileanu Mihail, Butulescu Dimitrie, Cămărășescu Thoma, Cantacuzino-Pașcanu Constantin, Caracostea Mihail, Carp P. Petre, Catargi C. Alexandru, Catargi Lascăr, Catargi Nicu, Cătulescu Alexandru dr., Costovici D. Constantin, Crasan Florian, Krejulescu R., Cuza G., Djuvara G. Alexandru, Donică Sc. D., Filipescu C. Constantin, Filipescu Em. G., Filipescu Gr. Nicolae, Georgescu T. C., Germani Menelas, Grădișteanu C. Ion, Grăjdănescu Barbu, Hagișescu G., Ilie Gh. P., Ionescu Gr. Alexandru, Isvoranu Ilariu, Crișescu Daniel, Lahovari Alexandru, Lahovari Iacob general, Lahovari Ioan, Manu G. general, Mareș N. B., Mavrocordat Emil, Negruțiu Alecu, Nicolaidi Dimitrie, Nicolescu Lazar Voitineanu, Olănescu Constantin, Oteleșanu Ioan, Păcleanu D. Alexandru, Papadopol P. Aristidi, Pencovici Ioan, Popovici Constantin, Protopopescu-Pake Emanuel, Răceanu C., Rășcanu A. Sandu, Robescu C. Gheorghe, Sibiceanu Nae, Sinescu Ioan, Stănescu Ioan, Statti C. Dimitrie, Șirbeiu B. Dimitrie, Teleman Ioan căpitan, Teodorescu D. Gh., Tomescu N. Mateiu, Tutov Theodor, Vericeanu N. Constantin, Vernescu George, Vlădescu G. Gheorghe, Voinescu-Boldur George, Ciuflea Ioan, Corlătescu Filip, Economu P. Dimitrie, Vlădoianu Vasile, Docan Alexandru, Kogălniceanu Constantin, Procopescu Nicolae, Simu Anastase, Slătinu

neanu Lenș I., Șabner Tuduri dr., Vernescu Constantin, Vericeanu Alexandru.

Așa votat contra 45, și anume:

D-nii : Albu N. Nicu, Athanasescu I., dr., Bădulescu Constantin, Blaramberg Nicolae, Bobeica Constantin, Brătianu Dimitrie, Carabatescu Ión, Cesianu Const., Cesianu S. Dimitrie, Cincu Theodor, Constantinescu I. Nicolae, Dobrescu C. Constantin, Dobrescu Constantin, Drăghici G. Nicu, Epureanu K. M. Ión, Focșeneanu I. Theodor, Germani Efrem, Gheorghiade Gh., Grigorescu T. Const., Iunian N., Kogălniceanu Ión, Micescu I. Nicolae, Monteiro Grigore, Morțun G., Moruzi P. Dim., Nicolaide D. Alex., Nicarescu Nicolae, Palladi D. George, Pascal Aristide, Poenaru Bordea Ión, Popp T. Nae, Poroineanu Constantin, Protopopescu Dimitrie, Ressu Constantin, Romanescu P. N., Săveanu Nicolae, Schileru Dincă, Stăncescu Alexandru dr., Stanian Radu, Stătescu G. Nae, Stoianescu Athanasie, Sturdza A. D., Ștefănescu G. Gogu, Vizulea Gheorghe, Voinov Nicolae.

Să așa abținut:

D-nii: Leon Em. Bogdan, I. N. Iancovescu, colonel G. Rosnovanu.

D. vice-președinte : Adunarea a luat în considerare proiectul de lege.

Acum procedăm la discuția pe articole.

— D. N. Filipescu, citește art. I.

D. vice-președinte : D. Al. Djuvara are cuvântul.

D. Al. Djuvara : D-le președinte, binevoiți, vă rog, aș spune dacă oratorii cară s-au înscris să vorbescă contra proiectului mai mențin cuvântul; căci în urma discursului D-lui ministru de resbel, care a susținut proiectul, eș nu pot lua acum cel anterioar cuvântul ca să vorbesc iar pentru proiect, ci voi aștepta să desvolte cineva argumentele în contra ca să pot răspunde. Dacă D. Blaramberg menține cuvântul, atunci după D-lui voi vorbi eu ca să răspund.

Vocă : D. Blaramberg nu e presint.

D. vice-președinte : Până acum oratorii

așa fost înscrisi asupra luării în considerație, discuție care să a termintat; acum suntem la discuția pe articole și nu este alt-cineva înscris de către D-vosstră cel anterior și D. Blaramberg al doilea; dar D. Blaramberg nu este prezent.

D. Al. Djuvara : Atunci dacă nu vorbesc nimeni contra, binevoiți a pune la vot, căci eș vorbim să vorbesc pentru când cineva ar fi vorbit contra.

— Se pune la vot art. 1 și se primesc.

— Art. 2 și 3 se primesc fără discuție.

D. vice-președinte : Acum procedăm la votul în total.

Vocă : Tot cu apel nominal !

Vocă : Noi cerem cu bile.

D. vice-președinte : Trebuie să fie 15 cară cer bile și nu i.v.d.

D. G. D. Palladi : Cer cuvântul asupra punerii votului.

D. vice-președinte : Aveți cuvântul.

D. G. D. Palladi : D-le președinte, binevoiți a vedea și a ne număra că suntem 15 deputați cară cerem votul cu bile, și D-vosstră atăi binevoiți a declara că nu suntem 15. (Sgomot).

D. vice-președinte : Cum era să pot constata acăsta în tumultul ce se facea ?

Dar dacă sunteți 15 cară cereți bile, votul se va face cu bile și cu apel nominal.

— Adunarea procede la vot și rezultatul scrutinului este cel următor :

Votanți	100
Abțineri	3
Majoritate absolută	51
Bile albe	71
Bile negre	29

D. vice-președinte : Adunarea a adoptat proiectul de lege. (Aplause).

Mâine vom avea la ordinea dilei proiectul de lege pentru desființarea taxei de 5 % și un proiect pentru deschiderea unui credit pe séma ministerului lucrărilor publice.

— Sedința se ridică la 6 ore și 10 minute, anunțându-se cea următoare pe a doua zi, 25 Maiu.